

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 0,93 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

KULTURA V SVETU KOMUNIKACIJE

Problem komunikacije v današnjem svetu je gotovo zelo pereč. Svet tiskane in govorjene besede, po radiu, televiziji in drugih elektronskih medijih, še prej pa film, vse to danes dobesedno bombardira sodobno družbo. Še posebej je s komunikacijo vedno povezana kultura, saj se le-ta v glavnem prenaša preko prej omenjenih sredstev.

O vsem tem je tekla prejšnje dni beseda na kongresu o tej temi (Kultura v času komunikacije), ki ga je privedila v Rimu Italijanska škofvska konferenca (CEI) in prav zato je imel uvodno predavanje njen predsednik kardinal Camillo Ruini, sicer tudi kot papežev vikar, dejanski rimski škof. Kardinalovo poročilo je bilo na tem simpoziju zelo tehtno in aktualno.

Kardinalov poseg je bil gotovo ključ za interpretacijo samega zborovanja. Probleme, ki jih je Ruini nakazal, so sicer tisti, ki se vedno javljajo v življenju italijanske Cerkve danes oz. lahko bi rekli, v življenju Cerkve nasploh v začetku tretjega tisočletja. Sicer pa je že sama tema rimskega zborovanja omejevala in opredelila vprašanja, s katerimi se mora Kristusova Cerkev danes spoprijemati in soočati. Te teme je seveda osvetlil tudi Janez Pavel II. na sobotni avdienci udeležencem kongresa.

Pravilno je kard. Ruini nato bolj razčlenil posamezne probleme. Tako je obravnaval zgodovinsko vlogo Cerkve v Italiji, današnje socialne in politične razmere, vse to pa še zlasti s posebnim ozirom na sodelovanje in v sozvočju z Evropo. Med drugim predsednik CEI pravi (ko govori o zvezi med sistemom idej in vrednot) in še posebej nanašajoč se na znano papeževo encikliko *Fides et ratio*: "Krščanska antropološka misel zavrača dualizem, mišljen kot delitev med komponentami osebnosti. Prevzeti enovito perspektivo krščanske antropologije pomeni predlagati današnjemu človeku enakovredne medsebojne povezave med spoznavno oz. intelektualno ter afektivno oz. hotenjsko naravo eksistence". Res pravi že veliki francoski filozof racionalizma iz prve moderne dobe Descartes, da je zanj "res cogitans" (misleča stvar) obenem tudi hoteča oz. čustvena stvar.

Vsa ta vprašanja seveda niso vezana le na italijanski prostor. Sami lahko ugotovimo, da v veliki meri veljajo tudi za naš slovenski prostor.

Seveda pa se rimski kardinal zaustavlja še ob drugih vprašanjih, ki zlasti tarejo italijansko družbo in tudi Cerkve. Sicer pa je Ruini podčrtal zlasti velik doprinos katoličanov k razvoju Italije. Zato se je treba posluževati tudi vseh tistih sodobnih tehničnih sredstev, ki omogočajo komunikaciji nenehen razvoj. Vsi ti problemi so bili že prisotni tudi v širšem evropskem okviru. Jacques Maritain na veliko razglablja o pluralistični družbi, o tisku, posebej še katoliškem itd.

Na Slovenskem sta že v polpretekli dobi vse te stvari za svoj čas lepo osvetlila naš veliki katoliški mislec Aleš Ušeničnik, pa tudi France Veber. Danes se prav tako v slovenski katoliški publicistiki vsi ti problemi še vedno poglobljajo.

Rimski kongres o kulturi v svetu komunikacije se je potem še nadaljeval z raznimi drugimi predavanji, okroglimi mizami in delovnimi skupinami. Vsi ti so podrobno obravnavali tudi določene teme. Vsekakor lahko še zatrdimo, da se je kongresa udeležilo res veliko število časnikarjev in drugih medijskih operaterjev.

ANDREJ BRATUŽ

NOVI PREDSEDNIK SLOVENIJE BO IZVOLJEN 1. DECEMBRA

BARBARA BREZIGAR ALI JANEZ DRNOVŠEK?

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji so bile v nedeljo, 10. novembra, tretje predsedniške in lokalne volitve po osamosvojitvi države. Od okrog 1,6 milijona volivcev je glasovalo skoraj 70% upravičencev, kar ocenjujejo kot dober rezultat, upoštevaje, da v Sloveniji udeležba na volitvah ni obvezna. Volitve so bile pomembne tudi zato, ker se je z njimi končalo politično obdobje Milana Kučana, ki bo svojo funkcijo državnega predsednika nasledniku predal 23. decembra. Volilni izidi so skoraj povsem potrdili javnomnenjske ankete in torej niso prinesli večjih presenečenj.

Med devetimi kandidati za predsednika države sta največ glasov prejela dr. Janez Drnovšek in Barbara Brezigar, in sicer okrog 46 oz. 31%. Pomerila se bosta v drugem krogu volitev dne 1. decembra, ko bo tudi drugi krog glasovanja za izvolitev županov.

Za Brezigarjevo pomeni volilni izid velik uspeh, saj se je v predvolilno kampanjo

vključila brez večjih političnih izkušenj, med njo pa je doživljala tudi veliko nizkih udarcev političnih nasprotnikov. Pomembno podporo so ji nudili vodstvi desnosredinskih strank SDS in Nove Slovenije ter njen volilni štab, ki ga je vodil dr. Vasko Simoniti. Med kandidati za predsednika države se je z okrog 9% glasov presenetljivo uvrstil Zmago Jelinčič, sledijo pa dr. France Arhar z nad 7%, dr. France Bučar z nad 3%, dr. Lev Kreft z nad 2%, dr. Anton Bebler s skoraj 2%, dr. Gorazd Dreven-

šek z 0,86% in Jure Cekuta z 0,55% glasov.

Za 193 županskih mest je bilo kar 723 kandidatov. V večini občin bo potreben za omenjeno funkcijo drugi krog glasovanja, ki bo v nedeljo, 1. decembra. Izidi nedeljskih volitev, predsedniških in lokalnih, bodo uradno razglašeni v petek, 15. t.m., ali v soboto, 16. t.m., ker mora republiška volilna komisija do takrat počakati na glasovnice slovenskih državljanov iz tujine, ki bodo prispele po pošti.

POSVET V KOPRU

NAŠ PRAVNI POLOŽAJ

Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko in Odbor za proučevanje manjšin pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti so v petek, 8. t.m., pripravili celodnevni posvet o pravnem položaju Slovencev pod Italijo 1866-2002, ki je potekal v prostorih Pokrajinskega muzeja v Kopru. Namen organizatorjev je bil poglobiti vedenje o tej problematiki in jo razčleniti v njenih zgodovinskih in politično-pravnih razsežnostih ter pregledati različna stanja, s katerimi se je skozi zgodovino spopadla slovenska narodna skupnost v Italiji s posebnim poudarkom na sedanjih razmerah. Posveta so se tako udeležili ugledni strokovnjaki z obeh strani državne meje. Prvi, dopoldanski del, je bil posvečen v glavnem zgodovinskemu pregledu in orisu pravnega položaja Slovencev. Analizi sedanjega pravnega položaja pa je bil v celoti posvečen drugi, dopoldanski del posveta.

Prostor ne dopušča, na bi na dolgo in široko razpravljali o posameznih posegih. Lahko rečemo, da smo slišali kopico zanimivih, čeprav ne ravno pozitivnih ugotovitev. Tako smo npr. dobili zaščitni zakon, vendar naše t.i. "slovenske" občine nimajo uniformiranih statutih glede tega vprašanja. Na poziv paritetnega odbora o izjasnitvi glede določanja območja zaščite se je doslej pozitivno odzvalo nekaj nad 20 občin. Na Evropsko unijo mnogi gledajo kot na rešiteljico vseh naših problemov. V resnici bolj kot pravic prinaša Evropa manjšinam predvsem priložnosti, zlasti v obliki evropskih programov, ki pa smo jih doslej le malo koristili. Jasno je tudi, da brez konkretnih socializacijskih možnosti, ki bi nudile normalno doživljanje slovenstva, in brez jasnega pravnega statusa, pride do pospeševanja asimilacijskega procesa. STRAN 2
IVAN ŽERJAL

POGOVOR Z MIRKOM ŠPACAPANOM O IZVAJANJU ZAKONA 38 V GORICI

GRE ZA PRAVIČNE ZAHTEVE!

JURIJ PALJK

V Gorici smo zadnje tedne in dni pričeli velikim razpravam in polemikam okrog uvajanja zaščitnega zakona za našo narodno manjšino v središču mesta. Predvsem v italijanskem dnevnem časopisju ne mine dan, da ne bi bilo govora o umestnosti in neumestnosti izvajanja zakona 38 v Gorici.

Novega olja na ogenj večkrat do nas žaljive in nesramne polemike okrog "dvojezičnosti, ki naj bi jo zase zahtevala slovenska manjšina", je prillil tudi italijanski minister Carlo Giovanardi s pismom, v katerem razlaga zaščitni

zakon po svoje in pravi, da naj ne bi le-ta veljal tudi za mesta Gorico, Čedad in Trst, a le toliko, da naj bi imela omenjena mesta samo pose-

ben urad za narodno manjšino, a "da naj bi se v teh stvarnostih ne smelo in ne moglo iti (z zaščito) čez". Vemo, da je prevod Giovanardijevih gornjih besed v narekovajih slab, a odraža duh pisma, iz katerega je razbrati neko umirjeno, a trdno grožnjo slovenski manjšini, ker v svojem pismu minister Giovanardi na koncu tudi zapiše, da se lahko zaščitni zakon "tudi vedno spremeni, če se namen zakonskih določil sprevrže."

Prav zato smo se pogovorili z dr. Mirkom Špacapanom, tajnikom za goriško pokrajino stranke Slovenska skupnost.

STRAN 10

NOVA KNJIŽNA ZBIRKA GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Predstavitve zbirke bo
v petek, 22. novembra, ob 18. uri,

v razstavnih prostorih Katoliške knjigarne v Gorici.

♦ KOLEDAR 2003

♦ Maja Okorn: KOSTANJČKI

♦ Janko Bratina: DOLINA IN HRIB

♦ Pierluigi Bellavite: V STRUGI
IZBRUŠENI KAMNI

SVET OKROG NAS

SREČANJE MED GENERALNO KONZULKO IN DEŽELNIM ŠOLSКИM RAVNATELJEM

V OSPREDJU ŠOLSTVO IN PROBLEMI SOŽITJA

Generalna konzulka Republike Slovenije v Trstu Jadranka Šturm Kocjan se je dne 25. oktobra na njen predlog sestala z novim deželnim šolskim ravnateljem Pier Giorgiom Cataldijem.

Šlo je za vljudnostni obisk, na katerem je generalna konzulka pozitivno ocenila ustanovitev novega urada za vprašanja slovenskih šol v Furlaniji-Juljski krajini ter začetek izvajanja sporazuma za vzpostavitev sodelovanja na področju visokošolskega usposabljanja oziroma študijskih izmenjav za bodoče pedagoške delavce. Generalna konzulka je opozorila na pomen in vlogo šol s slovenskim učnim jezikom za obstoj in razvoj

slovenske manjšine ter pri tem posebej predstavila problematiko požgane šole pri Sv. Ani in izpostavila skrb Slovenije, da se šola čimprej obnovi.

Deželni šolski ravnatelj Cataldi je izrazil zanimanje za razvoj šolske mreže s slovenskim učnim jezikom v AD Furlaniji-Juljski krajini ter obljubil, da bo o šoli pri Sv. Ani v kratkem govoril z županom Dipiazzo.

Glede nesprejemljivih dogodkov, ki se zadnje čase vrstijo drug za drugim in odražajo odnos italijanske republike do Republike Slovenije in njenih predstavnikov, je generalna konzulka Jadranka Šturm Kocjan pisala vladnemu komisarju v AD

F-Jk in tržaškemu prefektu Vincenzu Grimaldiju.

Zavrnila je vse izjave, ki grobo potvarjajo zgodovinska dejstva o vlogi štirih slovenskih rodoljubov, ki so bili ustreljeni v Bazovici leta 1930 kot prve žrtve fašizma v Evropi. Prefektu je generalna konzulka v pismu izrazila zaskrbljenost nad splošnim ozračjem v Trstu, ki celo v času Dneva mrtvih ne omogoča pietete do mrtvih. Nedopustni dogodki, mnenja in komentarji nekaterih vidnih političnih predstavnikov tržaške občinske uprave pa ustvarjajo nacionalistične napetosti, ogrožajo kvaliteto sobivanja meščank in meščanov ter vplivajo na sicer prijateljske in dobrososedske odnose med italijansko republiko in Republiko Slovenijo.

S T. STRANI
NAŠ PRAVNI

Idealna rešitev bi lahko bila globalna dvojezičnost: o slednji pa je bilo rečeno, da ni priporočljiva, ker bi je italijansko prebivalstvo nikoli ne sprejelo (kar veliko pove o odnosu do občanov slovenske narodnosti). Možna rešitev je v analizi in interpretaciji stališč, izbir in občutka pripadnosti posameznih pripadnikov manjšine, do zaščite manjšine pa pridemo tudi prek vzgoje večine. (Pripomba: bi ta vzgoja privedla končno do globalne dvojezičnosti in resnične enakopravnosti tu živečih narodnih skupnosti?)

Gre za vprašanja, ki niso nova, a ki jih vendar, po mnenju mnogih, naša skupnost ni še dovolj poglobila. Upoštevajoč naše politično in družbeno življenje, bi človek rekel, da si jih v glavnem sploh ne postavljamo, pa čeprav bi bila nekatera od teh vprašanj zlahka rešljiva z nekoliko politične in dobre volje. Marsikdaj slišimo, da je veliko odvisno predvsem od nas samih. V primeru nekaterih od omenjenih vprašanj je to prav gotovo res.

KOCJANČIČEVA
NAGRADA DUŠANU
JAKOMINU

V torek, 12. tm., je v koprskem gledališču potekala slovesnost, na kateri so škedenjskemu kaplanu in kulturnemu delavcu Dušanu Jakominu županji vseh treh obalnih občin podelili Kocjančičevo nagrado. K lepemu dogodku se bomo še vrnili. G. Jakominu še enkrat čestitamo za pomembno priznanje, ki ga je prejel.

PO SPREJETJU RESOLUCIJE VS OZN

BO SADDAM
POPUSTIL?

BREDA SUSIČ

Ko bodo bralci dobili to številko Novega glasa v roke, bo verjetno že znano, ali se svetu obeta vojna z Irakom ali ne. V torek je iraški parlament zavrnil najnovjšo resolucijo Varnostnega sveta OZN, ki so jo po zelo delikatnih diplomatskih usklajevanjih sprejeli minuli petek. Končno besedo pa ima vsekakor sam Saddam Hussein, ki se mora definitivno odločiti do 15. novembra.

Resolucija zagotavlja oborožitvenim inšpektorjem široke pristojnosti, saj imajo lahko "takojšnji, nemoteni in brezpogojni" dostop do vseh lokacij. Te lahko obiščejo brez predhodnega dovoljenja Bagdada, lahko celo pred tem prepovejo dostop iraškim oblastem na široka območja, zato da ne bi mogle preseliti morebitnih sumljivih naprav. Dostop imajo v vsak arhiv in računalnik. Pri njihovem delu bodo nadzornike varovale oborožene sile ZN.

V primeru, da bi inšpektorji ugotovili, da jih Irak ovira ali zavaja, mu resolucija grozi z "resnimi posledicami". Nekateri člani VS to interpretirajo tako, da bo o posledicah spet odločil ta mednarodni organ, ZDA in Velika Britanija pa mislita, da je "huda kršitev" resolucije že pogoj za napoved vojne.

Ameriški administraciji se ne mudi samo glede končne interpretacije, ki jo bodo dali

resoluciji št. 1441. Iz Bushovih besed je jasno, da se ZDA na tak ali drugačen način želijo čimprej rešiti Saddama. Zato se Bushu tudi mudi z določitvijo scenarija po domnevnem padcu diktatorja. Tudi če so samo enkrat obravnavali razne načrte na najvišji ravni, se v ZDA že dolgo ukvarjajo s preučevanjem raznih scenarijev, saj je skrb, da bi v Iraku po padcu režima prišlo do anarhije, zelo živa. Možni scenariji predvidevajo vojaško okupacijo s strani ameriških ali mednarodnih sil, potem pa - vsaj za dve leti - civilno upravo pod vodstvom OZN.

ZDA se mislijo konkretno angažirati pri obnovi Iraka. Tako bi lahko zelo od blizu sledile morebitni gradnji novega demokratičnega sistema v državi. Zdi se, da je po načrtih nekaterih visokih predstavnikov ameriške administracije prav ustanovitev demokratične države sredi arabskega sveta končni cilj celotne operacije proti Saddamu.

NEPRIČAKOVANE IZJAVE

ČUDNA TOLMAČENJA
ZAŠČITE MINISTRA
GIOVANARDIJA

ALOJZ TUL

Vsem je dobro znano, s kakšnimi mukami in težavami si je v parlamentu utiral pot zaščitni zakon za Slovence v Italiji. Na koncu je bilo odobreno besedilo, ki le delno odraža pričakovanja manjšine, ker je bilo med postopkom močno okleščeno. Zato je odobreni zakon v marsikateri točki nejasen in nedorečen ter nudi osnovo za različne interpretacije. Na njegove pomanjkljivosti smo v Novem glasu večkrat opozorili in pri tem posebej izpostavili dejstvo, da v zakonu niso imensko navedene občine, v katerih naj se izvajajo njegova določila. Namesto tega določa, da se manjšinske pravice izvajajo v tistih občinah ali njihovih delih, kjer to zahteva tretjina občinskih svetovalcev ali petnajst odstotkov volilnih upravičen-

cev. V tem smislu je paritetni odbor povabil zainteresirane občine v tržaški, goriški in videmski pokrajini, naj do določenega roka sporočijo svojo opredelitev. Številne občine so to že storile, zatika se pa pri občinah Trst in Gorica. Po zadnjih zagotovilih naj bi se v področje manjšinske zaščite vključilo celotno območje goriške občine, proti čemur pa so krajevne nacionalistične sile zagnale velik hrup. Na vrsti je sedaj Trst, kjer se še niso izjasnile vse politične sile.

Minuli teden pa je v zadevo prek medijev posegel sam minister za odnose s parlamentom Carlo Giovanardi, ki je sicer ob več priložnostih pokazal določeno zavzetost za izvajanje zaščitnega zakona in se pred kratkim konkretno zavzel za ohranitev v zakonu predvidenih finančnih postavk za slovenske us-

tanove. Zato je slovensko manjšino nekoliko presenetil s svojim omenjenim posegom, v katerem poziva manjšino, naj ne postavlja "skrajnih" zahtev glede izvajanja zakona 38 v občinah Trst in Gorica, kjer da je za zaščito manjšine predvideno odprtje posebnega urada in zato naj se manjšinska zaščita v celoti izvaja le v okoliških rajonskih območjih. Postavlja se torej na stališče, da manjšina naj ne zahteva vključitve osrednjega mestnega območja Trsta in Gorice v področje zaščite v smislu 4. člena zakona 38.

Ob tem je treba vsekakor poudariti, da se zdi neprimerno, da se vladni minister postavlja v vlogo razlagalca, kaj zakon dopušča in česa ne dopušča, ter svari manjšino, naj ne zahteva vsega, kar zakon predvideva, češ da to povzroča spopade z večinskim delom prebivalstva. Te nepričakovane ministrove izjave so očitno sad pritiska tistih sil večinskega naroda, ki še vedno nasprotujejo zaščiti Slovencev v Italiji in njihovi enakopravnosti.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

V GORICI MOŽEN RESNIČEN
DOGOVOR

Da bo območje zaščitnega zakona za slovensko manjšino zajelo celotno goriško občino, torej tudi mestno središče, je izjemen dogodek. Več kot izjemen dogodek za vse, za manjšino in mesto v celoti. Priznanje za dosego tega zgodovinskega sklepa pristojne občinske komisije gre vsekakor najprej vsem slovenskim predstavnikom, toda tudi vsem tistim someščanom večinskega naroda, ki so sklep sooblikovali in potrdili. In prav to je tako bistveno in dragoceno, da je namreč naša prizadevanja za udejanjenje zaščite razumel in sprejel dobršen del večinskega naroda v mestu, v katerem živimo, se pravi v Gorici. Da je dobršen del večinskega naroda v mestu torej v priznanju naših pravic prepoznal duha in smisel tistega sožitja narodov in narodnosti, ki je edino lahko trden temelj nove Evrope. Da se je dobršen del večinskega naroda v mestu odločno postavil na stališče takšne demokracije in takšnega plodnega sobivanja, ki upošteva vse izkušnje in sporočila nelahke preteklosti. Toda pri tem to stališče gradi na prihodnosti razumevanja in krepitve vseh tistih vrednot tukajšnjega skupnega življenja, ki jih še nismo uspeli uresničiti. Dovolj je bilo namreč nepotrebnih in obremenjujočih ne sporazumov, dovolj je bilo najrazličnejših bojazni in nezaupanja, čas je, da vsi skupaj razbremenjeni stopimo v nove čase. Gorica je namreč mesto vseh, ki v njej prebivajo, toliko bolj tistih, ki v njej prebivajo stoletja in stoletja. V Gorici je dovolj prostora za vse

in zato je nesmiselno, če se kdo za ta prostor boji, oziroma se mu zdi, da mu kdo prostor jemlje. Ta strah je neutemeljen in vendar v delu našega mesta obstaja. Trdovratno obstaja, čeprav je slej ko prej ujetnik samega sebe. Čudno je, da je tako in prav bi bilo, da bi bilo drugače. Prav bi namreč bilo, da bi zaščito naše manjšine odprtih rok sprejeli vsi, da bi ga sprejela vsa Gorica v celoti. Takšna je naša želja, takšen je naš namen in prepričani smo, da je ta namen mogoče uresničiti in da bodo premagani vsi zadržki, tudi tisti prehudi, ker verjamemo, da je v Gorici možen resničen dogovor.

Verjamemo, da je v Gorici možen resničen dogovor in da bi lahko slednjič presegle razdalje, ki nas še vedno ločujejo. Verjamemo zaradi novega časa, v katerem se bo okrepilo sožitje med vsemi, ali pa se bodo po vzoru svetovnih dogajanj zadeve zaostrele - kot se bomo pač odločili. V resnično prijetno in za vse prijazno Gorico verjamemo nadalje zaradi prepričanja, da je naše mesto in toliko naših ljudi v njem v preteklosti toliko pretrpele, da bi morali prav zaradi tega storiti vse, da bi bila naša prihodnost le svetla in srečna. In ne nazadnje verjamemo, da je v Gorici možen resničen dogovor med vsemi, kar nas je, preprosto zaradi dejstva, ker je v takšen dogovor že v osnovi nujno verjeti. Nujno verjeti, saj bi bili brez te vere oropani vsakršnega prepričanja v človeka. In brez tega prepričanja ne bi bili več tisto, kar smo in kar želimo biti.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 532 052
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN.

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 42 EVROV, SLOVENIJA 46 EVROV.

INOZEMSTVO 62 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 83 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO V GORICI IMA NOVI ŠTEVILKI ZA TELEFON IN FAX:
telefon: 0481 532052 / fax 0481 548808

INTERVJU / PIERLUIGI BELLAVITE

POPOTNIK OB SMARAGDNI SOČI

DANIJEL DEVETAK

Kaj nam lahko poveš o sebi?

Star sem 48 let, že dolgo živim v Legnanu, mestecu v predmestju Milana, kjer je polno zaposlenih ljudi, prometa in grozot civiliziranega sveta. To je mesto, ki sicer nudi veliko priložnosti in spodbud, toda v srcu pušča veliko potrebo po neomadeževani naravi in lepoti, ki bi spet vzpostavili ravnovesje v duši.

Rodil sem se v Veroni, na Gorico pa sem navezan na poseben način. V tem mestu sem namreč preživel licejska leta, obiskoval sem šolo Dante Alighieri; v svojih najdražjih spominskih hranim veliko oseb in krajev iz Goriške. Strast za politiko (tisti so bili časi!) me je nato privedla v Milan, potem ko sem nekaj let preživel v Benetkah kot študent arhitekture.

Zaposlen sem kot bolničar na oddelku za oživiljanje v bolnišnici svojega mesta. Službo opravljam z veliko zavzetostjo in jo imam tudi za priložnost, da bolje spoznam ljudi. Prav tam, kjer je toliko trpljenja, sem razumel, da tudi samo gesta, pogled ali nasmeh, če niso mehanična dejanja, lahko veliko naredijo. Zaradi neobičajnih urnikov in izmen imam veliko prostega časa, pogosto takrat, ko drugi delajo. Tako se mi je porodila želja, da "uhajam"; moji "begi" so pogosto samotarski in na prvi pogled čudni. V resnici sem normalen človek in najdem, kot mnogo drugih, v svoji družini pristan, kamor se z veseljem vracam po svojem potepanju. Ženi Lidii in trem hčerkam sem hvaležen, ker so se naučile sprejemati nekatere moje navidez čudaške poteze in premagovati razumljive skrbi zaradi nevarnosti, ki - tako se njim zdi - si jih sam iščem.

Si velik ljubitelj narave in gora. Kaj ti pomeni harmonija s svetom, ki te obdaja?

Ljubim naravo na sploh in še posebej gore. Ne preizkušam se na nemogočih stenah, raje hodim po divjih stezah in samotnih krajih. Na pot rad krenem tudi sam, čeprav vem, da bi lahko bilo nevarno; samota me je navadila gledati vase in spoznavati samega sebe. Naučil sem se veliko stvari. Naučil sem se lepote biti na poti, pomembnosti napora, okusa zmage nad svojimi velikimi in malimi strahovi. Izkusil sem globoko veselje, ko sem se čutil v harmoniji z vsem, kar me obdaja, ko sem se v skromnosti prepoznal kot majhna celica neznanosko velike Biti. Na svojih poteh sem razumel to: potovanje je odkritje tega, kar je okrog nas, z drugačnimi očmi, je notranja drža prej kot fizičen premik. Zavedel sem se še ene navidezno paradoksalne zadeve: lažji je moj nahrbtnik, zanimivejša postane pot in globlji postane odnos z naravo in ljudmi, ki jih srečam. Pripomočki, s katerimi mislimo, da se branimo pred nevarnostmi, nas v resnici prepogosto ločujejo od narave in od ljudi ter nam onemogočajo, da bi živeli v polnosti odnos s stvarnostjo. Če se naučimo spoštovati zakone narave, bomo spoznali, da ni tako hudobna, kot si jo predstavljamo. Isto velja za ljudi.

Junija 2001 si "potoval" ob reki Soči. Kaj nam lahko poveš o tej pustolovščini, ki si se je lotil kot popotnik?

Prav v tem duhu zaupanja nara-

Čez teden dni bo na predstavitvi letne zbirke Goriške Mohorjeve družbe doživela svoj krst tudi knjiga *V strugi izbrušeni kamni*, prevod knjige *Sassi levigati dalla corrente*, ki bo predstavljena javnosti v istih dneh. Avtor neobičajnega "podviga" je Pierluigi Bellavite, človek pronicljivega duha in kristalno čistega srca, ki se kdaj pa kdaj rad potepa po neobičajnih poteh kot Diogen s svetilko v roki. Kot popotnik išče lepoto stvarstva in ljudi ter skuša svoje občutke tudi prevesti v črnilo in barve. Ker je nekaj študentskih let preživel tudi v Gorici, ga na naše mesto vežejo lepi spomini. Junija 2001 je kot popotnik začel svojo pot ob izlivu reke Soče in pospremil "hčer planin" vse do izvira. V lirični povesti na edinstven način pripoveduje o naravi in ljudeh ob Soči (in meji) in z očmi nekoga, ki ima to zemljo iskreno rad, odkriva njeno bogastvo. Hvaležni smo mu, ker nas je v pogovoru sprejel v svoj svet in nam podaril delček sebe.

vi sem se odpravil na pot vzdolž Soče, reke svoje mladosti. Želja se je rodila že davno, saj me od vedno privlačuje voda, ki teče. Načrt je bil preprost: v nahrbtnik sem del malo hrane in osnovno opremo za nočni mraz, zelo malo denarja, nisem vzel ne ure ne map ne drugih kart. Hotel sem biti nujno odvisen samo od drugih in prisiljen izkoristiti sadove in zavetišča, ki jih nudi narava. Da bi olajšal srečanja, še zlasti na oni strani meje, sem imel v žepu dvojezičen listič, s katerim bi človeku na poti v poetični obliki obrazložil svoje namene. Tako sem se odpravil do izvira reke in se prepustil okoliščinam, da so me vodile. Vse se je dobro izteklo, niso manjkale pustolovščine in tudi nepričakovani dogodki so se večkrat zdeli, kot da jih je poslala božja previdnost. Blagodejen veter me je privedel do izvira in tega, kar sem najpomembnejšega našel, prej sploh nisem predvideval. Kraji, okoliščine in srečanja so mi pogosto prišepnili misli in razmišljanja o stvarih, ki sem jih videl, v novi luči.

Kako to, da si hodil od izvira do izvira? Bi ne bilo bolj logično obratno?

To vprašanje mi je marsikdo postavil tudi med potjo. In nisem našel odgovora nanj. Izbire mi ni narekovala logika, ampak notranji nagib: zdelo se mi je pač naravno tako. Človek mojih let verjetno čuti potrebo vrniti se k svojim izviro, da bi razumel, kateri so resnično pomembni v njegovi izkušnji. Odpotovati od točke, do katere si dospel, hoditi vzdolž velike reke dogodkov lastnega življenja in jih gledati iz nove per-

Potovanje je odkritje tega, kar je okrog nas, z drugačnimi očmi, je notranja drža prej kot fizičen premik.

spektive. Ne vprašaj me, ali sem našel odgovor na vprašanja ali če se mi je posvetilo. Tako ni bilo in ni niti moglo biti. Ko sem prišel do izvira, mi ni bilo dovolj in sem začutil potrebo nadaljevati svoj vzpon, saj sem poskusil doseči vrh Triglava, pokritega s snegom.

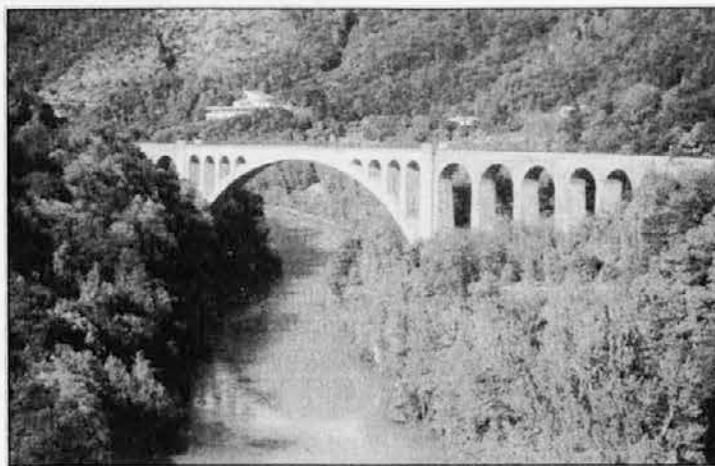
Voda me je le naučila, da reka v resnici nima ne začetka ne konca in tudi v trenutku, ko se izlije v morje, ni končala svoje poti. Tako je tudi naše življenje gotovo vključeno v krog, ki je večji od nas.

Kako si se znašel v Gorici, kjer si nekaj bival, po toliko letih? Kaj se je po tvojem mnenju v mestu spremenilo?

V Gorici sem iskal spomine, kra-

je, prijatelje, osebne stvari, vezane na posebno bogato obdobje svojega življenja; v veliko letih sem se vrnil sem le nekajkrat in še takrat vedno v naglici. Koliko nespremenjenih

stvari sem našel! Ulice, trgovine, stavbe in spomeniki, celo ljudje so se mi zdeli vedno isti. Mladi, ki se sprehajajo po Korzu, posedanje po klopih v mestnem vrtu, otroci ob odhodu iz šole: to, kar sem nekajkrat delal jaz, danes delajo drugi. Mislim sem tudi, da bom le s težavo prepoznal prijatelje, ki so se postarali. Nekdo je odpotoval, koga drugega ni več, o kom drugem sem izvedel žalostne ali razveseljujoče zgodbe; tisti pa, ki sem jih srečal, so bili vedno enaki, kot pred leti. Kakšen las manj, kakšen kilogram več, vedno pa nas družijo iste misli, iste besede, ista dejanja, kot bi sploh ne minilo trideset let, ampak le nekaj ur. Čudno, dopovedovali so mi, da se je v Gorici odtelej vse spremenilo, meni pa se je zdelo vse enako!

Srečanje s Slovenci je bilo v mojem primeru posebna izkušnja.

Če skušam gledati na manj osebni način, mislim, da imajo prav oni, saj se je veliko stvari res spremenilo. Ostal pa mi je dvom, da je dojemanje sprememb vedno nekaj zelo subjektivnega: dogodki, ki se nam

zdiijo velike novosti, v resnici pogostokrat prav malo spreminjajo stvarnost, medtem ko prave spremembe navalijo na nas popolnoma nepričakovano.

Z odprtim srcem in pogledom si "brskal" v duši Slovencev na oni strani meje. Potem ko si jih osebno nekaj spoznal, se je morda kaj spremenilo v tvojem dojetju njihovega sveta? Kako gledaš na vse to sedaj?

Sedaj je vse drugačno. Slovenci so doživeli politično spremembo, nastala je nova država in verjetno tudi nova samozavest; in hkrati se je nekaj spremenilo v meni. V letih, ko sem živel v Gorici, sem vedno gledal na Slovence v luči splošnih stereotipov. Verjemite mi, pri tem ne mislim na mračne in grobe predsodke, do katerih sem vedno čutil odpor, temveč na tisti površni način obravnavanja in sojenja oseb, ki nas vara in obnem skuša prepričati o tem, da jih poznamo, v resnici pa zakriva njihovo vrednost. Drža "popotnika" popolnoma sprevača mnenje in gledišče. Zavedaš se, da lahko od vsake osebe dosežeš nekaj, informacijo, pomoč, odgovor. Lahko pa zaideš tudi v nevarnost. V drugih zaznaš neke vrste - pozitivno ali negativno - vibracijo, ki te v trenutku spodbudi, da iščeš srečanje ali se mu izogneš. Kdaj pa kdaj se v šali ponašam s tem, da na svojih pote-

panjih postanem kot pes, ki že na daljavo dojema sovražnost ali razpoložljivost bližnjih.

Srečanje s Slovenci je bilo v mojem primeru posebna izkušnja. Na

Lažji je moj nahrbtnik, zanimivejša postane pot in globlji postane odnos z naravo in ljudmi, ki jih srečam.

nov način sem zaznal različnosti, ki jih nosimo v svoji notranjosti kot nekaj genetski kodeks nešteti rodov, in morda sem zaslutil, kako bi nas obogatilo, ko bi vse to lahko postalo vsem nam skupno, ne da bi se zmešalo. Drugačnost sem našel ne v površnem načinu življenja, ki nas v današnjem svetu na neki način združuje, temveč v globokem odtenu duše. To je nekaj, kar je treba v samih sebi in drugih resnično iskati, če se hoče najti. V svoji pripovedi sem samo opisal to svojo zaznavo, ki je nastala, ko sem se srečal z nekaj osebami. Pri tem seveda nisem hotel snovati socioloških teorij, ampak samo navesti to, kar se mi je zgodilo.

Mislim, da velja to, kar sem povedal, za vsak narod in vsako kulturo, različno od naše; toda kot popotnik, ki sem se srečal s Slovenci, sem imel občutek, da sem v njih prepoznal nekaj, kar moja narava potrebuje na poseben način. Nekaj, kar sem imenoval milina (it. *dolcezza*), ker nisem našel primernejšega izraza; nekaj, kar mi bo vedno vzbujalo veliko nostalgijo, neločljivo vezano s spominom na lepote Soške doline.

Smo tik pred izidom tvoje pripovedi, ki bo izšla hkrati v italijanščini in v slovenskem prevodu. Kako se počutiš? Je to tvoj knjižni prvenec? Je v njem skrito kakšno posebno sporočilo?

Da, to je moja prva knjiga in že to je zame razlog za veliko veselje. Sporazumevanje je potreba vsakega človeka; in komunicirati prek knjige se mi zdi posebno lep način: v pripovedi je res del mene. V njej ni nikakršnega namernega sporočila, je pa le nekaj, kar se lahko izluči iz moje izkušnje; to upam, da bodo bralci ujeli: vrednost lepote in poezije, pomembnost srečanja z drugimi brez predsodkov, željo si postavljanja vedno nova vprašanja. Dovolj bi mi bilo tudi, skromneje, če bo knjiga komu v prijetno branje ali če bom z njo koga spodbudil, da tudi sam obiše tiste čudovite kraje.

Dejstvo, da bo povest izšla obnem v italijanščini in slovenščini, pa me še najbolj osrečuje. Bil bi resnično vesel, če bi moj način gledanja, pač mnenje "tujca", lahko pomagalo ljudem ob meji bolj ceniti kulturo enih in drugih, spoštovati in gojiti različnosti kot prvine bogastva in nikakor ne spora. Tudi tega nas uči narava. Jezik je verjetno samo najvidnejša različnost. Kdor prebere moj stavek "Ciao, io sono un viandante", spremenjen v "Pozdravljen, jaz sem popotnik", po mojem dojame nekaj različnega, nekaj več kot samo prevod: me razume.

Letos si se kot popotnik odpravil v... Milan. Kaj nam lahko poveš o tej izkušnji?

Ljudje so del narave. Še več: človek - s svojimi lepotami in grozotami - je najbogatejši in najbolj zapleteni izraz narave same. S tem novim potovanjem sem hotel bolje spoznati ljudi prav tam, kjer jih je največ, v velemestu. Upošteval sem vse svoje popotniške izkušnje in sem zapustil svoj dom s svojim nahrbtnikom, palico in z ničimer drugim. Tokrat nisem imel s sabo popolnoma nič denarja ne hrane. Sel sem v Milan, kar tako, za deset dni.

Dokazal sem - tudi sebi -, da je to mogoče izvesti. Bila je zelo naporena in zapletena izkušnja: nalezem sem na okoliščine velike poezije in na neizrekljivo bedo, srečal sem izredno umne ljudi, pa tudi grobe suroveže. Potepal sem se po predmestju in v središču mesta, hodil sem podnevi in ponoči, srečal sem veliko ljudi in številnim sem se moral izogniti. Veliko stvari bi rad povedal, veliko zapiskov moram še urediti, lahko bi napisal drugo knjigo. V vsem tem seveda ni bilo Soče in speva njenih voda.

Privlačuje te nemir človeka, ki nikdar ne preneha iskati. Kaj je zate modrost?

Da nikdar ne preneham iskati.

3

ČETRTEK,
14. NOVEMBRA
2002

ZANIMIVA RAZSTAVA V SLOVENSKEM VERSKEM MUZEJU V STIČNI

ZGODOVINA KRŠČANSTVA NA SLOVENSKEM

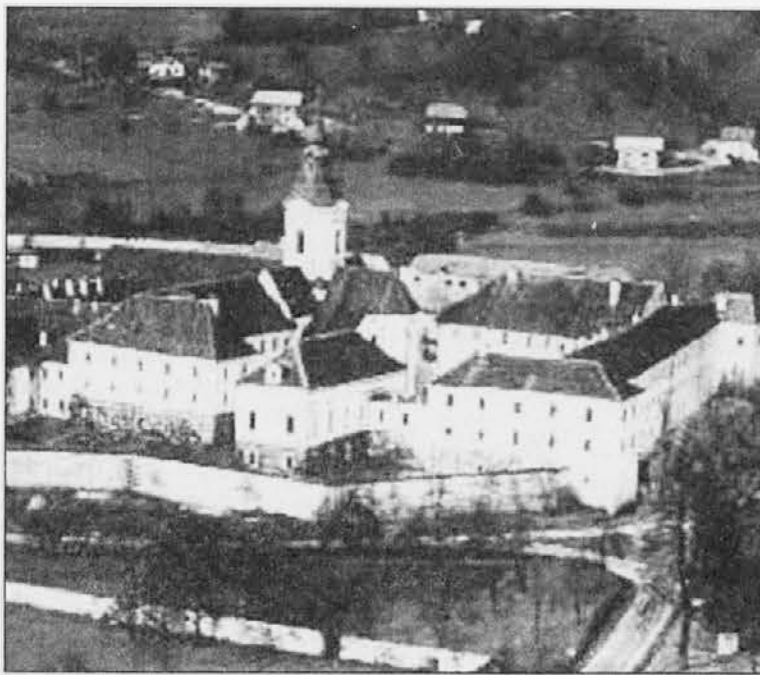
MOJCA JENKO

Formalno-pravni status muzeja pa do danes še vedno ni urejen - deluje kot društvo, četudi nosi v svojem nazivu besedo "slovenski" in bi potemtakem vsak razumnež pričakoval, da gre za ustanovo nacionalnega pomena! Pa, žal, ni tako ...

Da strokovnjaki (zadnja leta skupno štirje), zaposleni v Slovenskem verskem muzeju, trdno stojijo za poslanstvom muzeja, ki ga jasno izraža naziv ustanove, so dokazali s pripravo imenitne in izredno poučne stalne razstave; obiskovalca le-ta seznanja z zgodovino oziroma razvojem krščanstva od začetka do konca drugega tisočletja, ko je Slovenijo počastil s svojima obiskoma papež Janez Pavel II. Prikaz zgodovinskega pregleda pa se ne omejuje zgolj na ozemlje današnje slovenske države, temveč se razteza prek celotnega slovenskega etničnega ozemlja; stiški muzealci pa načrtujejo še nadgradnjo oziroma dopolnitev te stalne razstave s predstavitvijo delovanja slovenskih misijonarjev in verskega življenja slovenskih izseljencev.

V torek, 22. oktobra, je bil v Stični velik praznik. Slovenski metropolit in ljubljanski nadškof dr. Franc Rode je na priložnostni prireditvi, na kateri se je zbralo okoli 300 vabljenih gostov, slovesno odprl razstavo. Le-to si obiskovalci lahko ogledajo v prostorih nekdanje prelature. Po drugi svetovni vojni je bil ta del samostanskega kompleksa nacionaliziran, v njem pa sta našli zasilno domovanje osnovna šola in gimnazija. Šoli sta leta 1981 zapustili dvonadstropno renesančno poslopje, ki je bilo nato potrebno temeljite obnove; obnovitvena dela in raziskave so potekale pod budnim strokovnim nadzorom spomeniške službe. Na zahtevo Cistercijske opatiije je stekel tudi denacionalizacijski po-

Minilo je že več kot desetletje od začetka delovanja Slovenskega verskega muzeja. Leta 1991 je le-ta pričel delovati na pobudo Društva prijateljev Slovenskega verskega muzeja in Slovenske škofovske konference. Ustanovo je gostoljubno sprejela pod svojo streho stiška cistercijska opatija, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije pa je doslej zagotavljalo potreben denar za vzdrževanje strokovnih delovnih mest.

stopek in poslopje je bilo vrnjeno stiški samostanski skupnosti. Stiške muzealke, Jana Cvetko, mag. Nataša Polajnar Frelj in Darja Srebnik, pa so medtem, še posebej pa zadnjih pet let, intenzivno snovale ter v sodelovanju s številnimi zunanji strokovnjaki pripravljale razstavni projekt, ki je zdaj postavljen na ogled - v presojo in oceno strokovnjakov ter v veselje in poduk obiskovalcem.

Skozi dvanajst razstavnih prostorov se sprehodimo mimo številnih informativnih tabel, opremljenih ne le z besedili, temveč tudi s preglednicami, zemljevidi, fotografijami, ...; nazorno pa čas, ki ga posamezen razstavni prostor predstavlja, dopolnjuje prek 200 muzejskih ek-

sponatov (med njimi za ilustracijo starejših obdobij tudi nekaj kopij in faksimilov), ki pričajo o širjenju krščanstva med Slovenci in o vraščanju cerkvene organizacije v slovenski prostor. Posebna pozornost pa je namenjena predstavitvi pomembne versko-kulturno-prosvetne vloge, ki jo je Cerkev odigrala v različnih fazah razvoja našega naroda.

Slovenski verski muzej v Stični (www.2.pms-lj.si/sticna/) je za obiskovalce odprt vsak dan od torka do sobote med 9. in 17. uro, ob nedeljah in cerkvenih praznikih pa med 14. in 17. uro; ob predhodni najavi (tel.: + 3851 7887100) nudijo tudi vodene ogledje. Veseli bodo vašega obiska!

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

O MOLITVI V DRUŽINI

Neki večer sem bil povabljen na večerjo v sedemčlansko družino. Pred obedom so me povabili, naj zmolim, in opazil sem, da je bila ta gesta molitve nekoliko nova. Ko smo že bili proti koncu večera, je ob čaju privrela na dan tema molitve; priložnostno sem vprašal družino, ali kdaj molijo skupaj v družinskem krogu.

Nemalo zadrega je bilo ob tem vprašanju, čeprav se z družino poznamo že nekaj časa. Eden izmed članov pove: "Včasih zmolimo." Drug član družine reče: "Prvega novembra smo zmolili rožni venec za pokojne." Najmlajši doda čvrsto: "Potem smo jedli kostanj." Nato mama povzame besedo in mi reče: "Bi nas lahko naučil bolj pogostoma moliti?"

Zadrega, ki je nastala ob mojem vprašanju, se rojeva gotovo iz praktičnih razlogov. Ena od težav glede molitve izhaja iz pričanja, da je izkušnja molitve nekaj težkega in redkega. Pustimo to nalogo duhovnikom, redovnikom in redovnicam ter svetnikom!

Zakaj moliti, ko je med možem in ženo že tako malo časa za skupen pogovor in ko je samo zvečer čas, da se starši srečajo z otroki? Zakaj moliti, ko smo utrujeni in živčni? Ali ni bolje gledati televizijo, vsaj ponuja pomirjevalen program? Zakaj moliti, če poznamo tako malo stvari o Bogu in nismo niti enkrat prebrali v celoti evangelija? Zakaj moliti, če v življenju naši bratje in sestre v stiski potrebujejo pomoč v dejanjih, ne pa v besedah?

Takšna ali drugačna vprašanja preizkušajo našo dobro voljo oz. dober namen, da bi posvetili skupaj nekaj časa Gospodu.

Spomnimo se na držo, ki so jo učenci imeli do svojega Gospoda. "Gospod, nauči nas moliti!" (Lk 11,1). Gospod nam je blizu, ko ga poslušamo prek božje besede.

Gospod pravi: "Tam, kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem tudi jaz!" (Mt 18,18). Čudovito je odkrivati božjo prisotnost v družini, ki se uči moliti. Gospod pozna naša srca.

Mnogo staršev se toži, da sami ne znajo moliti, da ne zmorejo ustvariti navade po redni molitvi v družinskem krogu, da niso sposobni prepričati otrok o tem, da je molitev nekaj lepega in življenjskega.

Neki teolog je poudarjal, da je treba izprositi dar molitve od Svetega Duha, ker se sami lahko še in še trudimo, a navsezadnje je to dar, ki prihaja od Svetega Duha.

Izkustvo molitve je izkustvo, ki se veže na potrebo po notranji tišini in na sposobnost ustvarjati tišino v našem srcu. Preveč je hrupa, ki prihaja od zunaj, da bi v tišini in globini našega srca slišali božji glas.

Medtem ko se Marta v Betaniji "križa" s svojim delom, da bi Jezusa čimbolje pogostila, ga Marija posluša. Marija si je po Jezusovih besedah izbrala najboljšo mesto! (Lk 10,41-42). Posvetiti dnevno nekaj časa molitvi je posledica razumevanja, da je srečanje z Bogom pomembno in lepo za mir v srcu, ker je Bog najpomembnejši stanovalec našega srca.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA

OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

33. NAVADNA NEDELJA

"Njena dela naj jo hvalijo pri mestnih vratih" (Prg 31, 31).

"Tvoja žena bo kakor rodovitna trta sredi tvoje hiše; tvoji otroci bodo kakor oljčne mladike okrog tvoje mize" (Ps 128, 3).

"Veste, da bo Gospodov dan prišel, kakor pride tat ponoči... nikar ne spimo kakor drugi, ampak bodimo budni in trezni" (1 Tes 5, 2.6).

"Tistemu pa, ki nima, se bo vzelo še to, kar ima" (Mt 25, 29).

Berila današnje, predzadnje nedelje v cerkvenem letu, nas spodbujajo k delu za naše odrešenje, ki pa ga dosežemo le, če živimo za druge. Zgled za to nam je neutrudna žena v prvem berilu (Prg 31, 10-31). Sv. pismo nam slika to ženo, ki je kakor motor in sonce v družini. Je kakor trta, ki rodi žlahtno grozdje. Otroci pa so kakor oljčne mladike okrog gospodarjeve mize (Ps 128, 3). Taka žena ne ostane skrita v ozkem krogu svoje družine. O njej se govori tudi pri mestnih vratih. Pri mestnih vratih so namreč nekoč tudi sodili. Zato razumemo, s kako spoštljivostjo govorijo o kreposti ženi. Pri mestnih vratih ni torej samo besedičenje in krivica (gl. Danijela o krivičnih sodnikih), opravljanje in lenarjenje (Am 5, 12; Ps 69, 13), marveč predvsem zavzetost za pravičnost (gl. Dan o nedolžni Suzani). To se namreč rodi iz dela in trpljenja ter iz vsakovr-

stnih preizkušenj, ki pa peljejo v življenje kakor skozi ozka vrata (Mt 7, 13-14). Sv. pismo nas opogumlja, ko vedno znova zatrjuje, da nas Bog vedno rešuje strahu in peklenskih vrat (Mt 16, 19; Jn 20, 19.21). A obenem nas spominja, da bomo morali dati obračun Bogu sodniku o vsem svojem življenju (Mt 25, 31-46). Pribije pa, da je človek tisti, ki pripravlja svojo sodbo v tem življenju, tako za večno življenje kakor za večno oddaljenost od Boga, za pogubljenje, za pekel. Zelo resno se moramo potruditi, da bomo vredni uživanja Božjega veličastva ob dovršitvi vsega: "Ko bo (Jezus) kraljevanje izročil Bogu Očetu in uničil vsakršno poglavarstvo ter sleherno oblast in moč. Kajti on mora kraljevati, dokler ne položi vseh sovražnikov pod njegove noge... da bo Bog vse v vsem" (1 Kor 15, 24-28).

Življenje na svetu ima neprecenljivo vrednost, če je usmerjeno v dopolnitev v večnosti, če je pričakovanje drugega Jezusovega prihoda. To je čas pričakovanja novega neba in nove zemlje (2 Pt 3, 13; Raz 21, 1). Je pričakovanje z delom za svet pravičnosti. Je neizmerno hrepenenje po slavi, ki se bo razodela v nas. Je zato predokus popolnega odrešenja, tudi telesa (Rim 8, 18. 23). To pričakovanje ni brezskrbnost, je čuječnost v temi tega sveta, kjer kradejo in ropajo ter ubijajo (Jn 10, 8; Jn 8, 44; 1 Tes 5, 2 ss). V evangeliju nam Jezus podarja priliko, ki enostavno zahteva zavzetost, ljubezen za ta svet. Govori o trgovanju, delu, skrbi tudi za gospodarsko stran življenja. Jezus trdi tudi, da smo dolžni skrbeti za uboge, ki jih bomo vedno imeli med seboj (Mr 14, 7). Človek naj se zato ukvarja z vsem, kar pospešuje blagostanje, napredek, odprto do življenja, svobodo, ljubezen. A obenem opozarja, naj ohranimo razdaljo/distanco do vsega ustvarjenega. Apostol Pavel nam to takole priporoča: "To pa rečem, bratje, da je odmerjeni čas kratek. Odslej naj bodo tisti, ki imajo žene, kakor da jih ne bi imeli, tisti, ki jočejo, kakor da ne bi jokali, tisti, ki se veselijo, kakor da se ne bi veselili, tisti, ki kupujejo, kakor da

ne bi nič imeli, in tisti, ki ta svet uporabljajo, kakor da ga ne bi izrabljali, kajti podoba tega sveta mineva" (1 Kor 7, 29-31).

Jezus pravi ob koncu prilike o talentih, da "vsakemu, ki ima, se bo dalo in bo imel obilo, tistemu pa, ki nima, se bo vzelo še to, kar ima" (Mt 25, 29). Zlasti ob smrti se bo namreč temu, ki je veroval, upal in ljubil Boga in človeka, dalo vse, tistemu pa, ki je stavil vse svoje zaupanje le v materialne, ustvarjene dobrine, se bo vse vzelo. Ker bo brez dobrih del, bo še vržen v neprodno skrivnost teme, ki sta ji lastni jok in škripanje z zobmi (Mt 25, 30). Smrt kraljuje le do določene meje, do razodetja novega veka, do novega sveta, novega časa, ki ga Bog odkrije z veličastnim vstajenjem od mrtvih (Lk 20, 34 sl).

Ne gre torej zakopavati talenta v zemljo, v strasti, v nedelavnosti, končno v smrt. Teženje k Bogu naj se razodeva skozi vse življenje. Moč za vztrajnost nam daje ljubezen. Jezus jo je razodel na križu. Smemo jo celo slaviti po ljubezni do človeka in pri obhajanju evharistije s sestrami in brati. Vse bo prešlo, ostala bo le ljubezen (1 Kor 13, 8. 13). Saj se vse preizkusi z ognjem ljubezni (1 Kor 3, 12-15).

Talenta ne gre torej zakopati v zemljo, pač pa ga je treba vsejati, da bo kakor dobro seme rodil tisočeren sad za uboge, stiskane, ustrahovane.

Umestno je izpraševanje vesti, da vseskozi ugotavljam, kako se zavzemam za ljubezen do ubogega, nemočnega. Ali je moj talent (oz. talenti) raznel ljubezen v moji okolici? Če ga je, je na delu Sveti Duh usmiljenja. Če pa ga ni, nisem dal v promet daru-talenta ljubezni. To pa velja še najprej v zakonu in družini: Kako namreč oživljam ljubezen, tudi kako sledim otrokom, ki se pripravljajo na prejem sv. zakramentov spovedi, obhajila in birme - Kaj in kako svetujemo hčerki, sinu pri sklepanju zakona?

In: Ali molimo za ljubezen?

TRST / SLOVENSKA HVALEŽNICA PRI SV. JUSTU

BODITE TOREJ BUDNI!

Slovenski verniki tržaške škofije so se tudi letos v zelo velikem številu zbrali v stolnici sv. Justa pri tradicionalni maši hvaležnici, ki je potekala v nedeljo, 10. t.m., popoldne. Vsakoletna hvaležnica ni samo verska slovesnost, na kateri se verniki zahvalijo Stvarniku za prejete dobrine (tako materialne kot duhovne) v letu, ki se izteka, pač pa tudi priložnost, da se tržaški Slovenci srečajo s svojim škofom Evgenom Ravignanijem in da s tem potrdijo svojo pripadnost skupnemu krščanskemu občestvu.

"Bodite torej budni": ta misel iz Matejevega evangelija je bila geslo in rdeča nit letošnje hvaležnice. Kot evangelijska dekleta s svetilkami, ki čakajo na ženina, tako mora biti kristjan po besedah škofa vedno buden in pripravljen sprejeti prihajajočega Kristusa. Konkretno to zanj pomeni odpreti oči nad stvarnostjo, ki ga obdaja, nad velikimi človeškimi vrednotami (premočrtnostjo, poštenjem, svobodo in pravičnostjo), ki se imajo za preživele in zavržene, nad globoko versko tradicijo slovenskega življa, "ki pa mu ne uspe, da bi bodočim rodovom posredoval neokrnjeno vero očetov, nad določeno versko indiferentnostjo in moralnim propadanjem, ki se negativno odraža pri mladini in družini ter nad vedno večjim hlasta-

FOTO KROMA

njem po blagostanju, družbenem položaju in ekonomski gotovosti. Iskreno se je treba vprašati, kako graditi pravičnejšo družbo in gledati z večjim zaupanjem v prihodnost.

To pomeni, da moramo ta naš čas osvetliti z lučjo vere. Slovenski kristjani na Tržaškem imajo zato dvojne dolžnosti: poživiti morajo svojo vero z vedno večjim poznavanjem evangelija po krščanski izobrazbi odraslih in po resni katehezi otrok in mladine. Po drugi strani pa jih mora prevzeti zavest, da jim vera ni bila dana, da bi jo skrivali, marveč da bi jo posredovali drugim. Obe dolžnosti sta med seboj povezani, saj brez žive in globoke vere ni nobeno pričevanje verodostojno. Potovanje tržaške Cerkve naproti Kristusu; pri tem je škof poudaril, kako mora biti to potovanje skupno, pri če-

mer je vse povabil k sodelovanju pri škofijskem zborovanju.

Enega od slovesnejših trenutkov hvaležnice je prav gotovo predstavljala izročitev darov slovenskih vernikov škofu pred oltarjem: verniki vseh generacij so prinesli bogato boro letošnjega pridelka kraške in breške zemlje, v prvi vrsti poljščin ter olja in vina, vse ob petju Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta, otroškega zbora Kraški cvet iz Trebč pod vodstvom s. Karmen Koren in slovenskih tržaških skavtov in skavtinj, ki so skupaj z narodnimi nošami ter bralci beril in prošenj oblikovali pobožnost v tržaški stolnici. Na koncu pa je še mogočno zadonela zahvalna pesem *Hvala večnemu Bogu*, ki je skupaj s priljubljeno *Marija skoz' življenje* zaokrožila nedeljsko slavje.

12

TAIZEJ / VABILO

NOVOLETNO SREČANJE V PARIZU

Vsako leto se v kakem evropskem velenestu zbere več deset tisoč mladih, ki skupaj preživijo prehod iz starega v novo leto. Gre za novoletna taizejska srečanja, ki so namenjena mladim od 16. do 30. leta starosti iz vse Evrope. Vse združuje vera in Kristusa, kljub temu da so eni katoličani, drugi pravoslavci, tretji protestanti itd. Na srečanjih mladi doživijo edinstvena izkustva, ko se kljub različni kulturi, jeziku in veri povezujejo v molitvi in načrtovanju prihodnosti brez vojn in krivic. Srečanje bo letos v Parizu in je že 25. po vrsti, organizira pa ga taizejska ekumenska skupnost.

Mladi se bodo od 27. decembra do 2. januarja vključili v življenje v mestu, živeli bodo po družinah ali v manjših skupnostih po šolah in župnijah. Vsaka župnija navadno sprejme več sto mladih različnih narodnosti, zanje prireja srečanja, pogovore in molitve. Skupne molitve vseh udeležencev pa potekajo v velikanskih halah mestnega razstavišča, ki jih bratje taizejske skupnosti primerno okrasijo z ikonami in svečami. Vsak večer se zbira več tisoč mladih, ki molijo, prepevajo in meditirajo v vseh evropskih jezikih.

Romarji iz Trsta se že vrsto let pridružujejo vrstnikom iz Slovenije. Prijave je zbiral tržaško društvo MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti), ki ima že več let plodne stike z organizatorjem romanja za Slovenijo, t.j. z društvom SKAM (Skupnost katoliške mladine). Rok za vpise se je končal v sredo, zamudniki pa se lahko vpišejo v rezervno listo (v primeru, da se sprostijo kako mesto); čimprej naj pokličejo v urade Slovenske prosvete, tel. 040 370846. Za vse udeležence sta obvezni dve pripravi, ki bosta potekali v Marijanšču na Opčinah.

BREDA SUSIČ

SVETNIK TEDNA

12. NOVEMBRA

SILVESTER ČUK

JOZAFAT KUNČEVIČ, ŠKOF IN MUČENEC

Prizadevanje za popolnejšo edinost med kristjani se imenuje ekumenizem. Zavetnik teh prizadevanj je današnji godovnjak sveti Jozafat Kunčevič, ki je živel v težkih časih, ko med pripadniki različnih krščanskih Cerkva ni bilo prijateljskega pogovora, temveč so se med seboj sovražili in celo pobijali. Pod meči in sekirami verskih nasprotnikov je padel tudi sv. Jozafat. Ekumenizem v sedanjem pomenu in obsegu je zaživel šele na začetku 20. stoletja. Pobudo zanj so dali protestanti, potem so se vanj vključili pravoslavci, po drugem vatikanskem koncilu (1962-1965) pa se je razmahnil tudi v katoliški Cerkvi. Koncil je izdal poseben Odlok o ekumenizmu, v katerem navaja kot potrebne ekumenske dejavnosti in pobude prizadevanja za odpravo krivičnih besed, sodb in dejanj, medsebojni dialog teoloških strokovnjakov, sodelovanje pri vsakovrstnih prizadevanjih za skupni blagor, skupno molitev ter skrb za prenovo.

Jozafat je bil žrtev krivičnih sodb, ki so netile sovraštvo do svetega moza, ki je delal za zedinjenje s katoliško Cerkvijo z zgledom svojega spokornega življenja. Rodil se je okoli leta 1580 v Vladimiru na severozahodu Ukrajine, ki je bilo tedaj pod poljsko oblastjo. Po rodu je bil Belorus. Starši, ki so bili plemiškega rodu in pravoslavne vere, so mu pri krstu dali ime Joan (Ivan). Izučil se je za trgovca in je šel v mesto Vilno, kjer je prestopil k uniatom, katoličanom, ki obhajajo bogoslužje v vzhodnem obredu. Zahrepenel je po meniškem življenju in leta 1604 kot redovnik bazilijanec dobil ime Jozafat. Kmalu je postal diakon, leta 1609 pa je bil posvečen v duhovnika. Nekaj let je bil samostanski predstojnik. Ostra meniška pravila je izpolnjeval z vso resnostjo. Ves čas je bil trdno prepričan, da je samo katoliška Cerkve v povezanosti z rimskim sedežem prava pot k Bogu.

Leta 1617 ga je prijatelj Jožef Rutešky, ki je postal nadškof in metropolit, prepričal, da je sprejel škofovsko posvečenje. Najprej je bil nadškof-koadjutor (pomočnik), leto kasneje (1618) je postal nadškof v Polocku. Tudi v tej službi se je ostro pokoril. V svoji pastoralni dejavnosti je rad pomagal ubogim. Prizadeval si je za sožitje med pravoslavno in katoliško Cerkvijo, vendar nasprotniki njegovih dobrih namenov niso hoteli ali niso mogli razumeti. Leta 1620 so mu v Polocku za protitež postavili pravoslavnega škofa, ki je z govorjeno in pisano besedo sramotil nadškofa Jozafata in hujskal proti njemu ljudstvo, ki je bilo že tako zbegano od političnih zmed. Vedno pogosteje so mu grozili s smrtjo. Kljub vsem svarilom je šel na pastirski obisk v Vitabsk. 12. novembra 1623 zjutraj so z meči in sekirami oboroženi možje obkolili škofovsko hišo. Ko je nadškof odhajal iz svojega stanovanja, so planili nanj in ga umorili.

Umor je zbudil ostro obsodbo in kralj je glavne krivce kaznoval s smrtjo. To kruto maščevanje je za dalj časa zavrlo prizadevanja za zблиžanje in sožitje med pravoslavnimi in katoličani. Papež Urban VIII. je mučenca Jozafata leta 1643 razglasil za blaženega; za svetnika ga je razglasil papež Pij IX. leta 1867. Njegovi posmrtni ostanki od leta 1949 počivajo v baziliki sv. Petra v Rimu. Katoliške vzhodne Cerkve obhajajo njegov god 12. novembra, na dan njegove mučeniške smrti, v katoliški Cerkvi so ga do preureditve koledarja obhajali 14. novembra, zdaj pa se ga spominja 12. novembra. Papeža Janez XXIII. in Pavel VI. sta sv. Jozafata Kunčeviča počastila še posebno v zvezi z drugim vatikanskim koncilom.

2. ZBOROVANJE TRŽAŠKE CERKVE

ZBOROVANJE STOPA V ŽIVO!

Po dolgih pripravah so komisije, ki se bodo lotile obravnave sedanjega stanja in načrtovanja bodočnosti tržaške Cerkve, sestavljene, nekatere pa so ravno v teh dneh začele z delom. Vendar ni šlo vedno vse gladko. Spremljali smo reakcije in komentarje slovenskih vernikov in duhovnikov.

Komisij je petnajst, vendar so morali zaradi večje preglednosti skoraj vse razdeliti v podskupine. Šestnajste komisije za vprašanja slovenske verske skupnosti ne bo. Slovencev, ki so se vključili v komisije, je več kot petdeset. Škofov vikar za slovenske vernike, msgr. Franc Vončina, pravi: "To je dober rezultat: pri slovenskih vernikih je torej zanimanje za zborovanje. Upam, da bodo tudi aktivno sodelovali in v komisijah povedali svoja mnenja."

Že spomladi so bili laični člani obveščeni, da bo v vsaki od komisij tudi eden izmed slovenskih duhovnikov. Pred kratkim pa se je izvedelo, da se jih menda veliko sploh ni vpisalo. Seveda so laiki na to novico reagirali z nejevoljo. Msgr. Vončina pojasnjuje: "Nekateri duhovniki so stvar vzeli zelo resno, drugi pa so stali ob strani. Toda s tem ni rečeno, da zborovanje nima uspeha. Jaz sem mnenja, da se bo zborovanje nadaljevalo, tudi če se nekateri postavijo na glavo! Kdor bo zamu-

dil ta vlak, bo sam kriv za zamujeno priložnost."

S tem je posredno odgovoril tudi na polemično noto v *Našem vestniku*, glasilu slovenskih dušnih pastirjev na Tržaškem, ki ga ureja g. Dušan Jakomin. V novembrski številki je bila na mestu, kjer bi moralo biti poročilo o Zborovanju, bela stran s pripisom: "Brez poročanja - v pričakovanju odgovornejše priprave zborovanja". Urednik časopisa je organizatorjem zborovanja v glavnem očital neupoštevanje želja o ustanovitvi t.i. slovenske komisije. Msgr. Vončina odgovarja: "Glede slovenske komisije sem bil že od vsega začetka mnenja, da morajo biti slovenski predstavniki prisotni v vseh komisijah in tam dati svoj doprinos, zato da bi se izognili nevarnosti, da bi slovenska komisija postala nek geto. Seveda bo to od nas zahtevalo več truda, ker se bomo morali Slovenci tudi ločeno sestati in morda poglobiti določena vprašanja bolj z našega vidika."

Toda očitek, ki smo ga slišali ravno od nekaterih slovenskih predstavnikov, je bil ta, da so odgovorni obljubljali neke vrste koordinacijo že pred začetkom dela v komisijah, do tega pa dejansko ni prišlo. Zato se mnogi čutijo po eni strani osamljene, po drugi pa premalo pripravljene. Msgr. Vončina: "Kar se tiče koordinacije, je že prišlo do prvega

srečanja, vendar koordinator zaradi drugih obveznosti potem ni mogel več temu slediti. Zaenkrat nismo našli drugega. Upam, da bomo stvar čimprej rešili: predvidevam, da se bomo najkasneje pred Božičem spet sestali, da se pogovorimo o delu v komisijah in si izmenjamo mnenja."

PRIČEVANJE IZ SVETE DEŽELE

PISMO IZ IZRAELA (12)

TEREZA SREBRNIČ

Tudi bližnja, največja mestna mošeja El Aksa se je izkazala kot zanimiva in vredna obiska. Svetla in bogato okrašena notranjčina, z mogočnimi marmornatimi stebri in lesenim stropom daje vtis veličine. Za italijanske obiskovalce pa je važno dejstvo, da je marmor za obnovo daroval 1938. leta sam Mussolini...

Na ploščadi je več obokanih zidov, kjer naj bi ob vesoljni sodbi visele tehtnice, s katerimi bo Bog - sodnik tehtal duše. S prijateljico sva se usedli, ob koncu obiska, v senco, na zidek. A brž so pristopili čuvaji in naju spodili. Nisva bili muslimanki, zato so naju le "tolerantno prenašali".

Ain Karem, 3. 8. 2002 - Delam popoldne od 12. do 19. ure

z vmesno polurno pavzo za kosilo, zato lahko malo pospim.

Po zajtrku grem na sprehod do bolnišnice Hadassa, ki mogočno kraljuje nad vasico Ain Karem. Veliko poslopj sestavlja to pomembno zdravstveno središče, ki je zelo znano tudi po svetu, posebno v ZDA med Judi v diaspori. Imajo namreč celo mrežo organiziranih skupin, ki finančno podpirajo ustanovo in se občasno srečujejo. Seveda so to premožni ljudje, posebno gospe. Klinični center obsega razne oddelke, univerzitetne in sperimentalne odseke ter šole za zdravstveno osebe. Hadassa je že leta eno samo gradbišče, saj znano kaj dograjujejo in obnavljajo. Nad glavnim poslopjem se dviga ogromen svečnik, imenovan "menorah", ki ima sedem delov. Predstavlja pa soboto v sre-

di in šest dni stvarjenja sveta. V bolnišnici Hadassa si ogledam živobarvne vitraje umetnika Chagalla v sinagogi. Vsak je posvečen enemu od dvanajstih Izraelovih rodov in njih simbolom. Okrog dvanajstih sem že v službi in uslužbenka Ema, ki koordinira vse zaposlene, me prosi, da grem za tisti dan v drugo sobo delat. Tam sta namreč samo dve osebi zadolženi za šest kar zahtevnih otrok. Prilagodim se potrebam in že se ukvarjam s kosili otrok. Dalja je čudovita prikupna petletna deklica, ki sem se že lani ukvarjala z njo. Navidez nima kakih posebnih težav, saj je letos kar sama shodila. Navadila se je tudi, da sama - s posebno ukivljeno žlico - je običajno hrano. Treba jo je le nadzorovati. Uspešna je bila terapija, ki jo je deklina nudila mlada diplomirana ergoterapevtka iz Nemčije, Nikola. Spomnim se, kako sem lani Daljo vodila po stopnicah, da se je učila hoje. Jezila se je in jokala, shodila pa

je le. Zdaj jo je potrebno stalno nadzirati, saj gre naokrog kot mali buldožer in se ne zaveda nevarnosti. V sobi je tudi Ayat, razvita deklica kakih 12-13 let palestinskega rodu. Ko jo nekoliko bolje pogledam, ugotovim, da sem jo spoznala že pred leti, in točneje v času, ko so jo pripeljali 6 ali 7-letno v St. Vincent. Nekaj dni in noči je takrat samo jokala... Imela je uši v laseh, da jo je s. Suzan takoj ostrigla. Ayat je slepa in paralizirana čez pol telesa. V teh letih pa je neverjetno napredovala, saj se sama oblači, sama je in se sporazumeva z odraslimi, ki se ukvarjajo z njo. Hoditi sicer ne more, a se premika sede po prostorni hali pred sobo. Tipa okrog sebe in raziskuje. Preseneča me, kako je življenje v tem otroku "dobilobitko" in se razvija, vre na dan kot izvir vode. Deklica je deležna posebne vzgoje na primerenih tečajih. Žal jo je družina kot tolike druge gojence zapustila.

DALJE

5

ČETRTEK,
14. NOVEMBR,
2002

O DOKUMENTACIJSKEM CENTRU O NACIZMU V NÜRNBERGU

KDAJ BOMO KAJ PODOBNEGA VIDELI V ITALIJI? (3)

PETER MERKU

PRIMERJAVA Z ITALIJO

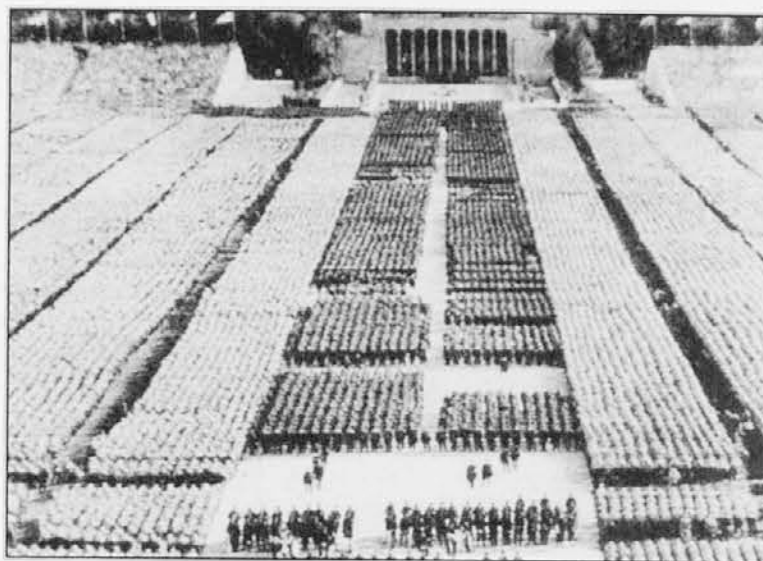
"Dokumentacijski center" nam razodeva, kako je nacionalsocialistična stranka oziroma Hitler namerala fascinirati ljudi in s pomočjo privlačnosti kmalu doseči pripravljeno na zaželjeno nasilnost, najprej proti notranjemu sovražniku, nato proti zunanjim sovražnikom, kar bi končno privedlo do vojaške agresije.

Sam Hitler je zapadel privlačnosti monumentalnih zgradb italijanskega fašizma v Rimu in je želel kot marljiv učenec preseči mojstra. Kot v Nemčiji, tako je privlačnost, ki je izžarevala iz "del režima", privedla do lahkega sprejemanja nasilstva režima, to je terorja, ki so ga fašisti izvajali nad socialisti in drugorodnimi državljani, posebno nad Slovani, v Italiji.

Prvotno je Mussolini podpiral nemško desnico in se pri tem opiral na organizacijo 'Stahlhelm'. Po izrednem uspehu nacionalsocialistov (NSDAP) na volitvah za nemški parlament 14. septembra 1930 so se pa stiki med fašizmom in NSDAP-om utrdili. Vedno pogosteje so se delegacije NSDAP-a vozile preko Brennerja in nacionalsocialisti, ki so hoteli ubežati nemški pravici, so našli zatočišče v Italiji.

Proces zblizanja je dosegel vrhunec maja 1931, ko je Hermann Göring z obiska v Rimu prinesel Hitlerju v dar fotografijo velikega Duceja s posvetilom. Mussolini je takrat namreč spoznal, da s "Stahlhelmi" ni bilo mogoče ustanoviti države in da bi samo Hitler bil zmožen spremeniti Nemčijo v fašističnem smislu.

Majorju Giuseppeju Rentzettiju, Mussolinijevemu zaupniku v Berlinu, ki se je zelo trudil, da bi prepričal razne desničarske organizacije, naj se sklenejo v enotno desničarsko gibanje pod poveljstvom NSDAP-a, je bila poverjena posebna naloga. Prvaki teh gibanj so se sestajali v njegovem stanovanju, tako rekoč na nevtralnih tleh. Smoter vsega tega je bil voditi Hitlerja in mu pomagati na oblast. Strategija NSDAP-a je bila soudeležba pri državni oblasti, ne pa nasilna polastitev oblasti. Mussolinijev zaupnik je dopovedoval Hitlerju, da, če NSDAP želi na oblast po svoji poti, mora biti zagotovljeno, da bi v primeru uspeha lahko vplivali na vlado. Ker se Hitler nikakor ni mogel

odločiti, je major Renzetti aprila 1932 lansiral idejo revolucionarnega podviga, ki naj bi se izvršil v Berlinu s sto bojevniki, ki bi imeli nalogo, da aretirajo vse pomembne vodje opozicijskih strank. Tako bi uprizorili prvo stopnjo nacionalne revolucije. Major Renzetti se je nešteto krat srečal s Hitlerjem in v odločilnih trenutkih ostal pri njem tudi po več dni zaporedoma.

Mussolinijevu zanimanje za Hitlerja je bilo zelo veliko. Desničarska diktatura v Nemčiji bi se lahko zoperstavila Franciji in vsem omejitvam, ki jih je pariška mirovna pogodba po prvi svetovni vojni naložila Nemčiji. Ko bi se pa Nemčija odločno in agresivno postavila proti garancijskim državam evropske ureditve, bi Mussolini lahko prosto zasledoval svoje agresivne pustolovščine v Sredozemskem morju, na Balkanu in v severni Afriki. Preko privlačnosti smo torej prišli do nasilja.

Podoben dokumentacijski center v Rimu bi torej ne smel imeti samo nalogo dokumentiranja zla italijanskega fašizma, ampak tudi odgovornosti Italije za prevzem oblasti v Nemčiji s strani NSDAP-a. Zavedam se, da je v italijanski danosti nekaj takega povsem utopično. Dovolj je pomisliti na spominsko obeležje v Predappiu, ki gotovo ne opominja na vse zlo, ki ga je fašizem prizadejal, marveč povečuje svojega "velikega sina". Razlika med Nemčijo in Italijo ne bi mogla biti večja.

Vprašanje je, če bi italijanski dokumentacijski center moral nujno biti prav v Rimu.

Preden dokončno odgovorimo na to vprašanje, bi bilo morda koristno se spomniti, da se je fašistično gibanje začelo širiti med meščanstvom že leta 1920. Prve uspehe je počel v Julijski krajini, kjer je velika večina meščanstva podpirala fašistične ideje kot boj na dveh frontah: proti socialistom in proti slovanskemu življu.

Fašisti so se s privolitvijo oblasti izdajali za branitelje italijanstva teh področij in ustanovili "squadre d'azione", s katerimi so razvijali taktiko hitrih nasilnih napadov, taktiko, ki se je potem uveljavila tudi drugod. Iskra je prešla iz Julijske krajine v Padsko nižino, nato v Toskano, Veneto, Lombardijo in Umbrijo, tako da je bila leta 1921 cela severna in centralna Italija v plamenih.

Iz tega lahko logično sklepamo, da bi tak dokumentacijski center moral stati v Trstu. Mar ni požig Narodnega doma nakazal smer v drugo svetovno vojno?

Po tako imenovanem pohodu na Rim (marcia su Roma) leta 1922, ki ga de facto 28. oktobra ni bilo, je malokdo tako jasno in tako preroško tolmačil zgodovinske razsežnosti rimskih dogodkov kot nemški diplomat Harry Graf Kessler, ki je 29. oktobra 1922, se prvi enajst let pred Hitlerjevim prevzemom oblasti, pisal: "Fašisti v Italiji so se polastili oblasti z državnim udarom. Če jo bodo obdržali, bo to dogodek zgodovinskih razsežnosti z nepredvidljivimi posledicami ne samo za Italijo, ampak tudi za celo Evropo".

KONEC

3. ŠTEVILKA PASTIRČKA

MISEL NA RAJNE IN ZAHVALA BOGU

Novembrska številka ljubelega spremljevalca naših šolarjev, *Pastirčka*, namenja prvo stran vsem svetim, ki so s svojim življenjem na zemlji dosegli nebeško slavo, in vsem našim rajnim, katerim naj gre naša goreča molitev, da bodo čimprej v Božji družbi. Z raznolikimi listi obdan zapis pa vabi bralce, naj Bogu ne samo na zahvalno nedeljo, ampak vsak dan izrekamo najbolj iskreno zahvalo za vse darove, ki jih prejemo od narave, pa tudi od sočloveka. Vsi smo namreč odvisni drug od drugega in vsi smo deležni Božjega blagoslova. Tega se v poučni zgodbi Berthe Golob zavedajo tudi živali, ki jih je Noe rešil na svoji barki in jih je sv. Frančišek tako srčno ljubil. Del tega čudovitega stvarstva je tudi marljiva in delavna čebelica Medka, ki je šele 21 dni stara in bo s trotom Cvetkom malim bralcem razkrivala notranjo ureditev panja čebelarja Mirka in potek pridobivanja sladkega medu. Celovrabček Godrnjavček, v drugem nadaljevanju zgodbe Marize Perat, se je zavedel, da mora biti ubo-

gljiv in spoštljiv do vseh, saj le tako lahko mirno živi v skupnosti. Le svinčnik in radirka v pesmici Vojana T. Arharja tega nočeta razumeti, saj ona zmeraj zabriže, kar on ustvarja. Sodobna pravljica o Evru, ki si je želel imeti srce, pa lepo pove, da le ljubezen in dobrota lahko pričarata pravo srce. Z domiselno pripovedjo si je njena avtorica Carlotta Tomsič, petošolka OŠ P. B. Domen iz Sovodenj, zaslužila naslov časnika meseca, za kar ji iskreno čestitamo. Sicer je v tokratni številki med Pastirčkovo pošto še drugih 23 mladih piscev - med njimi je pisemce Costanze Frandolič, ki se oglašja iz daljne Malage v Španiji - ki so s svojimi raznolikimi dopisi obogatili Pastirčkove strani. Le-te pa kot ponavadi

krasijo pisane risbice otrok in črne bele ilustracije Pastirčkovih sodelavcev, ki hrepenijo po otroških rokah, da jih bodo obarvale v živahne barve. Na straneh tretje številke je mnogo poučnega, zabavnega in "zavozlanega", kar bo imenitna telovadba za otroške glavice. Tudi rubrike *Kar lepo po vrsti*, *Napake in spake, proč!* in *Čira Čara* sodijo k temu. Zapis *Prvošolček in promet* pa je pravcati mali "priročnik" varne hoje v šolo. Mrzle, neprijazne novembrske dni bodo v sladke vonjave odele medene štručke SuperkuharHarja, ki je v peki pravi mojster.

IK

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 15.11. DO 21.11.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo

103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 15. novembra** (v studiu Anka Černic): Prislunhimo zborovski glasbi: MePZ Hrast iz Doberdoba.

- Svetnik tedna: Sv. Martin (11.11.). - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.

- **Sobota, 16. novembra** (v studiu Jan Leopoli): Za prijeten konec tedna.

- **Ponedeljek, 18. novembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem: slovenska lahka in narodna glasba.

- **Torek, 19. novembra** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 20. novembra** (v studiu Danilo Čotar) - Pogled v dušo in svet: Kje so slovenski priimki. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 21. novembra** (v studiu Niko Klanjšček) - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

TRETJI NATEČAJ RADIJSKEGA ODRA ZA IZVIRNO RADIJSKO IGRO

Radijska igralska družina Radijski oder razpisuje brezimni natečaj za izvirno, še neobjavljeno in nepredvajano radijsko igro, ki naj obravnava vprašanje iskanja identitete posameznika ali skupnosti. To tematiko - iskanje sebe, svoje človeške, nacionalne, kulturne ali drugačne identitete lahko avtorji oblikujejo poljubno - kot dramo, komedijo, satiro...

Predvidene so tri nagrade: prva nagrada znaša 700 evrov, druga 500 evrov in tretja 300 evrov. Poleg nagrajenih del bo komisija lahko izbrala še nekaj iger, ki jih bo Radijski oder skupaj z nagrajenimi uvrstil v svoj spored.

Besedila v dveh čitljivih tipkanih izvodih (format A4) je treba poslati do 31. januarja 2003 na naslov Radijski oder, ul. Donizetti 3, 34133 Trst. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in njegov naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Igra naj ne traja več kot 40 minut.

Natečaj sofinancira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

PETI SLOVENSKI BIENALE ILUSTRACIJE

V Galeriji Cankarjevega doma v Ljubljani bodo v četrtek, 14. t.m., ob 20. uri odprli 5. slovenski bienale ilustracije in izročili nagrado, priznanja in plakete Hinka Smrekarja. Letošnja izdaja bienala, ki ga od leta 1993 prireja Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov in Cankarjev dom, bo posvečena spominu na majo umrle akademske slikarke in knjižne ilustratorke Marije Lucije Stupica (1950-2002). Razstava, na kateri bodo na ogled najboljše ustvarjalni dosežki zadnjih dveh let na področju ilustracije, bo odprta do 5. januarja 2003.

MOHORJEVA DRUŽBA V CELOVCU IMA NOV ODBOR

Občni zbor Mohorjeve družbe je potrdil Jožeta Kopeiniga v funkciji predsednika za nadaljnjo mandatno dobo, njemu ob strani bo stal pomlajen osemčlanski upravni odbor in tričlanski nadzorni odbor, ki mu predseduje Karel Smolle. Operativne posle Mohorjeve bo naprej vodil direktor dr. Anton Koren.

Pred letom dni je Mohorjeva družba v Celovcu obhajala svojo 150-letnico ustanovitve. Po stoletju in pol plodnega delovanja tako v domovini kakor tudi v tujini si je Mohorjeva ustvarila trdne temelje za pestro vzgojno in izobraževalno

dejavnost, ki do danes prinaša dobre sadove. Tako se je predvsem založba v preteklih desetih letih uveljavila na slovenskem knjižnem trgu in si ustvarila lastno prodajno mrežo. Žal pa je razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem zaskrbiljoč tudi za Mohorjevo: število članov (naročnikov letnega knjižnega daru) upada iz leta v leto. Številčno nazadovanje narodne skupnosti se najbolj občuti Mohorjeva založba, saj je vsako leto manj bralk in bralcev na Koroškem, ki se vzamejo v roke slovenske knjige. Bolj spodbuden je razvoj pri Mohorjevi ljudski šoli, ki ima v letošnjem šolskem letu že 77 učencev in učenk, prav tako sta polno zasedena Slomškov dom v Celovcu in študentski dom Korotan na Dunaju.

Zato se želi Mohorjeva v prihodnji odborovi dobi še močnejše posvetiti mladinskemu delu: samostojna in sodobna medijska ponudba, kakovostno berilo v obeh deželnih jezikih, kakovostna vzgojno-izobraževalna ponudba naj bi pripomogli k ohranitvi slovenskega jezika in kulture na Koroškem. Tem ciljem se bo Mohorjeva še močnejše posvetila in zahtevala za te dejavnosti tudi višje podpore iz javnih skladov.

Mohorjeva družba, ki ima postojanke v Celovcu, na Dunaju in v Ljubljani, želi še naprej krepiti kulturno in gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Slovenijo in tako povisati gospodarsko produktivnost na dvojezičnem ozemlju ter ohraniti obstoječih 80 delovnih mest.

ODŠEL ZASLUŽNI KOROŠKI SLOVENEK

UMRL JE DR. VALENTIN INZKO

ANDREJ BRATUŽ

Pred dnevi je v Celovcu umrl znani slovenski kulturnik, politik in šolnik dr. Valentin Inzko. Že dolgo časa je resno bolehal, živel pa je v Svečah v Rožni dolini z ženo, gospo Marinko, ob njej pa so bili še sin, dr. Zdravko z ženo Bernardo Fink in hčerki Alenka in Zala. Hčerka Marija pa je že pred leti umrla. In prav v Svečah, kjer je danes tudi znana Gorsetova galerija, je še njih stari dom iz rodbine Einspielerjev.

Dr. Valentin Inzko je zlasti v sredi dvajsetega stoletja odigral pomembno vlogo v življenju slovenske manjšine na Koroškem. Pokojni je bil profesor slovenščine, nato kasneje šolski nadzornik za slovenske šole oz. slovensko gimnazijo v Celovcu. V tem svojstvu je poleg poklicnega dela napisal več dobrih, zlasti zgodovinskih učbenikov. Udeleževal se je tudi v širšem okviru, kot npr. v koroški škofijski sinodi. Sicer pa je dr. Valentin Inzko dolga leta bil aktivno in v prvi osebi deloval v političnem življenju koroških Slovencev. Bil je predsednik NSKS (Narodnega sveta koroških Slovencev) in tudi urednik koroškega slovenskega glasila Naš tednik - Kronika. Tako je Inzko živo sledil življenju koroških Slovencev, zlasti v prvih časih, po sklenitvi Državne pogodbe z Avstrijo leta 1955, ko je ta država spet samostojno zaživela. Prejel je tudi javna priznanja in odličja. Med drugim je postal dvorni svetnik avstrijske republike.

Dr. Valentin Inzko je bil izrazit, zaveden in pristen ko-

roški Slovenec, demokrat in veren kristjan. Nedvomno je s tem lepo odražal vse značilnosti koroških rojakov onstran Karavank. Očetovemu zgledu je zvesto sledil njegov sin dr. Zdravko, ki se je posvetil diplomatski službi. Postal je avstrijski diplomat, a vedno s slovenskim predznakom. Služboval je v celi vrsti dežel od Mongolije in Ceylona (Sri Lanka) do Češke in končno v Bosni-Hercegovini kot ambasador.

Valentin Inzko je bil pri nas zelo znana in cenjena osebnost. Že v prvih povojnih petdesetih letih je kot profesor na celovškem učiteljskem prirediteljskem izletu v Gorico in Trst in s tem vzpostavil dragocene kulturne in osebne stike s Primorsko. To, kar sta v skoraj istem času delala tudi dva naša velika glasbenika, goriški Mirko Filej in koroški France Cigan.

Dragi Foltej, vsako slovo je bridko in težko. Še se zelo rad spominjam našega zadnjega letošnjega poletnega srečanja v Tvoji prijazni domačiji v Svečah ob Dravi. Od Soče smo vedno radi prihajali v zeleno deželo pod Karavankami.

Naj Ti bo Gospod bogat plačnik za vse, kar si naredil za Boga, za koroško slovenstvo, za našo šolo, kulturo in javno udejstvovanje sploh. Prav gotovo bo Tvoj duh še vedno bdel nad nami vsemi, ko se bo pod Peco le zbudil kralj Matjaž in nam tako naklonil boljši jutri.

Naše iskreno sožalje ženi, gospe Marinki, sinu Zdravku in hčerama Alenki in Zali ter drugim sorodnikom.

POGREB

Ogromna množica ljudi iz Celovca in vseh treh koroških dolin, a tudi s Tržaškega in Goriškega ter iz raznih krajev Slovenije se je v soboto, 9. t.m., zbrala v Svečah na pogrebu uglednega šolnika, kulturnega in političnega delavca, dvornega svetnika, dr. Valentina Inzka. Pred pokojnikovo rojstno hišo "Pri Pregliju", od koder so bili doma tudi znani duhovniki Einspielerji, ki so bili med najbolj vidnimi narodnimi buditelji Koroških Slovencev, so se do ure pogreba zbirali ljudje, ki so prišli kropit rajnega.

Sama pogrebna svečanost pa je bila mogočna. Ob bivšem krškem in sedanjem graškem nadškofu msgr. dr. Egonu Kapellariju, s katerim je rajni veliko sodeloval, in sveškem župniku, p. Romanu Tkavcu, se je okrog oltarja sv. Lamberta zbralo še kakih 30 duhovnikov, med njimi predstavniki ljubljanske nadškofije in veliko zavzetih mohorjanov, saj je bil pokojni dr. Inzko kar 34 let med najaktivnejšimi odborniki Mohorjeve družbe iz Celovca. Leta 1992, se pravi prav na koncu svojega rednega dela v odboru, je odigral važno vlogo pri organizaciji t.i. bilčovskega srečanja, ko so tri sestrske

družbe sprejele skupno izjavo o tesnejšem sodelovanju.

Msgr. Kapellari je v svojem nagovoru med homilijo v slovenščini in nemščini izpostavil pokojnikove zasluge na cerkvenem področju, saj je bil med najbolj aktivnimi Slovencev, ki so sodelovali pri koroški in avstrijski sinodi in ugotavljal, da je bil človek, ki se je aktivno in zavzeto trudil za gradnjo in utrjevanje sožitja med obema na Koroškem živečima skupnostima. Med pogrebno mašo je na koru pel sveški cerkveni pevski zbor pod vodstvom dr. Antona Feiniga. Posebno vzdušje pa sta vsak s svojo pesmijo ustvarila še pokojnikova snaha Bernarda Fink Inzko, ki je zapela Slomškovo *Glejte, že sonce zahaja*, in njen brat Marko Fink z nemško pesmijo *Liebste Herrer Jesu*.

Ob sobotnem mrzlem vremenu so se odločili, da bodo poslovnili nagovori kar v cerkvi. Pokojnikov sin dr. Zdravko je uvodoma prebral več sožalnih brzojavk raznih osebnosti. Nato pa je kot prvi spregovoril vodja pastoralnega urada dr. Jože Marketz, ki je prebral sožalno pismo sedanjega krškega škofa dr. Alojzija Schwarza. O rajnem je škof zapisal, da je bil mož konstruktivnega dialoga med obema narodoma ter da je bil

s svojim delovanjem tesno povezan z zgodovinskimi dogodki krške škofije.

V imenu slovenskega metropolita dr. Rodeta je sorodnike in pogrebce z izbranimi mislimi nagovoril dr. Peter Kvaternik. Sledil je nagovor dr. Ernsta Waldsteina, dolgoletnega Inzkovega sodelavca. Bila sta soprorednika nemško-slovenskega koordinacijskega odbora krške škofije. To nalogo je Inzko opravljal od leta 1973 do 1993. Z dr. Waldsteinom sta tudi skupno urejala zbornik *Das gemeinsame Kärnten - Skupna Koroška*. Prijatelja je dr. Waldstein označil za trdnega Slovence in graditelja mostov. V imenu sveške fare se je od pokojnika poslovil sodnik, dr. Tomi Partl. Zahvalil se mu je za vse delo, ki ga je naredil za župnijsko skupnost in da je verjel v moč dialoga. Za slovenski pastoralni urad pa se je temu vidnemu nasledniku Einspielerjeve rodbine zahvalil za vse opravljeno delo mag. Ivan Olip.

Dr. Valentin Inzko je dolga desetletja opravljal vrsto odgovornih in pomembnih funkcij v okviru slovenske narodne skupnosti na Koroškem, vendar pa je ostal aktiven tudi v domačem KD Kočna, ki mu je bil tudi predsednik. Za to dolgoletno delo, ki je obogatilo vas, in za njegovo sodelovanje v sveškem MoPZ Kočna ter v cerkvenem sedanja predsednica društva dr. Tatjana Feinig.

Sledil je nastop dr. Marijana Sturma, ki je spregovoril kot predsednik manjšinskega sosveta pri uradu zveznega kanclerja in kot predsednik ZSO. Inzka se je spomnil kot osebnosti, ki se je trudila za sodelovanje znotraj narodne skupnosti.

V imenu Slovenske skupnosti in številnih prijateljev s Tržaškega in Goriškega se je intenzivnih stikov na političnem in kulturnem področju s pokojnikom spomnil dr. Drago Štoka, ki je obenem izpostavil tri skupna načela, ki so označevala ta srečanja in so-

delovanja, se pravi zvestoba slovenstvu, krščanstvu in demokraciji. Za Narodni svet koroških Slovencev, Krščansko kulturno zvezo, Mohorjevo družbo in Slovensko gimnazijo, ki so se pokojniku sicer poklonile tudi z jutranjo žalno sejo, je na pogrebu spregovoril dolgoletni ravnatelj dr. Reginald Vospernik. Pokojni Inzko je bil med soustanovitelji NSKS, nekaj let njegov tajnik in od leta 1960 do 1968 pa predsednik, ko je bil istočasno tudi glavni urednik *Našega tednika*. Ko se je sredi 50 let ustanavljala KKZ, je bil tudi med najbolj aktivnimi in zavzetimi organizatorji. Več kot 25 let je bil strokovni nadzornik za Slovensko zvezno gimnazijo v Celovcu. Nekaj misli v slovo sta mu izrekla tudi župan občine Bistrica v Rožu Gradneger in Inzkov kolega iz profesorskih let na učiteljski, prof. Wurmitzer. Kot predsednik deželne šolskega sveta, kjer je Inzko deloval od leta 1983 do 1988, kot vodja manjšinskega oddelka, pa je pogrebce presenetil dr. Jörg Haider, ki je skozi zakristijo pristopil ob koncu svečanosti in o Inzku "graditelju mostov" dejal, da je iskral kompromisnih rešitev tudi v konfliktu s svojimi ljudmi. Zanimivo je, da so se nemški listi naslednjega dne retorično spraševali, ali je tudi Haider s tem želel biti graditelj mostov.

Po branju še nekaterih sožalnih pisem in telegramov se je žalni spreved odpravil na sveško pokopališče in ob večerni zarji je na njem našel svoj mirni počitek ta človek, ki je bil po svoji naravi prepričan, da je mogoče z dialogom in iskanjem skupnih stičišč graditi vzajemno spoštovanje in sožitje med obema narodnima skupnostima. Kot zavesten in kritičen legalist pa, da je mogoče le z dosledno uresničitvijo 7. člena avstrijske državne pogodbe zagotoviti slovenski narodni skupnosti na Koroškem trajen obstoj in razvoj.

MT

DANIJEL BRECELJ - KLAVIRSKA MINIATURE OP.1

Glasbena šola Nova Gorica je letos maja izdala kot opus 1 zelo mladega skladatelja Danijela Breclja deset nič kaj preprostih skladbic. Rojen je l. 1988, to je edini podatek v tej publikaciji, vse druga pa lahko razberemo iz not, kot se za ustvarjalca tudi spodobi. Kar nas bode v oči, pa je že velika virtuoznost komaj trinajst ali štirinajstletnega ustvarjalca. Ne izogiba se hitrosti in tudi ne zahtevnejši notni sliki. Ali se je držal ali oklepal kakšnega že nam znanega skladatelja? Sicer ponekod sije neka zelo nežna ljubezen do Bachove logičnosti, v glavnem pa vsaj jaz ne morem najti kakšnega vse-mogočnega vzornika.

Opus 1 Danijela Breclja deluje že kot dobro izdelana zbirka skladb, ki nikdar ne prekinjajo tradicije, istoča-

sno pa spet niso prevratniške, so pa pogosto zvočne na čisto nov, nevsiljiv način. Poleg zanimivih harmonskih zvočnih kombinacij je tukaj pohvale vredna povsem melodična iznajdljivost, ki spominja včasih na melodični čut juga, predvsem Italije.

V Brecljevih skladbah se razkriva občutljiv in virtuosni talent, ki bo skupno s svojim mentorjem Ambrozem Čopijem gotovo dosegel še marsikaj.

ANDREJ FEINIG

PREDSTAVITEV ZBORNKA POGOVORI SRCA V STANJELU

Pretekli petek, 8. novembra, je bila v Spacalovi galeriji v Stanjelu predstavitev zbornika Pogovori srca, ki je izšel ob 90-letnici rojstva Ljubke Šorli. Večer je pripravila Kosovelova knjižnica iz Sežane v sodelovanju s Slavističnim društvom iz Nove Gorice ter s Slavističnim društvom Trst-Gorica-Videm. Po uvodnem pozdravu ravnateljice sežanske knjižnice Nadje Mislej Božič sta o zborniku spregovorili urednica knjige Marija Mercina in Marija Češcut, ki je v tem delu objavila serijo radijskih pogovorov s pesnico, kar je danes edina njena avtobiografija. Predstavitev je obogatilo še branje nekaterih pesmi, ki sta jih podali Ana Geršak in Maja Kebe, dijakinji šolskega centra v Novi Gorici. Večer je zaokrožila flavtist-

ka Nataša Čotar, dijakinja umetniške Gimnazije Koper. Pristrčno srečanje je tudi tokrat opozorilo na bogat človeški in umetniški profil goriške pesnice ter njenega dela.

SLAVISTIČNO DRUŠTVO TRST-GORICA-VIDEM NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA IZ TRSTA
vabita na VEČER V SPOMIN NA AKADEMIKA IN LITERARNEGA ZGODOVINARJA JOŽETA POGAČNIKA

O njegovem liku in delu bosta spregovorila Boris Pahor in Jože Faganel.

Narodna in študijska knjižnica v Trstu
petek, 15. novembra 2002, ob 19. uri
Lepo vabljeni!

KONČNO: LEPA IN POVEZOVALNA POT TREH NASIH SVETIŠČ

Mestna občina Nova Gorica in Občina Kanal ob Soči sta pred dnevi izdali izletniško karto povezovalne poti treh svetišč oz. romarskih središč. Izšla je v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku, projekt pa je finančno podprla tudi EU. S povezovalno potjo so povezali Sveto Goro nad Novo Gorico (na sliki) oz. na obrobju Banjske planote, Marjino Celje na Kanalskem Koloratu in Staro Goro nad Čedadom. Gre za edinstven trikotnik treh Marjinih domov. Od cerkve v Marjinem Celju na nadmorski višini 680 metrov, se, denimo, odpira pogled na ostali dve svetišči, ki sta ločeni z dolino reke Soče in dolino reke Idrijce. Na povezovalno pot med omejenimi svetišči oz. romarskimi središči, ki je zdaj urejena

in primerno vzdrževana, se lahko odpravimo iz Solkana na Sveto Goro, iz Čedad na Staro Goro, na Marjino Celje pa tudi iz Goriških Brd, Livškega, Kambreškega, pa iz Banjšic. Vsa tri svetišča je mogoče obiskati v enem dnevu z avtobusom ali avtom. Na pot pa se lahko odpravimo tudi z gorskim kolesom ali pa jo, na običajen romarski način, prehodimo. M.

TRETJA IZVEDBA POBUDE RAZ/SELJENI

AFRIKA, SREDNJA EVROPA
IN PRISELJENCI

BREDA SUSIČ

V ponedeljek, 11. t.m., se je v gledališču Miela začel niz prireditev z naslovom *Raz/seljani*. Organizira ga kulturno društvo Razseljeni, Odsek za zgodovino in zgodovino umetnosti pri tržaški univerzi, združenje Bonaventura-gledališče Miela in Slovensko stalno gledališče. Gre za pobudo, ki že tretje leto odpira delikatno problematiko priseljencev, izseljencev, oziroma beguncev in se odlično uvršča v naš prostor, ki je bil vedno stičišče raznih kultur, kjer je prihajalo do dialoga in sodelovanja med pripadniki raznih narodnosti. Prav to je tudi cilj pobude *Raz/seljani*, ki bo trajala do januarja 2003 in bo Trstu ponudila vrsto zanimivih srečanj, debat, filmov, predstav, posvetov in razstav.

Letos so si prireditelji zamislili tri tematske sklope: prvi je posvečen Afriki in njenim izseljencem. Nujno je namreč, da se v Evropi spričo naraščajočega števila priseljencev s tega kontinenta otresemo etnocentrizma in začnemo spoznavati, kaj se dogaja v krajih, ki v današnjem globaliziranem svetu ne bi smeli več biti tako oddaljeni od nas kot nekoč. V ta sklop se uvrščajo trije večeri, dva bosta posvečena afriškemu filmu, tretji pa, ki bo 5. decembra, bo posvečen afganskim beguncem, katerih pričevanja sta zbrala dva tržaška časnikarja, ki sta posnela dokumentarec z zgornjim naslovom *Vrnitve*. Trije afriški filmi in zanimiva okrogla miza, ki so bo oblikovalo 5 žena, ki so se iz različnih afriških držav preselele v Trst, kjer živijo že vrsto let, bodo na sporedu 14. in 15. t.m.

Drugi tematski sklop obravnava vzhodno in srednjeevropsko območje, njegova kulturna in narodnostna prepletanja. Pravzaprav je bilo prvo srečanje iz tega sklopa že minuli ponedeljek, ko je bil gost v gledališču Miela režiser Željimir Žilnik, avtor dokumentarca o nezakonitih priseljenkih z Vzhoda *Trdnjava Evropa*. Naslednja priložnost za srečanje na to temo bo 4. decembra, ko bo na sporedu srečanje z igralcema Brankom z uricem in Brankom Završanom, ki sta nastopila v filmu *No Man's Land* ter z dvema producentoma filma. Po pogovoru z omenjenimi gosti bodo predvajali film, ki si je prislužil več prestižnih nagrad, med katerimi celo Oscarjev kipec.

Tretji tematski sklop odpira vpogled v zakonsko ureditev problemov, s katerimi se spopadajo priseljenci: 30. novembra bo zanimiv posvet, pri katerem bodo sodelovali sociolog s tržaške univerze Fuad Khaled Allam, profesor z univerze Ca' Foscari iz Benetk Pietro Basso, pravnik Mauro Bussani, odgovorni urednik revije *Limes* Lucio Caracciolo, predsednik združenja A.C.L.I. Stefano Decolle, Edinson Doci, ki deluje na sodišču za mladoletne v Turinu, javni tožilec Federico Frezza, ravnatelj tržaške Karitas Mario Ravalico, sociologinja Melita Richter in državni koordinator za priseljence Italijanske zadruge solidarnosti (CIS), Gianfranco Schiavone.

V ta sklop, ki je bolj študijske narave, kot tudi v drugi omenjeni sklop se uvrščajo še druge pobude, ki pa bodo na sporedu decembra in januarja (dve bosta v Kulturnem domu), zato jih bomo podrobneje predstavili v drugem članku.

OPČINE / PESMI MAJDE ARTAČ STURMAN

"ŽEJNI OLEANDER" V
PROSVETNEM DOMU

FOTO KROMA

V četrtek, 7. t.m., so v Prosvetnem domu na Opčinah predstavili pesniški prvenec Majde Artač Sturman z naslovom *Žejni oleander*, ki je pred časom izšel pri Goriški Mohorjevi družbi. Predstavitve sta priredili Knjižnica Pinko Tomazič in tovariši ter domače Slovensko kulturno društvo Tabor. Na četrtkovi open-

ski predstavitvi je o pesnici in njenem prvencu spregovorila kulturna delavka Olga Lupinc, medtem ko je v imenu Goriške Mohorjeve družbe prisotne nagovoril njen tajnik Marko Tavčar. Izbor pesmi iz zbirke *Žejni oleander* pa so podali člani SKD Tabor.

ZASKRBLJENOST SLOVENSkih ORGANIZACIJ

PROTI "FAŠIZACIJI" TRSTA

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Ozračje napetosti, ki se na Tržaškem stopnjuje že leto dni še zlasti okoli vprašanj, vezanih na dogodke iz polpretekla zgodovine in na uresničevanje zaščitnega zakona, močno zaskrblja slovensko narodno skupnost. Po mnenju osrednjih organizacij naše skupnosti - SSO, SKGZ in Odbora za počastitev bazo- viških junakov pri NSK, ki so v ponedeljek, 11. t.m., priredile tiskovno konferenco na sedežu SKGZ v Trstu - smo v tem času priča umetnemu stopnjevanju napetosti. Ozračje umirjenosti, ki je bilo značilno za llyjevo obdobje, se "spreobrača v zaostreno in napeto vzdušje, ki ne bo koristilo nikomur", kot je dejal predsednik SKGZ Rudi Pavšič. Predsednik SSO Sergij Pahor pa je odkrito govoril o poskusu fašizacije Trsta in o sistematičnem obnavljanju protislovenskega vzdušja, ki je bilo značilno za obdobje po prvi svetovni vojni in tudi pred okoli 30 leti, ko je občina Trst dobila svojega prvega odbornika slovenske narodnosti.

Polemike okoli izjav poslance in odbornika za kulturo Roberta Menie o bazoviških junakih (kot znano jih je označil za "teroriste") in o enojezični tabli v spomin na de-

portirance na tržaški železniški postaji so le zadnje v seriji žalostnih in zaskrbljujočih dogodkov, ki so se zvrstili od nastopa sedanje desnosredinske občinske uprave dalje. Začelo se je s postavitvijo portreta spornega podeštata Pagninija, nadaljevalo s polemikami glede Menieve prisotnosti v Rižarni ob Dnevu spomina, tesnobo ob praznovanju 25. aprila, ravno pred nekaj tedni pa je prišlo do nezaslišanih zapletov, ko je moral slovenski notranji minister Rado Bohinc dobre pol ure čakati pred Rižarno, pa tudi, ko je zunanjemu ministru Dimitriju Ruplu bilo v bistvu onemogočeno držati tiskovno konferenco v pro-

storih tržaške prefekture po njegovem srečanju z italijanskim premierom Berlusconiem ob robu vrha ministrov Jadransko-jonske pobude (kako so ravnali z novinarji, je tudi zgodba zase). Gre torej po ugotovitvah slovenskih organizacij za načrtno zastrupljanje ozračja, ki ima kot cilj tudi preprečevanje izvajanja zaščitnega zakona. Vsekakor, če se bodo te stvari še naprej dogajale, mislijo o tem seznaniti tako vsedravnivo kot tudi mednarodno javnost. Za zdaj imajo slovenske organizacije v načrtu srečanje s tržaškim županom Robertom Dipiazzo, od katerega bodo zahtevale pri- tiskovno konferenco v pro-

Ravno Dipiazza pa jim je posredno že odgovoril preko tržaškega *Piccola*. Njegovo stališče lahko povzamemo takole: v Trstu ni ozračja nestrpnosti, Slovenci pa, ki so tudi sami imeli kak problem s komunizmom, naj ne nosijo "zastave levice". Raje naj pomislijo na tisto, kar je povzročil komunizem v vzhodni Evropi predvsem v bivši Jugoslaviji, pa tudi v Romuniji, na Madžarskem in na Češkoslovaškem (za Dipiazzo ta država še vedno obstaja), kjer naj bi 60 % otrok bolehalo za rahitisom.

Sodeč po izjavah Dipiazze (a tudi Menie), bo poseg na mednarodnih forumih zelo verjetno potreben...

DSI / PREDSTAVITEV KNJIGE "SLOVENSKI ŠPIJONI IN SOE 1938-1942"

ZANIMIV VEČER O RODOLJUBIH, KI SO
MED VOJNO SODELOVALI Z BRITANCI

PRIMOŽ STURMAN

V ponedeljek, 11. novembra, je bila v Peterlinovi dvorani v Trstu predstavitev knjige Jerice Vodusek Starič z naslovom *Slovenski špijoni in SOE 1938-1942*. Avtorico je predstavil Ivo Jevnikar.

Jerica Vodusek Starič je profesorica zgodovine na mariborski univerzi, pred tem pa je bila dve desetletji zaposlena na Inštitutu za moderno zgodovino v Ljubljani.

Knjiga, ki ni prvo avtoričino delo, opisuje zgodbo slovenskih ljudi, ki so se v boju proti fašizmu in nacizmu povezali z Britanci, nosi pa tako "omalovažujoč" naslov, ker so se t.i. špijoni uprli ne iz revolucionarnega sla, ampak iz domoljubja, tako da je bila po vojni njihova vloga prevečkrat zaničevana. Glavni viri, iz katerih je avtorica črpala snov za delo, so slovenski Arhiv Ministrstva za notranje zadeve ter razni britanski arhivi. Največja težava pri teh arhivih pa je, da so nekateri zaprti celih 100 let in zato danes še nedosegljivi, tako da je lahko v knjigi marsikaj nepopolnega zaradi nemožnosti, da bi pregledali celoten material.

Na začetku gre naglasiti predvsem to, da je bil v ti-

FOTO KROMA

stem času koncept vohunjenja popolnoma različen od tistega, ki ga imamo danes. Takrat je vohuniti pomenilo predvsem zbirati podatke o sovražnikovih enotah, postojankah in oborožitvi.

Knjiga je časovno postavljena v konec 30. let, ko je v Jugoslaviji znova zacvetelo strankarsko življenje, stalno pa so se zaostrovali notranji spori. Geostrateški aspekti te države pa so bili zelo pomembni za ekspanzionistični politiki fašizma in nacizma.

Zahodni zavezniki so se tedaj trudili, da bi Jugoslavijo obdržali na nogah, zato so iskali stike s slovenskimi oziroma jugoslovanskimi domoljubi. Tako so na primer podpirali Tigrovcve pri sabotažah, ki so

imele namen oslabiti nacifašistični vojaški stroj. Kasneje je prišla vojna, jugoslovanska vlada se je umaknila v London, kjer pa se je nekonstruktivno bavila s srbsko-hrvaškimi problemom. Takrat je baje jugoslovansko vlado v Londonu nadzorovala celo sovjetska zloglasna tajna policija NKVD.

Nacistom pa so bili sodelavci zahodnih tajnih služb dobro znani, saj so sami imeli že pred vojno zelo dobro razpredeno obveščevalno mrežo, zato so se na vse kripplje trudili, da bi jim stopili na prste. Nazadnje pa je po vojni z njimi obračunala UDBA, ki jih je obtožila vohunjenja v prid kapitalističnim silam.

Knjiga hoče torej biti poklon vsem tistim, ki so bili v

preteklosti omalovaževani, ker niso pripadali "pravi" strani, čeprav so se kot prvi uprli totalitarizmu. Med njimi izstopajo predvsem figure Ivana Marije Čoka, dr. Milka Brezgarja ter Anteja Aniča.

Na ponedeljkovem večeru so bili prisotni tudi nekateri sorodniki junakov, ki so opisani v knjigi. Ti so ob koncu predstavitev posegli v debato ter tako dopolnili mozaik njihovih likov.

FLAJBANOVE
PODPORE

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje svojo šestnajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podpora bo znašala 1.500 evrov za prvi letnik in 1.250 evrov za vsako naslednje leto, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Podpora je namenjena visokošolcem, ki so se vpisali na univerzo v akademskem letu 2002/2003. Podrobnejša pojasnila in razpis dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. št. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 20. decembra 2002.

NABREŽINA / PREMIERA SKUPNEGA GLEDALIŠKEGA TRUDA RETROMIRO

POGLED V PRETEKLOST ZA LAŽJI POGLED V PRIHODNOST

NADIA RONCELLI

V nabito polni dvorani SKD Igo Gruden v Nabrežini sta v nedeljo, 10. novembra, združeni igralni skupini SKD Igo Gruden in KD Cerovlje-Mavhinje uprizorili premierno predstavo igre *Retromiro*. Kot je v pozdravnem nagovoru povedala Vera Tuta Ban, ima vsako društvo v času svojega delovanja svetlejšje in težavnejše trenutke, a kljub temu sta se gledališki skupini potrudili in njun nastop pod mentorstvom režiserke in avtorice besedila Maje Lapornik pomeni lepo spodbudo za nadaljnje igralško udejstvovanje.

O nekam čudnem naslovu *Retromiro* spregovore nato igralci sami. Latinsčina nas uči, da pomeni zveza retro in mirare gledati nazaj. Kam pa nazaj? V našo polpreteklo zamejsko zgodovino z namenom pa, "da bomo lažje pogledali naprej". S pomočjo magične čelade, ki omogoči vstop v preteklost, se igralci najprej znajdejo v prvih povojnih letih, polnih idealnega političnega zagona in novih načrtov, a ko ima kljub vse-

FOTO KROMA

mu denar dokončno besedo, odločilneje od narodne zavesti. Čelada nas nato popelje v šestdeseta leta, v obdobje mladinskih protestnih gibanj in zavračanja ustaljenih družbenih pravil. V sedemdesetih letih pridejo posebno do izraza nenavadni, bolj komplicirani odnosi med moškim in ženskim svetom, ko se celo zdi, da med njima je komunikacija nemogoča. Kaj so nam prinesla osemdeseta leta? Izredno aktivno politično udejstvovanje, posebno pa težnjo po poudarjanju enakih možnosti v družbi za

ženske in vrednotenje ženske figure sploh: ostrejši opazovalec pa bo le uvidel, da ostaja vloga ženske v družini vedno enaka le z razliko, da jo zdaj dodatno bremeni še služba. Devetdeseta leta leta new age-ja, kar dejansko pomenijo večja odmaknjenost od vsakdanjih življenjskih skrbi in zavračanje angažiranosti ter vsesplošna naveličanost.

Retromiro je torej prijeten in bister pogled v našo preteklost, ki ga izvajajo Marjana Golemac, Martina Golemac, Elena Leghissa, Sidonja

Radetič, Alice Visintin, Paolo Antonič, Aleks Gruden, Andraž Mermolja, Joško Okretič in Robi Štoka. Pri postavitvi igre so še sodelovali Nikola Panizon za gib, Iztok Cergol za glasbo, Arianna Bogatec za ples, Marinka Zeriali pri tehnični izvedbi in Sara Schmidt za masko. Kot se poudarja tudi v gledališkem listu, predstava ni samo komedija, pač pa iskanje novega in izvirnega gledališkega izraza, ki združuje prvine kabareta in komedije, v katerih se spajata ironija in satira, poslužuje pa se tudi plesa, glasbe in improvizacije. Tudi jezik je zato bolj pisan, prepletajo se knjižna slovenščina, slovensko in tržaško narečje.

Nedeljski večer v nabrežinskem domu je zaključil nastop gojencev tržaške šole capoeire, to je izvirne brazilske borilne veščine, ki pa marsikdaj spominja bolj na ples kot na borbo.

Kdor je v nedeljo predstavo zamudil, si jo lahko ogleda prihodnjo soboto, 16. novembra, ob 20.30 v Športnem centru v Vižovljah.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

OB STOLETNICI USTANOVITVE DRAMATIČNEGA DRUŠTVA V TRSTU

SPOROČILO ABONENTOM

Spričo vse pogostejših negotovanj, ki jih slišimo v zvezi s spremembami, ki smo jih uvedli glede možnosti vpisa abonmajev, Vam sporočamo, da je do radikalnih novosti prišlo predvsem zaradi poskusa racionalizacije števila akviziterjev po domovih. Izbira je bila nujna zaradi novih zakonskih predpisov in težkih finančnih pogojev, v katerih se zmeraj deluje naša ustanova. Naša dolžnost je bila, da preizkusimo tudi drugačne poti. Če smo letos napačno zastavili naša razmišljanja, Vas vabimo, da nam ne zamerite in še naprej podprete našo dejavnost.

Z najlepšimi željami
Uprava SSG

MLADINSKI ABONMA

Abonma, ki je predrag!!

Kakor štirje panini in štiri birce...

Pa še brezplačni ogled treh slovenskih filmov in popust pri ostali filmski ponudbi Kinemaxa. Z letošnjim mladinskim abonmajem pa lahko pridete tudi na premiero, če nas le prej pokličete in si zagotovite sedež.

Z Vami nazdravljamo Vašemu vpisu in Vas pričakujemo na otvoritveni predstavi sezone 002/003.

PRINCESA NA ZRNU GRAHA

ROCK OPERA

Vpis novega abonmaja za sezono 002/003 bo potekal od 11. do 22. novembra 2002. Gledališka blagajna v Kulturnem domu v Trstu, v ulici Petronio 4, bo odprta z naslednjim urnikom: ponedeljek, torek, četrtek in petek od 11. do 15. ure. Sreda od 14. do 18. ure. V istem urniku bo delovala tudi brezplačna telefonska številka 800-214302. Dodatne informacije dobite na naših spletnih straneh www.teaterssg.it.

PROSEK / PRAZNOVANJE SV. MARTINA

ZGLED POSLUŠNOSTI BOŽJIM NAČRTOM

MATJAŽ RUSTJA

"Kar ste storili najmanjše mu izmed mojih bratov, ste meni storili". Gospodove besede ljubezni do bližnjega so na praznik sv. Martina izzvene v vsej svoji popolnosti. Sv. Martin je namreč priča udejanjanja božjih načrtov in poslušnosti Gospodovi besedi. Tržaški škof Evgen Ravignani, ki je na Proseku daroval slovesno sveto mašo ob prazniku farnega zavetnika, je v priložnostnem nagovoru opomnil predvsem na življenjsko izbiro, ki jo je storil sv. Martin. Predal se je bližnjemu. Bog določa vsakemu izmed nas življenjsko pot, ki edina daje zadoščenja in ureničitve samega sebe, je dejal v pridigi msgr. Ravignani in dodal, da je življenje sv. Martina svetel zgled poslušnosti božjim načrtom.

Sv. Martin se je rodil v začetku 4. stoletja v Panoniji (današnji Madžarski) in si v zrelih letih izbral vojaško službo za svojo življenjsko pot. Toda slednja mu je postala preozka, ko se je srečal z Jezusovo besedo. Po izbiri krsta je odšel v Galijo (Francijo) in tam živel kot puščavnik. Ustanovil je prvi samostan na zahodu in pošiljal v svet menihe, da bi oznanjali Kristusov nauk. Svoje poslanstvo je opravljal v luči neusahljive dobrotljivosti. Leta 373 je bil izvoljen za škofa, pa čeprav si

tega ni pričakoval in mu je bilo meništvo zelo pri srcu, je izrekel svoj da. Poznal je potrebe ljudi in iz škofovskega mesta modro urejeval versko, pa tudi vsakdanje življenje ljudi. Posvetil se je pripravi duhovnikov, uredil je župnije, veliko moči pa je vlagal v boj proti ubožstvu in pomanjkanju. V časih nasilnih verskih nemirov pa se je izkazal kot mož sprave in miru. V vseh odločitvah ga je vodila dobrota, prav tista, ki mu je na začetku svojega poslanstva velela, naj prereže svoj vojaški plašč in ga daruje ubožcu.

O našem življenju moramo globlje razmisлити, je poudaril msgr. Ravignani, saj ni rečeno, da je prva naša življenjska odločitev tudi prava. Potrebno je namreč prisluhniti notranjemu klicu, ki razkriva našo pravo pot. Sv. Martin se je tako ravnal in ljudem daroval srečo v veri in v znanejših življenjskih razmerah. Ob msgr. Ravignaniju je somaševal domači župnik g. Jože Špeh, pel je proseški cerkveni pevski zbor, orgljal pa je Davorin Starec.

Izkupiček ofra je bil namenjen prenovi orgel. Proseške orgle so namreč potrebne temeljitega posega, ki bo res terjal velik finančni zalogaj. Srečanje se je nadaljevalo v župnijski dvorani, v skupnem klepetu in petju, s kozarcem novega vina v roki.

MAVHINJE / PREDAVANJE ALENKE REBULA

VZGOJA IN STARŠEVSTVO

Prav lepo je slišati, da vaško društvo priredi predavanje o vzgoji in starševstvu zato, ker je v vasi toliko mladih družin in otrok, da se je za take teme pokazal živ interes in pričakovanje. Ker smo bolj navajeni na negativne novice o upadu rojstev in zapiranju slovenskih vrtcev in šol, bi se lahko zgornja trditev zdela le sad pobožnih želja, ne pa dejstvo, do katerega brez vsake šale resnično prihaja v društvu Cerovlje Mavhinje in na katerega nas je opozorila tajnica društva Darja Gherlani.

Na predavanju psihologije, prof. Alenke Rebula, se je tako v četrtek, 7. novembra, zbralo zgledno število poslušalcev, ki jih je zanimalo izvedeti, "kako se lahko počutijo dobri starši" - kakor se je glasilo naslov predavanja. Predavateljica je sprva razložila, komu je predavanje namenjeno, to je staršem, ki so dobri starši, imajo pa težave, ker dvomijo o svojih sposobnostih. Nato je Alenka Rebula poskusila na sintetičen način podati nekaj osnovnih pravil, ki naj bi staršem pomagala, da bi razumeli, kdaj ravnajo pravilno z otroki in kdaj se torej lahko počutijo dobri starši. Prvo "starševsko pravilo" je, da morajo poznati svoje otroke in se znati vživeti vanje. Zato morajo opazovati, kaj otrok želi, kaj občuti, kakšne potrebe ima, ne pa interpretirati otrokovo obnašanje na pod-

lagi lastnih občutkov in želja. Zelo dragocen nasvet je torej bil ta, da naj starši "uredijo" svoja čustva, naj se ne počutijo krive pred otroki, sicer ne bodo znali pravilno interpretirati otrokovo obnašanje. Drugo "starševsko" pravilo je, da čustveno reagirajo, to se pravi z ljubeznijo. Otroci bodo ta čustva vsrkali in jih asimilirali. Tretje pravilo je, da starši skušajo otroku pomagati, da se bo naučil in da bo znal živeti. Posredovali mu bodo lastne izkušnje, celo življenje mu bodo stali ob strani in ga ljubeče spremljali.

Če se starši držijo teh osnovnih pravil in pri otrokove odraščanju ugotovijo, da je otrok dober, zdrav in srečen, so lahko gotovi, da so (bili) dobri starši. Če je otrok počutil, da je bil zanj pomemben, da so se mu starši posvečali, se živo zanimali zanj, bo staršem hvaležen, ne glede na to, če bo to hvaležnost kdaj izrazil iz besedami. To hvaležnost pa bo čutil, samo če se bodo tudi starši zavedali dragocenosti ljubezni, ki so jo dajali, in bili prepričani, da so bili dobri starši.

Po predavanju se je razvila živahna debata predvsem o problemih mladostnikov in težavah, ki jih srečujejo starši, ko se morajo vživeti v njihov svet. Večer je bil vsekar posrečen, tako da so člani društva Cerovlje Mavhinje napovedali, da se bodo k podobnim temam še vračali.

BS

OBVESTILA

ŽUPNIJA PROSEK vabi dne 14.11.2002 ob 20. uri v župnijsko dvorano na predavanje *Izgradimo Trst solidarnosti*. Predavatelj: g. Mario Ravaglio, direktor Karitas. Vabljeni!

SKD BARKOVIJE, ulica Bonafata 6, vabi na veseloigro v narečju *Ruobe za ne vjervat* v izvedbi dramske skupine iz Lonjerja, v soboto, 16. novembra, ob 20.30. Režija Ingrid Werk.

RADIJSKI ODER obvešča, da bo v nedeljo, 17. novembra, ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27, tretja predstava Gledališkega vrtljaka. Na sporedu bo predstava *Živalske novice* v izvedbi Gledališča Koper. Vljudno vabljeni!

V **MARIJINEM** domu v ul. Risorta št. 3 bo v nedeljo, 17. novembra, ob 17. uri glasbeni večer slovenskih umetnih arij in črnih duhovnih pesmi. Izvajalca: Gregor Bizjak - klavir in Aldo Žerjal - bas-bariton.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 18. t.m., na srečanje s pisateljem Žarkom Petanom ob izidu dveh njegovih knjig, *Ponavljanje preteklosti* in *Spo-minjanje*. Večer bo v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 z začetkom ob 20.30.

V **PRIPRAVO** na božični koncert ob 40-letnici Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga bo vodil prof. Janko Ban, vabimo pevce, da se udeležijo pevskih vaj, ki bodo v Finžgarjevem domu na Opčinah ob ponedeljkih po tem urniku: alti - 18. novembra ob 20.30; tenorji - 25. novembra ob 20.30 in basi - 2. decembra ob 20.30. Naslednje vaje bodo določene naknadno.

V **SREDO**, 20. novembra, bo ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca, posvečena velikemu dobrotniku tržaških Slovencev dr. Jakobu Ukmarju, ki je svetniško deloval na verskem in kulturnem področju. Predaval bo postulator za njegovo beatifikacijo Dušan Jakomin. Sledijo razgovor, ogled videokasete in družabnost.

SKD BARKOVIJE, ul. Bonafata 6, vabi na veseloigro v narečju *Sovražnik žensk*, v izvedbi dramske skupine kulturnega društva Rovte-Kolonkovec, v petek, 22. novembra. Začetek ob 20.30. Režija Ingrid Werk.

KLUB PRIJATELJSTVA sporoča, da je srečanje s prof. Sonjo Gregori, ki je bilo napovedano za četrtek, 21. novembra, iz tehničnih razlogov preloženo na četrtek, 28. novembra, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3. Na sporedu bo predvajanje diapozitivov z naslovom *Lepote Britanije in Normandije*. Sledila bo družabnost.

ŽUPNIJA PROSEK vabi 28. novembra ob 20. uri v župnijsko dvorano, kjer bo predaval prof. dr. Jože Krašovec. Tema: *Pojem Boga v Stari zavezi*. Vabljeni ljubitelji Svetega pisma!

ODBORNICI SLOVENSKE Vincencijeve konference bodo v uradu v 4. nadstropju v ul. Donizetti 3 vsak prvi ponedeljek v mesecu od 15. do 17. ure na razpolago tistim, ki so pripravljene pomagati pri njenem udejstvovanju, kot tistim, ki iščejo pomoči. Prihodnjič bomo v uradu v ponedeljek, 2. decembra 2002.

Zaradi pomanjkanja prostora bomo darove objavili prihodnjič.

9

ČETRTEK,
14. NOVEMBRA
2002

ZAŠČITNI ZAKON IN SLOVENC

NAROBE SVET?!

BERNARD ŠPACAPAN

Ob burnih razpravah, ki spremljajo izvajanje zaščitnega zakona v Gorici, se tudi mnogi Slovenci sprašujejo, ali je prav, da naše stranke, predvsem Slovenska skupnost, preko svojih predstavnikov zahtevajo, da zakon velja na celotnem ozemlju goriške občine. Mnogi naši ljudje menijo, da bi bilo bolje še malo počakati, da bi se italijanski nacionalistični krogi umirili. Dolga desetletja trajajo zavlačevanja in izigravanja, ki jih lokalne in državne oblasti izvajajo, da ne priznajo naši skupnosti pravic, ki jih imajo narodne manjšine na Južnem Tirolskem in v Dolini Aosta. Spomnimo se, da se je italijanska država že po prvi svetovni vojni obvezala, da bo primerno zaščitila slovensko prebivalstvo, ki je prišlo pod njeno upravo. To se ni zgodilo niti po drugi svetovni vojni, tako da je danes število pripadnikov naše skupnosti bistveno manjše kot pred desetletji. Prav zaradi pomanjkanja zaščitnega zakona, ki bi omejil asimilacijo in pomagal pri ohranjanju slovenske narodne skupnosti v Italiji, ima danes

slovenska narodna skupnost velike težave pri ohranjanju svojih ustanov. Zaščitni zakon mora torej poskrbeti za to, da se narodna skupnost lahko ohranja in da se normalno razvija. Zakon, ki ga je rimski parlament sprejel, je bil deležen mnogih kritik predvsem zaradi tega, ker ne določa primernih pravic za našo skupnost, ampak je vse odvisno od zahteve po teh pravicah s strani posameznikov ali skupin občanov. Prav zato se moramo sami Slovenci čim bolj angažirati, da pride do izvajanja zakona.

Slovenci, ki živimo v Italiji že več kot 80 let, zahtevamo te pravice, mnogi naši ljudje so veliko žrtvovali, nekateri celo življenje. Dogodki iz naše polpretekle zgodovine so dobro znani. Naši kulturni in politični predstavniki so vedno zago-

varjali zahtevo po primerni zaščiti in vse delovanje naših ustanov je bilo vedno usmerjeno v ohranjanje in razvoj naše skupnosti. Očitno je zdaj priložnost, da te zahteve uredimo. Gre za primer Gorice, ker so v Trstu zadeve veliko bolj komplicirane. V Gorici je politično stanje tako, da lahko Slovenci zahtevamo izvajanje zakona. Prva zahteva je seveda ta, da zakon velja v celem mestu in ne samo v nekaterih okrožjih, kot predlaga desnica. Ob tej zahtevi je italijanska desnica začela s silovitimi protesti, ki slonijo na samih izmišljenih strahovih. V bistvu pa gre samo za strah pred Slovenci. Govorijo o privilegijih, o stotinah delovnih mest za Slovence, o konfliktnosti, ki se ustvarja med prebivalstvom, ipd.

Pri vsej tej zadevi je žalostno, da mnogi naši Slovenci, sicer v dobri veri, nasedajo tem izjavam, zlasti kar

se tiče konfliktnosti, ki se ustvarja v mestu. Mnogi izjavljajo, da bi morali biti politiki bolj previdni v svojih izjavah, da lahko vsa zadeva počaka, da lahko pride do nevarnih trenj, ipd. Bi morali torej odstopiti

od zahteve, da živimo Slovenci tudi v središču mesta? In na kaj moramo še čakati? Ali kdo res misli, da bo odnos desnice čez nekaj let drugačen? Obstaja vsaj en utemeljen razlog, zaradi katerega bi morali sprejeti, da Slovenci živimo samo v Standrežu ter v Pevmi, na Oslavju in v Štmavru? Zdi se, da nastajajo med nekaterimi našimi ljudmi obrambni mehanizmi, ki jih psihologi imenujejo identifikacija z agresorjem. To pomeni, da mnenja in pozicije tistega, ki te ogroža, postanejo, zaradi strahu pred konfliktnostjo, tudi tvoja prepričanja. In občutek krivde, ki bi ga morala imeti večina, postane občutek krivde manjšine. Torej je manjšina tista, ki povzroča konflikte in ki zahteva nemogoče stvari. Po domače bi rekli, da gre za narobe svet!

Mislím, da bi morali v sebi razčistiti take pozicije: predvsem, ker zahtevamo pravice, za katere se borimo desetletja, nato pa še zato, ker s temi zahtevami nikakor ne omejujemo nobene od pravic, ki jih ima večina.

10

ČETRTEK, NOVEMBRA 2002

S 1. STRANI

PRAVIČNE ZAHTEVE

Dr. Mirko Špacapan se v Gorici z občinskim odbornikom dr. Damijanom Terpinom in drugimi občinskimi svetovalci najbolj zavzema, da bi do izvajanja zaščitnega zakona prišlo tudi v Gorici.

Kako je torej s postopkom za zaščito?

Počasi dozoreva pri naših sorodnih strankah v levi sredini zavest, da slovenske manjšine ne morejo stlačiti samo v Štandrež, v Pevmo, na Oslavje in v Štmavru in da dejansko naša manjšina živi na celotnem občinskem ozemlju. Zaščita za naše ljudi ne more mimo dejstva, da imajo prav v mestu sedež vse najvažnejše organizacije, da so tu kulturni domovi, šole in telovadnice, pa še cerkev, trgovine, uradi, ambulanci in tržnice, kjer Slovenci dan za dnem sooblikujemo podobo Gorice in smo živ del njenega vsakdana. V Gosposki ulici, v ulici Boccaccio, na Travniku, v Raštelu pa je, na primer, slovenska govorica prevladujoča.

Je goriški župan Vittorio Brancati držal predvolilno obljubo, da se bo zavzemal za udejanjenje zakona 38?

Lahko rečemo, da imamo v Brancatiju prijatelja, ki ni pozabil na obljube, še več, v njem lahko vidimo osebo, ki dejansko želi, da bi v našem mestu vladalo sožitje v večjezičnosti, in v to tudi verjame. V svojih posegih rad spominja, kako je goriška nadškofija že pred časom poleg italijansčine uveljavila slovenščino in furlanščino bodisi na tablicah v škofijskem dvorcu kot tudi v bogoslužju. Od katoliških zgodovinarjev se tudi pričakuje jasne utemeljitve slovenske prisotnosti v Gorici z argumenti, ki bodo postavili na laž trditve italijanskih skrajnežev. Seveda kot župan vseh Goričanov ne more mimo glasnih in odločnih stališč dela someščanov, ki slovenščine na mestnem praporu in na uličnih oznakah tablicah ne morejo prebaviti.

Kako stranka Slovenska skupnost spremlja dogajanja o zaščiti?

Mislím, da je naša stranka od vsega začetka zelo jasno povedala, kako si zaščito zamislija in je pravzaprav s svojimi odločnimi stališči od vsega začetka predstavljala tisto silo, s katero so se morali ostali soočiti glede slovenskih zahtev in pričakovanj. Občinski odbornik in deželni tajnik stranke odv. Damijan Terpin je v intervjuju v lokalnem časopisu šokantno predstavil Italijanom, kaj zaščitni zakon pomeni, po prvih neugodnih reakcijah župana samega in predstavnikov Marjetice je tajništvo stranke potrdilo stališče svojega občinskega odbornika in seveda tudi zahtevalo, da se zaščita izvaja na celotnem teritoriju; sam Terpin pa je sprejel in odlično opravil soočenje z desničarji v dvorani goriške pokrajine, saj slednjim ni ostalo drugega kot obrabljeno zatekanje k preštevovanju Slovencev.

Svetovalka SSK Mara Černic je na zasedanju pristojne občinske komisije preudarno in pomenljivo orisala stališče leve sredine glede potrebe po zaščiti na vsem občinskem ozemlju; v pokrajinskem in občinskem odboru Marjetice pa so naši predstavniki strogo zahtevali jasna stališča glede opredelitve o zakonu 38.

Mislíte, da se bo dobro končalo?

Priče bomo še mnogim nasprotovanjem, saj bi za desnico dvojezična Gorica pomenila hud udarec, pa tudi v levi sredini ni jasnosti glede zadržanja v Trstu. Pozitivna rešitev v Gorici bi seveda močno pogojevala izbire tudi na Tržaškem, saj bi težko prevladalo stališče o neenakosti obeh mestnih središč. Besedilo zakona samega pa je samo po sebi sporno glede uveljavitve zaščite v mestnih jedrih kot zgolj odprtja okenca za slovenske občane ali pa vključitve v teritorij, kjer se zakon celostno izvaja...

Tu pa je človeku tudi popolnoma jasno, kakšna klestenja je moral zakon 38 dobiti v parlamentu, preden je zagle-

dal luč sveta, in tudi to, da je to pravzaprav zelo slab zakon, ki ga vsakdo lahko razlaga in interpretira po svoje.

Za nas pa je važno, da se celotno občinsko področje vključi v seznam teritorijev, kjer bo v veljavi zaščita za našo narodno manjšino. O dvojezičnem mestnem praporu in tudi slovenskem nazivu ulic pa mislim, da se bo treba še boriti, začeni v paritetnem odboru, kjer tudi sedijo Slovincem nasprotni Slovenci (ti so najslabši, kot turški janičarji).

Kakšni so vaši vtisi in ocene?

Osebo sem bil zelo potr, ko sem videl sovražne in od jeze zabuhle obraze italijanskih desničarjev, ki so prišli v pokrajinsko dvorano kričati in zmerjati Slovence, pa vsa njihova napihovanja in sumničenja, ki krožijo po mestu glede zaščite, kot da bi bili Slovenci okuženi ali strupeni, njihov jezik pa najhujše zlo, ki bi se moglo pripetiti Italijanu, če bi že in slučajno z njimi stopil v stik.

Nekaj na psihološki ravni v redu s temi našimi someščani, da nas tako sovražijo, a so obenem polni slovenskega sorodstva. Očitno smo zanje lahko tudi prijatelji, le da ne uporabljamo svojega jezika ali da se ga sramujemo, kot je bilo premnogokrat doslej.

Od naših partnerjev pri Marjetici sem pričakoval veliko hitrejšega in resnejšega zavzemanja za našo stvar, čeprav lahko rečemo, da je boljše na občinski kot pa na pokrajinski ravni. Žal so vidni predstavniki Marjetice, na primer deželni svetovalec Franco Brussa, popolnoma na stališčih desnice, ali vsaj svojih tržaških kolegov Godine in Degana, ki tudi zelo omejevalno gledata na naš zaščitni zakon.

Pohvalno pa se moram izreči o vseh slovenskih političnih komponentah v Gorici, ki so vedno in povsod zagovarjale enotna stališča, kar je seveda prispevalo k slovenski trdnosti, monolitnosti in neodstopanju od pravične zahteve po zaščiti tudi v mestnem središču v Gorici.

SSK O KOORDINACIJSKEM ODBORU

Stranka Slovenske skupnosti pozdravlja nastanek Koordinacijskega odbora slovenske leve v Oljki, ki je zelo pametno nastala nekaj mesecev pred deželnimi volitvami. Menim, da bo tako telo lahko bistveno pripomoglo k akcijski enotnosti vseh slovenskih političnih oseb, se bolj kot doslej, ko so stiki v glavnem sloneli na osebni pobudi. Sodelovanje bo brez dvoma omogočalo boljše dogovarjanje, kot smo ga bili zmožni npr. glede pokrajinskega odbornika, ki ga je zaradi naše prepčnosti in nedogovora izbral predsednik Brandolin sam.

V dobro večje in enotne skupne strategije bi bilo tudi pametno, da bi tajnik Slovenske skupnosti imel v Koordinacijskem odboru slovenske leve v Oljki evidentirano polnomočno osebo, s katero bi se sproti dogovarjal za izoblikovanje stališč, skupaj s predstavnikom stranke Komunistične prenovе, ki ga v koordinaciji ni.

Enotna stališča slovenske leve sredine bi tako postala možna in časovno gibčna v korist skupnih ciljev slovenske narodne skupnosti.

VESTI IZ LAŠKEGA

V četrtek, 7. t.m., je bila v cerkvi sv. Nikolaja v Trziču letna maša zadušnica za naše pokojne Slovence iz Laškega. Pel je Ženski zbor iz Ronk pod vodstvom Marije Antoni. Tudi tokrat je maševal župnik iz Boršta Maks Suard. Ob družabnosti, ki je sledila v prostori župnije, je spregovoril predsednik občinskega sveta iz Trziča prof. Fabio Del Bello. Ta je orisal, kako si je občinska uprava prizadevala za vključitev vse občine v območje veljavnosti zakona 38 in poudaril, da je na to tudi ponosen. Poudaril je tudi skrb občine za obstoj in ohranitev naše skupnosti. Predsednica SKRŠD Trzič Bernardka Radečič, ki ga je povabila, se se mu je v imenu vseh prisotnih zahvalila.

GORIŠKI VRTILJAK: PRILJUBLJENA SNEGULJČICA

Malčki iz vrtec in osnovnošolci do petega razreda iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva ter njihovi vrstniki iz špertske dvojezične šole so se v sredo, 6. t.m., zbrali v goriškem Kulturnem domu na drugi predstavi letošnjega Polžkovega abonmaja, ki ga pod okriljem Goriškega vrtiljaka prireja Kulturni center Lojze Bratuž s pomočjo Primorskega dramskega gledališča in v sodelovanju s Kulturnim domom ter Slovenskim stalnim gledališčem. Tudi tokrat sta bili dve ponovitvi, kajti malih abonentov je res veliko. V lepi pravljčni svet, kjer dobrota zmeraj prevlada nad hudobijo, jih je vodila gledališka skupina KD Svoboda Deskle in OŠ Deskle. Mladi srednješolski igralci so v režiji Emila Aberška, ki jih že nekaj let vodi po očarljivih odrskih deskah, prikazali našim otrokom brezčasno lepoto širum po svetu poznane klasične pravljice *Sneguljčica*, ki je odrski krst v Desklah doživela v lanskoli sezoni. V dramatisaciji Sylvie Kammerman in v učinkovitem Aberškovem režijskem ter scen-sko funkcionalnem oblikovanju je pravljica o lepi kraljici, hudobni mačehi, čarobnem zrcalu in gostoljubnih bradatih palčkih zadobila novo podobo, a neokrnjeno ohranila sporočilno moč. V njej je imel vodilno vlogo premeteni Gašperček, kraljevi paž in vdani dvorni pomočnik, ki si je znal pomagati iz vsake zagate in mu je bila Sneguljčica nadvse draga. Gašperčka je upodobila Dijana Galič, in sicer kar se da razgibano in privlačno ter s tem pokazala nemalo gledališkega talenta. Gašperčkovo bistroumnost in iznajdljivost so mali gledalci takoj zaznali in prav ta odrska figura jim je bila najbolj všeč. Bogati kostumi Svetlane Žnidarčič in songi, ki so jih peli palčki na glasbo Radovana Kokošarja, so še popestrili vsebino pravljice, ki ostaja kljub svoji častitljivi starosti ena izmed najbolj priljubljenih pravljčnih zgodb. **IK**

ŠTANDREŠKI ZBOR PEL V LOČNIKU

Zbor Coral di Lucinis prireja že vrsto let ob sv. Martinu srečanje pevskih zborov, ki je letos bilo že štiriindvajseto. Potekalo je v soboto, 9. t.m., v šolskih prostorih v Ločniku in so se ga udeležili štiri zbori. Domačemu zboru so se pridružili moški zbor Provox iz Nove Gorice pod vodstvom Mirana Rustje, mešani zbor Štandrež, ki ga je dirigiral David Bandelli, in mešani zbor Montereale-Valcellina iz pordenonske pokrajine. Nastopajoče pevce so nagovorili predsednica ločniškega zbora, predsednik krajevne skupnosti, župnik in ravnateljica tamkajšnje šole. Organizatorji so zborom izročili spominsko plaketo. Po nastopu je bila prijetna družabnost, kjer so zbori pozno v noč nadaljevali z manj obvezujočim pevskim sporedom.

PRAZNOVANJA PRI SV. IVANU

Na praznik Kristusa kralja poteka letos 30 let, odkar je nadškof Cocolin v cerkvi sv. Ivana v Gorici razglasil ustanovitev Dušnopastirskega središča za slovenske vernike v mestu. Obletnico bodo letos goriški verniki slovesno obhajali v nedeljo, 24. t.m., na praznik Kristusa kralja. Praznovanja bodo potekala že od četrtega dalje. Dne 21. t.m. bo ob 9. uri maša za rajne dobrotnike, ob 18.30 maša z otroki, ob 19. uri sprejem podoobe Svetogorske Marije. Petek, 22. t.m.: ob 18.30 srečanje z otroki, ob 19. uri maša (nagovor g. Peter Žakelj). Sobota, 23. t.m.: ob 18.30 slovesne večernice, srečanje z otroki, ob 19. uri maša, ki jo bo vodil nadškof, nagovor g. Peter Žakelj. V nedeljo, 24. t.m., pa bo ob 10. uri slovesna zahvalna maša, ob 11. uri poimenovanje župnijskih prostorov po msgr. Francu Močniku; sledila bo otvoritev fotografske razstave prof. Slavka Bratine *Pričevanja slovenske vernosti*.

OBREDI IN PRAZNOVANJA

ZAHVALNE NEDELJE NA GORIŠKEM

V jesenskem času, ko zemlja lega k počitku, je običaj, da se naši ljudje zahvaljujejo Stvarniku za prejete darove in pridelke. Še najlepše je, ko zahvalne obrede spremljajo družabni trenutki, ki so zlasti za vaške skupnosti pravi prazniki.

V Štandrežu so ljudje zelo navezani na svojo zemljo in se vsako leto lepo pripravijo na zahvalno nedeljo, ko se množično udeležijo slovesne svete maše in blagoslova kmetijskih strojev in pridelkov. Župnik Karel Bolčina se je v nagovoru med mašo zahvalil vsem, ki ljubijo in obdelujejo domačo zemljo, brez katere ne bi bili prava skupnost. Po maši so štandreški otroci, ki sta jih pripravili Majda Zavadlav in Tiziana Zavadlav, zapeli nekaj pesmi na trgu. Župnik je blagoslovil kmečke pridelke na lepo okrašenem vozu, na katerem je kraljeval lep puran, ki je poleg vržota simbol štandreške skupnosti. Kmetje so nato delili številnim prisotnim blagoslovljen koruzni kruh in domačo vinsko kapljico.

V Rupi so se res številni ljudje zbrali v nedeljo, 10. t.m., ob 14.30 v cerkvi. Zmolili so večernice, litanije vseh svetnikov in slovesno zapeli zahvalno pesem. V sprevodu so nato krenili do društvenih prostorov, kjer so navzoče pričakali lepo okrašen voz z vsemi možnimi dobrotami in z novim vinom ter poslasticami domačih gospodinj bogato obložene mize. Mešani pevski zbor, ki ga vodi Zdravko Klanjšček, je nekaj zapel, sledilo je branje berila, psalma in prošenj; dve dekleti in mladenič so bili oblečeni v

lepe narodne noše. Župnik Viljem Žerjal je blagoslovil pridelke, zbor pa je še nekaj zapel. Sledila je družabnost s pokušnjo vin in z bogato zakusko; za to priložnost so prireditelji spekli prašiča. Na Peči je bila zahvalna maša dan prej, v soboto, 9. t.m.; udeležilo se je lepo število vernikov, ki so tudi lepo sodelovali s petjem. Po obredu so se številni ustavili kar pod cerkveno lopo na prijetni družabnosti in se v večernem jesenskem mrazu grel ob toplim čajem.

V Gabrjah so naši ljudje peli zahvalno pesem že v nedeljo, 3. t.m. dopoldne, pri slovesni maši. Istega dne so praznovali tako hvaležnico kot Martinovo; KD Skala je namreč priredilo lepo družabnost, pri kateri je župnik blagoslovil pridelke. Na lepem vaškem prazniku, ki je tudi zaradi čudovitega vremena priklical veliko ljudi, so bile na voljo posebne dobrote, saj so udeleženci lahko jedli srno in polenta, pili pa novo vino.

V Sovodnjah bodo praznovali zahvalno nedeljo 17. t.m. ob 10. uri. Po maši bo običajni blagoslov v bližini Kulturnega doma, sledila bo družabnost s pokušnjo vin in gulažem.

V Doberdolu je prejšnjo nedeljo ob 15. uri somaševal z župnikom Kodeljo letošnji zlatomašnik in dolgoletni doberdolski župnik Anton Lazar. V homiliji je poglobil pomen hvaležnosti in zahvale. Po peti maši je bil običajni blagoslov pridelkov in vina, pa tudi vozil. Pred cerkvijo je prisotne čakala zakuska ob zvokih krajevne godbe na pihala.

ZAHVALNA NEDELJA V ŠTEVERJANU

TUDI PRAZNIK PESMI

MARJAN DRUFOVKA

V nedeljo, 10. t.m., dan pred praznikom sv. Martina, so v Števerjanu praznovali zahvalno nedeljo. Slavje se je pričelo z mašo ob 10. uri, ki jo je daroval župnik Anton Lazar. Med darovanjem so otroci in mladina prinesli pred oltar pridelke dobrih kmetov in vinogradnikov, od kruha do sadja in zelenjave, seveda ni mogla manjkati pristna briška kapljica. Bogu gre zahvala za vse prejete darove, s katerimi se preživljamo, vendar, kot je v pridigi povedal župnik, ne smemo pozabiti na tiste male darove, ki jih vsak dan prejemamo, tudi od bližnjih. Ob koncu so vsi zapeli še zahvalno pesem. Sledil je blagoslov številnih kmečkih vozil pred cerkvijo. Gospodinj in kmetje so pripravili slasten prigrizek.

V popoldanskih urah so se Števerjanci tudi zbrali v dvorani Sedejevega doma, kjer je bil na sporedu koncert ženske-

ga kvinteta Višarje iz Ukev, ki ga vodi Anna Missoni. Žene in obenem pevke živijo na stičišču več kultur in od vsega začetka prepevajo pesmi v štirih jezikih: v slovenščini, italijanščini, furlanščini in nemščini. Tako smo lahko prisluhnili narodni pesmi iz Ukev *Moja dečua*, *Cantare* Bepija de Marzija, *Il cuc* Luigija Garzonija in mnogim drugim lepim skladbam. Sledila je tombole s številnimi sladkosnednimi nagradami in družabnostjo v sosednjih prostorih doma.

Prihodnjo nedeljo, 17. novembra, bodo praznovali zahvalno nedeljo v cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah. Zveza neposrednih kmetovalcev pa prireja osrednjo pokrajinsko "zahvaljenco" v nedeljo, 24. novembra, v Gradšču ob Soči. Mladi in manj mladi briški kmetovalci že pripravljajo odhod v bližnje furlansko mesto. Kdor želi, se jim seveda lahko pridruži.

PEVMA, OSLAVJE, ŠTMAVER IN PODGORA

SKUPEN "HVALA" ŠTIRIH VASI

ALBINA PINTAR

Ko sem se zjutraj zazrla v čisto modrino nad Kalvarijo, Sabotinom in na Sv. Goro, sem bila hvaležna Bogu za tak dan kot naročen za našo zahvalno nedeljo. Postal je prav "poletje sv. Martina".

Slovesnost se je nadaljevala pred cerkvijo z blagoslovom košar, kruha in vina, voza, na katerega se je osredotočila vsa pozornost: na njem so bili kmečki pridelki, gredica rož, majhna stiskalnica, obdana z grozdem, nad vsem pa se je dvigal lesen

FOTO BUMBACA

V Pevmi, na Oslavju, v Štmaveru in Podgori praznujemo skupaj, vsako leto v drugi vasi; letos je bila slovesnost v Podgori. Ob 9. uri, pri redkokdaj tako polni cerkvi, je župnik p. Janko Hajšek daroval dvojezično mašo. Pri homiliji je poudaril besede iz Matejevega evangelija: "Bodite budni, ker ne vemo ne dneva ne ure". Naša budnost naj se pokaže v pozornosti do drugega.

Pri prinašanju darov na oltar, poleg hostij in vina, so položili košare s kruhom, vinom, poljščinami, sadjem, rožami, tovarniškimi izdelki, šolskimi potrebščinami; otroška nogometna ekipa je prinesla košaro žog, namenjeno otrokom na Slonokoščeni obali, starši so prinesli svečo, simbol Kristusa, ki kaže pravo pot. Ob koncu maše je naš zbor, ki je - kot vedno - lepo in ubrano spremljal celo mašo, zapel zahvalno pesem.

model naše farne cerkve (na sliki), ki ga je mojstrsko izdelal vaščan Remigij Blasig,obarvala pa podpisana. Župnik je še blagoslovil traktorje in tovornjake.

Nato so krenili do športne palače, kjer je bilo - v prisotnosti občinskih svetovalcev S. Primožiča in B. Špacapana, pokrajinskega svetovalca D. Grinovera, predsednikov konzulte W. Bandellija, L. Persoglie in svetovalke S. Antonii - srečanje z županom Brancatijem. Medtem so podgorske žene skuhalo kosilo za 150 lačnih želodcev. Po pravici moram povedati, da so omako za testenine skuhalo moški: naj jim gre vsa čast. V veliko veselje nam je bila tudi pri kosilu prisotnost župnika. Zdi se mi še skoraj nemogoče, da ga imamo samo za nas. Hvala Bogu je dan prav lepo uspel.

OBVESTILA

GORIŠKA MOHORJEVA družba bo v letošnji knjižni zbirki izdala tudi knjigo Pierluigija Bellaviteja *V strugi izbrušeni kamni*. Gre za prevod knjige *Sassi levigati dalla corrente*, katere prva predstavitev bo v četrtek, 21. t.m., ob 18. uri v dvorani Cocolin jezikovnega liceja Sv. Pavlin Ogleski, ul. Seminario 7.

SKRD JADRO in Ženski pevski zbor iz Ronk vabita v petek, 15. t.m., na veselo martinovanje v agriturizmu Mazzucchin v Romjanu.

DRUŠTVO JADRO prireja tečaj klekljanja idrijskih čipkga. Informacije: 0481 776123 oz. 0481 777948.

SOŽALJE

Zadruga Goriška Mohorjeva izreka iskreno sožalje svojemu podpredsedniku Maksu Gergoletu in svojem ob izgubi dragega brata Jožefa.

DAROVI

V SPOMIN na dr. Valentinu Inzka darujeta Lojzka in Andrej Bratuž 150,00 € za Gorsetovo galerijo v Svečah.

POPRAVEK

Prejšnji teden smo v članku o slovesnostih ob prazniku Vseh svetih na Goriškem pomotoma zapisali, da je recital v Števerjanu pripravila Anka Černic. Pravilno bi morali zapisati, da so ga pripravili člani KD Briški grič. Opravičujemo se.

Sestrico Majo, mamo Danjano in očeta Igorja je razveselil novorojenček **IVAN**.

Mnogo zdravja in sreče jim želi vsa žlahta, zlasti nonoti, sestrična Lara in bratrance Danilo, Erik in Alan.

11

ČETRTEK, 14. NOVEMBR 2002

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

CECILIJANKA

REVILJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine, Koroške in Slovenije.

Posvečena je 100-letnici rojstva Lojzeta Bratuža, 50. obletnici smrti Vinka Vodopivca in 40. obletnici smrti Mirka Fileja.

GORICA, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Sobota, 16. novembra 2002, ob 20.30
Nedelja, 17. novembra 2002, ob 17. uri

Vljudno vabljeni na odprte razstave

Franko Žerjal

PODOBE KRESNE NOČI

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk

Kulturni center Lojze Bratuž
Petek, 15. novembra 2002, ob 18. uri

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK in KROŽEK ZA DRUŽBENA IN POLITIČNA VPRAŠANJA ANTON GREGORČIČ

vabita

v ponedeljek, 18. novembra, v dvorano gostilne Primožič (Drevored 20. sept. v Gorici) na razgovor ob izidu knjige

BOJ ZA SLOVENSTVO KANALSKE DOLINE

Od TIGR-a do volitev 1946

Govorili bodo zgodovinarica prof. Nataša Nemec, avtor, časnikar dr. Erik Dolhar, urednik "belih priločnikov" krožka Virgil Šček Ivo Jevnikar in Jurij Paljk.

Začetek ob 20.30.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na

PREDSTAVITEV KNJIŽNE ZBIRKE ZA LETO 2003

- **Koledar 2003**
- **Janko Bratina Dolina in hrib**
Izbor iz literarnega in strokovnega dela
- **Pierluigi Bellavite V strugi izbrušeni kamni**
Nenavadna pripoved popotnika od izvira do izvira Soče
- **Maja Okorn Kostanjčki**
Ilustrirala Paola Bertolini Grudina

Petek, 22. novembra 2002, ob 18. uri
v razstavnih prostorih Katoliške knjigarne,
Travnik 25, v Gorici

BENEŠKA SLOVENIJA

JE, KAR JE

"FRANKLIN ROOSWELT ŽE ČETRTEČ PREDSEDNIK ZDA!"

PETER SZABO

Najprej so mi na Korzu potisnili v roke fotokopije zaščitnega zakona, nato pa zasedli mestni svet v Gorici. Ko sem prisluhnil njihovim argumentom, sem hotel zaviti v prvo trgovino s časopisi in preveriti, če se še prodaja Corriere della Sera iz l. 1944, ki razglša četrto zmago F. Roosewelta. Kako naj si drugače razlagam njihove argumente, če ne tako, da nimajo dostopa do bolj svežih novic?

Pravijo, da bodo Gorico prodali Jugoslaviji. Kolikor se spoznam na pravne zadeve, mrtvi subjekti ne morejo skleniti kupoprodajnih pogodb. Jugoslavija je nehala obstajati nekje leta 1991. Če so mislili na Federacijo med Srbijo in Črno goro, se tudi ta že veliko časa ne imenuje Jugoslavija. Poleg tega se mi tudi zdi, da nimajo, odkar je Milošević v Haagu, več dosti interesov do širjenja svojega ozemlja. Če tega v enajstih letih niso zasledili v nobenem časopisu, očitno berejo stare številke.

Spominja me na staro šalo o trafiki na Irskem: Človek pride in hoče kupiti londonški Times. "Današnjega, gospod, ali včerajšnjega?" "Današnjega, seveda." "No, potem pa pridite jutri."

Pravijo, da se bo v Gorici govorila slovanščina. Spet stare novice. Nekoč, se mi zdi, je obstajala neka skupna slovanščina in je nato preživela še samo v starocerkveni slovanščini, torej v pravoslavni cerkvi, kjer je večinoma liturgija še v tem jeziku. Če se prav spomnim iz šole, so že Brižinski spomeniki toliko oddaljeni od slovanščine, da jih lahko imamo za zametke slovenščine. Spet je nekdo tem desničarjem pozabil povedati, kaj vse se je v zgodovini že zgodilo.

Ko sem torej prebral zaščitni zakon, ki mi ga je Nacionalno zaveznitvo brezplačno fotokopiralo (hvala!), sem ugotovil, da omenja Slovenijo in slovenski jezik in ne Jugoslavije in niti ne slovanščine. Kako to?

Pred nekaj leti sem nekje prebral zastrašujoč podatek, da je v Italiji zelo visok odstotek prebivalstva funkcionalno nepismeni (ne bom lagal, ne spomnim se, koliko odstotkov, toda prav gotovo preveč). To pa preprosto pomeni, da sicer poznajo črke in se znajo podpisati ter znajo tudi kaj prebrati, vendar niso sposobni prebrati enega članka v časopisu in nato obnoviti, kar je v članku pisalo. Čeprav so torej formalno pismeni, funkcionalno niso, ker pisana beseda preprosto ne pride do njih. Čeprav jim kdo kaj napiše, bi jim moral to tudi ustno razložiti. Za vse te desničarje iz Gorice se bojim, da so žrtve iste gomanjkanja pismenosti.

V zakonu piše "Repubblica di Slovenia", oni pa razumejo "Jugoslavia Titina"; tam piše "lingua slovena", oni pa razumejo "idioma slavo". Morda bi morali organizirati programe opismenjevanja. Zberimo nekaj dobrodelnih organizacij: Karitas, Rdeči križ, Urad za enake priložnosti in kdove še koga ter organizirajmo brezplačne tečaje branja in pisanja ter zgodovine od 10. stoletja naprej. Morda celo dobimo kakšno subvencijo od Ministrstva za šolstvo ali Evropske unije. Če tega ne naredimo, bodo ljudje nepismeno tavalji po ulicah in jih bo še kdo lahko zavedel!

Potem pa bodo mislili, da morajo podreti mejo, ki jo imata vsaj dve državi itak namen sami podreti nekje po l. 2004! To je pa nevarno! Ti ljudje lahko verjamejo vsemu. Čez kak dan lahko zaslišimo prestrašen krik na Korzu v Gorici, da so Marsovci pristali v Sovodnjah!

PO USTANOVITVI URADA ZA SLOVENSKE ŠOLE

PROBLEMI POUČEVANJA SLOVENSKEGA JEZIKA

Nedavno so pri deželnem šolskem uradu v Trstu ustanovili poseben urad za vprašanja, ki zadevajo izobraževanje v slovenskem jeziku. Ustanovitev urada, ki je nastal z odlokom novega deželnega šolskega ravnatelja Pier Giorgia Cataldija, seveda izpolnjuje določila zaščitnega zakona za slovensko narodnostno skupnost št. 38 iz leta 2001. Gre za konkreten korak, s katerim se uvaja člen 13 omenjenega zakona.

Urad je pristojen za razporejanje osebja na šolah in zavodih s slovenskim učnim jezikom, v sklop njegovega delovanja pa bo odslej sodil tudi dvojezični šolski center v Špetru. Glede povedanega je ravnateljica šole prof. Živa Gruden opozorila na nekatere kočljive vidike slovenskega šolstva v videmski pokrajini. V prvi vrsti gre za razširitev šolske mreže s poukom slovenskega jezika v Benečiji. Odprto vprašanje zadeva tudi uvajanje tečajev našega jezika in pouka v nižjih

in višjih srednjih šolah, kar je predvideno v zakonu 38. Pri učenju slovenskega jezika in kulture, je še povedala prof. Živa Gruden, je namreč pomembna kontinuiteta; zato nikakor ne zadošča poučevanje slovenščine samo v vrtcih in osnovnih šolah. Slovenski krajevni upravitelji se sicer borijo, da bi v italijanski srednji šoli v Špetru dosegli tri tečaje slovenskega jezika, a zdi se, da to - vsaj za zdaj - še ne bo mogoče.

DD

ZA MIZO V TERSKI DOLINI

Krajevni recepti in gastronomske poslastice vseh vrst bodo pravi protagonisti kulturne pobude *Za mizo v Terski dolini*, ki jo prirejajo tamkajšnji gostinci v sodelovanju z občinsko upravo v Bardu in odborništvom za kulturo. Letos bo pobuda, ki spominja na posrečen niz *Vabilo na kosilo* v organizaciji gostincev iz Nadiških dolin in ki želi ovednotiti krajevno gastronomsko kulturo, izvedena že sedmič.

Otvoritev ponudbe je bila prejšnji teden v družbenem središču Lemgo v Teru. Z različnimi terskimi jedilniki so se že in se bodo v naslednjih koncih tedna še predstavili razni gostinski objekti. V soboto, 16., in nedeljo, 17. t.m., se bodo izkazali gostilna Da Caterina v Teru, gostilna Al Torre v Njivici in hotel Ai Ciclamini na prelazu Tanamea, v soboto, 23., in nedeljo, 24. t.m., pa restavracija Alle Sorgenti in Le Zucale v Zavarhu.

Radovednežem in vsem, ki radi okušajo dobro hrano, povejmo, da so na voljo polnjevite testenine, klobase, divjačina, gobe, postrvi, vsakovrstne prikuhe in siri. Cena znaša 18 evrov. DD

NOVA GORICA

ZA KAKOVOST IN PRODAJO TERANA

Kmetijsko-gozdarski zavod v Novi Gorici je dal pobudo, da bi na Krasu ustanovili posebno združenje (konzorcij) za pospeševanje kakovosti in razširitev prodaje tamkajšnjega rdečega vina znamke teran. Predlog so vinogradniki in vinarji z zadovoljstvom sprejeli in ga tudi utemeljili. Tako Branko Čotar, vinogradnik in vinar iz Gorjanskega, poudarja, da mora biti njihov glavni cilj povečanje kakovosti vin. "Pričakujem, da bomo z ustanovit-

GLOSA JURIJ PALJK

O MENTRGI

O tisti mentrgi, ki je v naših domovih ni več, a o njej Slovar slovenskega knjižnega jezika vseeno lepo piše, da je to "miza s koritom za mesenje", česar seveda današnji mlad človek ne more razumeti. Kakšna je take vrste miza, ki ima korito za mesenje, in kaj se sploh mesi na mizi, se bo vprašal današnji najstnik in s tem pokazal, da je zares današnji čas zabrisal še spomine na navidez skromno, a duhovno izjemno bogato kmečko družbo, v kateri smo nekoč Slovenci živeli.

Pa vsi vemo, da je bila mentrga tudi neke vrste omara in ne samo miza, na kateri so naše none in tudi nekatere naše mame še mesile testo za kruh in pred prazniki tudi imenitne nadeve in seveda testo za praznično pecivo.

Mentrga je slikovito ime za mizo, pravcato malo omaro, v kateri so hranili dragoceno moko, in otroci smo bili vedno veseli, ko smo zjutraj ali pozno zvečer gledali naše mame, kako so se hudovala nad miško, ki je zvrta luknje v mentrgo in se naselila v moko. Če smo imeli srečo, smo lahko tudi miško videli, kako je bežala pred mamino metlo in smo tako v živo razumeli, kaj pomeni "gledati kot miš iz bele moke".

Tistih časov ni več in tudi mentrg ni več dosti, če seveda odmislimo vse tiste mentrge, ki so si jih danes prenovljene in restavrirane bogatejši ljudje postavili v sodobne hiše, da bi se ponašali z njimi. Običajno jih bogati ljudje in tudi nekateri ljubitelji starin postavljajo v bivalne prostore, v na novo zgrajene, a s starinami opremljene spre-

jemnice kot dragocenost, pravzaprav starino in resnici na ljubo tudi povejmo, da je mentrga izjemno žalostno gledati, kako opravljajo vlogo sveže polakirane omare, na kateri so postavljene stare lončene posode ali celo srebrnina, stvari, ki jih mentrga v obdobju svojega resničnega življenja zagotovo ni nikdar nosila.

Mentrga je nekoč imela osrednjo vlogo v vsaki spodobni hiši, saj se je na njej rojeval kruh, v svojih ndrjih pa je skrivala bogastvo, ki je bila samo včasih bela moka, pretežno pa največkrat skromnejša koruzna moka. Spet bo za naše mlade najbrž novost, da so nekoč naši ljudje in tudi nekateri iz naše srede jedli koruzni kruh, ki ni bil tako slasten, kot je za vse nas danes, ko ga jemo zares vsake kvatre enkrat in ne vsak dan. Mentrga je bila čudovita miza in ne samo to, saj se je okrog nje vrtelo življenje vsake družine.

Da je z našim časom in našo družbo nekaj hudo narobe, pričča tudi dejstvo, da smo vsi doma imeli mentrge, a je danes nima nihče več, ali je nima skorajda nihče več. Naše slovite mentrge, ki so bile zvečine preprosto narejene, največkrat jih je nareč izdelal lesnih umetnin neveščih hišni gospodar ali bližnji mizar iz domačega lesa, so pred nekaj desetletji končale kaj klavrno. Najprej so končale kot neke vrste omare v kletih, shrambah. Nato so v šestdesetih letih začeli izdelovati industrijsko pohištvo, ceneno je bilo in

dostopno in mentrge so končale zvečine v štedilniku: še zadnjič so ogrele domače, ki so nanje tako za vedno pozabili.

Kar jih ni končalo na ognju in v muzeju, so pokupili gospodje iz mest, da so jih peljali k restavradorjem, ki so jih imentno restavrirali, da danes mentrge tako kraljujejo v mestnih hišah in sprejemnicah in drugih uglednih sobah, gotovo tam, kamor niso in tudi danes ne spadajo!

Nismo namreč privrženci ohranjanja strega za vsako ceno, če je ta cena tako visoka, kot je cena, ki jo mora danes plačevati mentrga, da še živi. Ponižana je na raven starinskega predmeta, muzejskega eksponata ali starine, s katero se lahko ponašaš, a se njene resnične vrednosti ne zavedaš.

Žalostno je gledati, kako je današnje bogastvo v naši družbi popolnoma zabrisalo občutek za mero in za dostojnost, saj si drugače ne moremo razlagati koles nekdanjega kmečkoga voza, ki služijo ob hiši za okras, v sprejemnicah razstavljenih starih, preprosto narejenih omar, katerih so se ljudje nekoč sramovali, ker denarja za boljše niso imeli. Še iz kričeke keramike izdelane palčke in kičasto Sneguljčico na vrtu pred novo hišo lažje sprejememo, kot pa da gledamo na novi hiši na snežno belem zidu obešen konjski "komat" ali volovski jarem, pod katerim se je nekoč ena najbolj ljubeznivih živali, kar smo jih v mladosti spoznali, domači vol, nekoč

potila in skupno z njo naši predniki!

Mentrga je bila še bolj pomembna, kot je bila pomembna domača skrinja, ker je bilo v mentrgi korito za shranjevanje moke. Mentrga je bila narejena sila preprosto, tako, da si lahko z nožem na nji rezal testo in še kaj drugega, mentrga je bila sestavni del življenja vsake kmečke družine in revne so bile tiste družine, ki niso imele ničesar v mentrgi, če seveda ne rečemo nobene o tistih družinah, ki niso niti mentrge imele.

Zato se nam danes zdi zares nesmiselno, da mentrge postavljajo v bogate sprejemnice kot čudo, kot dragocenost minulih dni, do katerih nimamo več nobenega odnosa, še spominov ne.

Se vam ne zdi malce, če že ne naravnost, perverzno to naše postavljanje starin v nove, bogate in sodobne hiše? Kaj hočemo s tem? Morda zapolniti luknje v naših praznih stanovanjih? Zamašiti tiste stranske praznine, ki zevajo s sten pretežne večine vseh novih hiš, v katerih si poskušamo urediti domu podobna bivališča?

Da mi sedaj nihče ne začara ničesar o tem, kako je navezan na stare stvari, ker ga sicer takoj vprašam, zakaj pa živi v tako udobni hiši, v kateri za resnično mentrgo ni prostora!

Mentrga so namreč v preteklosti v naši sredi opravljale naravnost sveto dolžnost, kot matere družini so bile in je zato do njih treba imeti spoštljiv odnos, saj so imele svoje dostojanstvo, ki ga v bogatinovi sodobni sprejemnici kot starinska omara zagotovo nimajo.

vijo združenja lahko največ naredili za promocijo terana in s tem odprli vrata drugačnemu teranu, namreč velikega teranu, katerega cena ne bo sramotnih 500 tolarjev, temveč 3.000 tolarjev za liter, in ki bo tako ceno tudi upravičil. To seveda ne pomeni, da bo imel ves teran tako ceno. Za začetek lahko tukaj na Krasu naredimo, recimo, le 20% terana visoke kakovosti, ki bo spadal v tak cenovni razred, ter s tem usmerimo nadaljnji razvoj vinogradništva in vinarstva na našem območju".

Dr. Miran Vodopivec, vodja oddelka za agroživilsko kemijo pri kmetijsko-gozdarskem zavodu v Novi Gorici pa ustanovitev omenjenega združenja (konzorcija) tako utemeljuje: "Širiti in utrjevati moramo sloves terana, ki ga sicer brez težav prodamo. Kvalitetnega terana celo zmanjkuje in v naslednjih letih bo zaradi letošnje suše pomanjkanje še kako očitno. Najprej moramo poskrbeti za t.i. veliko vino, šele nato pa bomo lahko dokazali, da je z njim mogoče mnogo več iztržiti. Pri tem nas ne bodo podpirali le politika in župani, temveč tudi gospodarstveniki, ki poznajo tržišča in vedo, kakšna je strategija. Če bomo ponujali samo dobro povprečno vino, nas bo jutri Evropa zalila s svojimi kvalitetnimi vini. Tega pa si ne smemo dovoliti. Imamo namreč odlične naravne pogoje, da lahko naredimo še večje vino, a seveda ne v neizmernih količinah. Evropski trg bo vedno imel prostor za tako vino".

M.

OBISK PREDSTAVNIKOV HAAŠKEGA SODIŠČA V LJUBLJANI

BOSTA KUČAN IN DRNOVŠEK PRIČALA?

MARJAN DROBEŽ

Med dogodki, ki so potekali sočasno s predvolilno kampanjo, je bil pogovor predstavnikov mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo s predsednikom Slovenije Milanom Kučanom. Trajali so dva dni, 22. in 23. oktobra. Pogovori so potekali za tesno zaprtimi vrati, tako da o vsebini mediji še zmeraj ugibajo. Predstavniki haaškega tožilstva so menda želeli, da predsednik Kučan kot udeležene in pričevalec mnogih političnih dogajanj do potetja 1991, ko se je Slovenija osamosvojila, podrobneje pojasni razmere v tedanji SFRJ, posebno v partijskem in državnem vrhu nekdanje skupne države. Morda se bodo pogovori nadaljevali, Milan Kučan pa bi bil lahko tudi povabljen v Haag kot pričana na obravnavi zoper Slobodana Miloševića.

Izvedenec za mednarodno kazensko pravo prof. dr. Ljubo Bavcon je ob tem izjavil, da Kučan morebitnega vabi-

la za pričanje ne bi mogel zavrniti, ker je Slovenija leta 2000 sprejela poseben zakon o sodelovanju z mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo. Zgodovinar dr. Božo Repe pa je v daljšem prispevku, objavljenem v sobotni prilogi časnika *Delo*, 2. novembra, zapisal, "da je sojenje v Haagu priložnost, da se v svetu mnogo odmevnejše kot doslej sliši tudi slovenska plat zgodbe. Da ne bo slišati le politikov in diplomatov, ki so v Miloševiću vi-

deli verodostojnega zagovornika reformirane Jugoslavije, t.i. birokratsko revolucijo in mitinge imeli za izraz demokracije, Slovenijo pa obtoževali nedemokracije, ker se je bila pred takim 'izvozom' srbske resnice pripravljena braniti tudi s silo".

Sredstva javnega obveščanja nadalje ugibajo o možnosti, da bi na sodno obravnavo v Haagu kot pričó povabili tudi slovenskega premiera dr. Janeza Drnovška. On je namreč bil predsednik predsedstva nekdanje SFRJ v obdobju, ko se je začel uveljavljati Slobodan Milošević. Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek meni, da njegovo pričanje ne bi bilo potrebno, ker je vse, kar ve in kar je v Beogradu doživel, napisal v svoji knjigi z naslovom *Moja resnica*. Knjigo je med njenim obiskom v Sloveniji izročil glavni tožilki mednarodnega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo, Carli Del Ponte (na sliki).

Slovenska javnost pa tudi z zanimanjem pričakuje skle-

pe o sprejemu novih članic v zvezo NATO. Med kandidatkami za sprejem je tudi Slovenija, do katere pa imajo države članice, menda tudi ZDA, razne pridržke. Sodeč po javnomnenjskih raziskavah v Sloveniji, sprejem v NATO podpira okrog polovica državljanov, približno toliko pa jih je proti. Nasprotniki članstva so v dneh od 7. do 9. t.m. v Ljubljani imeli sklop raznih prireditelj, na katerih so zatrjevali, da Slovenija zveze NATO ne potrebuje. Sodelovalo je okrog 300 posameznikov, med njimi so bili tudi člani anarhističnih združenj, ki so po ljubljanskih ulicah demonstrirali pod geslom *Ne NATO, mir nam dajte!*

Generalni sekretar NATA, te mednarodne obrambne in politične povezave, George Robertson, pa je medtem izjavil, "da bo odločitev o sprejemu novih članic Severnoatlantski svet, zbran na zasedanju v Pragi, sprejel 21. novembra ob približno 9.35 uri".

PREPREČITE ZAPRTJE TOVARNE MEBLO IVERKA V NOVI GORICI!

Delavci tovarne ivernih plošč Meblo Iverka v Kromberku so v dneh pred volitvami v Sloveniji raznim organom in izvoljenim funkcionarjem poslali pismo, v katerem opozarjajo na možnost, da bodo tovarno, v kateri je zaposlenih okrog 130 delavcev, zaprli. Prosijo naj bi se to ne zgodilo, pri čemer ponovno zatrjujejo, da bodo opravili sanacijo proizvodnih postopkov in naprav, ki zdaj onesnažujejo okolje na območju Kromberka.

V dokumentu, ki so ga poslali tudi uredništvu Novega glasa, so zapisali tudi naslednje: "Spoštovani poslanci, ministri, župani, mestni svetniki in vsi tisti, ki smo vas volili. V tem predvolilnem času, ko je veliko govorov in obljub, polemik posameznih kandidatov za strankarske in njihove lastne koristi, ko potekajo najrazličnejša pogaja-

nja v Sloveniji in v tujini, vas prosimo, da si vzamete nekaj vašega časa tudi za nas ter nam pomagate preprečiti zaprtje tovarne, ki uspešno posluje. To si vendar s svojim dosedanjim delom in rezultati tudi zaslužimo".

V pismu delavci tovarne Meblo Iverka predlagajo nujen sestanek s predstavniki ministrstva za okolje, prostor in energijo, da bi skupaj določili naloge pri sanaciji proizvodnih postopkov in naprav, saj je rok za izpolnitev teh zahtev podaljšan za naslednje tri mesece. Če bodo zahteve izpolnjene, sta tovarni zagotovljena nadaljnji obstoj in obratovanje. O ekološki sanaciji podjetja sicer razpravljajo že od leta 1988, a za razplet zadeve pristojni, zlasti še v tovarni Meblo Iverka, nikoli niso pokazali prave volje.

M.

MOST NA SOČI

150 LET ARHEOLOŠKIH RAZISKAV

Minilo je 150 let od začetka arheoloških raziskav na Mostu na Soči, v naselju, ki se je dolgo imenovalo Sveta Lucija. Prvi zbiratelj arheološkega bogastva na tem območju je bil svetolucijski župnik Tomaž Rutar (1804-77), ki so mu sledili znani italijanski in avstrijski arheologi. V zadnjih desetletjih pa so razisko-

vedno zaleze pod kožo".

Most na Soči spada med najbogatejša in najbolj pomembna arheološka najdišča na območju jugovzhodnih Alp, z dokumentiranimi najdbami iz bronaste dobe, starejše in mlajše železne dobe, rimske dobe ter iz zgodnjega srednjega veka. V stoletju in pol arheoloških raziskav je

valna dela izvajali slovenski arheologi, predvsem kustosi iz Goriškega muzeja in Tolminskega muzeja.

V poldrugem stoletju so arheologi izkopalili številne predmete iz prazgodovinskih, rimskih in zgodnjerednjeveških časov. O teh najdbah je arheolog in kustos Tolminskega muzeja Miha Mlinar govoril tudi na 5. slovenskem muzejskem sejmu, ki je bil pred kratkim v Ljubljani. Kustos Goriškega muzeja Drago Svobljak, ki je arheološka izkopavanja vodil v 80. letih prejšnjega stoletja, je ob tem zapisal, "da je Most na Soči, tudi ko tam ne poje arheologova lopata, v središču pozornosti znanstvenega sveta in da se ljudem, ki ga obiščejo in doživijo, za-

bilo odkritih kar sedem tisoč prazgodovinskih in rimskih grobov, veliko stavbne ostaline iz bronaste dobe, skoraj 40 hišnih temeljev iz starejše železne dobe, tri mlajše železnodobne hiše, devet rimskih objektov in zgodnjerednjeveška lončenina.

Arheolog in kustos Tolminskega muzeja Miha Mlinar je v pogovoru za naš časnik o arheoloških izkopavanjih na Mostu na Soči opozoril, "da celotno naselje leži na ostalinah iz različnih časovnih obdobjih človekove zgodovine. Raziskana pa je komaj polovica območja tega naselja ob sotočju Soče in Idrijce. Pričevanja o raziskavah in tudi predmete, odkrite med arheološkimi odkopavanji, hranijo pretežno, kar okoli devet

desetin vsega, v tržaškem in dunajskem muzeju. Tja sta jih izročila v varstvo znamenita raziskovalca dr. Carlo Marchesetti, ki je med leti 1884 do 1902 odkril 3.960 grobov na levem bregu Idrijce, ter Josef Szombathy, ki je v obdobju od 1886 do 1890 odkril 2.500 grobov, tudi na levem bregu reke Idrijce". Arheološka odkopavanja na območju Mosta na Soči so za nekaj časa prekinili, ob tem pa bdijo nad obnovo starih hiš in gradnjo novih objektov, da bi zavarovali morebitne nove arheološke najdbe. Predvsem zaradi arheološkega bogastva naselja Most na Soči skoraj ne bo več mogoče siriti. Pač pa so obiskovalcem Mosta na Soči, ki ga v leksikonih in znanstvenih knjigah v tujini še vedno predstavljajo in opisujejo kot Sveto Lucijo, pripravili nazorne predstavitve dosedanjih arheoloških raziskav in najdb.

V Tolminskem muzeju, ki ima sedež v nekdanji Coroninjevi graščini sredi Tolmina, so uredili arheološko zbirko, v kateri so zbrane številne arheo-

loške najdbe iz prazgodovinskih, rimskih in zgodnjerednjeveških najdišč. Druga arheološka zbirka pa se nahaja v pritličju nove osnovne šole na Mostu ob Soči. Tam sta prikazana zgodovina naselja iz arheoloških raziskav, ki potekajo, kot že zapisano, neprekinjeno že več kot stoletje in pol. V naravni velikosti prikazujejo v tej zbirki tudi znamenito halštatsko hišo (izhaja iz starejše železne dobe) in dodano leseno rekonstrukcijo. Bližje arheološke zbirke v osnovni šoli, sredi novega stanovanjskega naselja, so na ogled obnovljeni temelji rimske atrijske stavbe, ki pričajo o visoki stanovanjski kulturi tedanjega časa. Hiša je bila enonadstropna, grajena iz kamna in pokrita z opečnatimi strešniki - tegulami in imbreksi. Rimska novost pri gradnji objektov je bila uporaba malte kot veziva. Posebno zanimivo je odkritje, da so prebivalci rimskega naselja na Mostu na Soči že poznali centralno ogrevanje prostorov, imenovano hipokavst.

M.

LJUBLJANA - BEOGRAD LETALSKA ZVEZA

Po skoraj enajstih letih prekinitve bo v začetku decembra vendarle spet vzpostavljena letalska povezava med Ljubljano in Beogradom. O tem so se 5. t.m. sporazumeli predstavniki letalskih družb Adria Airways in Jugoslovanski aerotransport na pogajanjih v Beogradu. Za začetek bodo na progi Ljubljana-Beograd letala samo Jatova letala, in sicer trikrat na teden: ob ponedeljkih, sredah in petkih. Letala bodo letala z 72 sedeži. Obnovitev letalske povezave med glavnima mestoma Slovenije in Zvezne republike Jugoslavije, za kar sta se obe vla-

di večkrat zavzeli, bo pomembna predvsem za gospodarstvo. Letala slovenske letalske družbe Adria Airways bodo na progi med Ljubljano in Beogradom začela leteti aprila leta 2003. Letalska vozovnica, ki bo veljala za obe smeri (torej bo povratna), bo predvidoma veljala 213 evrov. Omenjeni letalski družbi se o obnovitvi letalske povezave med Ljubljano in Beogradom dolgo nista mogli sporazumeti, ker bi Jugoslovanski aerotransport hotel imeti koncesijo tudi na letalski progi Ljubljana-Priština. Zdaj je dogovorjeno, da bodo na tej progi tudi v prihodnje letela samo letala slovenskega letalskega prevoznika. M.

DELO BRUNA VOLPIJA LISJAKA

VLOGA ISTRSKIH TOVARNIŠKIH DELAVK

MILAN GREGORIČ

Sredi oktobra 2002 je naš tržaški rojak Bruno Volpi Lisjak predstavil v Šmarjah (in naknadno še v Kortah) izsledke svoje raziskave o ribiški konzervni industriji v Izoli in vlogi istrske žene pri tem. Del teh izsledkov je objavil v monografiji, posvečeni Delamarisu, del pa v okviru publikacij ZRS Koper. Na predstavitvi je posredoval še kratek pregled zgodovine slovenskega ribištva na Tržaškem. Gost večera je tudi sicer neutrujen raziskovalec našega obmorskega prostora. Je pobudnik in tvorec markirane ribiške poti na tržaškem Krasu, trenutno pa pripravlja v Križu slovenski ribiški muzej.

Tema predstavljenih raziskave govori o Kalvariji istrskih žena, ki so se desetletja spuščale s kortežanske in ob-

ronkov šmarske planote, pretežno peš, na delo v izolske tovarne. In tam so prebile dolge dneve ure ob delovnih mizah, strojih in v skladiščih, v težkih delovnih pogojih (vlažna, umazanija, mraz, ropot itn.), brez sleherne sindikalne zaščite ter se zvečer, utrujene, vračale na svoje domove. U-soda, ki je bila v marsičem podobna ostalim šavrinskim ženam - potovkam, ki so prav tako dan za dnem romale naokrog po Istri in nato v Trst in nazaj po svojih kupopradažnih opravkih. Ene in druge je gnala stiska in boj za obstanek. Borna istrska kmetija je namreč zmogla preživljati svoje številčne družine, ni pa ustvarila dovolj dohodka, da bi z njim lahko poplačali davke in kupili najnujnejše potrebščine. Zato so vzele pot pod noge istrske žene in šle, vsaka na svoj način, v bitko za skromni dohodek in obstoj. Na predstavitvi je bilo poudarjeno, da so bile to žene-heroji, saj so morale premagovati skoraj nečloveške napore, da preživijo in si zato tudi "fabrikine" (tovarniške delavke) zaslužijo spomenik, kot so ga dobile šavrinke. Veliko teh žena je še živih in nekaj jih je bilo tudi na predstavitvi raziskave, ki so jo spremljale vidno ganjene. Njihova zasluga je, da mnoge istrske posesti niso šle na boben in končale potem v rokah tujcev, kot je bilo to skoraj pravilo pod fašizmom. Večer je izzvenel v zaključek, da se je treba tem ženam vsaj delno oddolžiti tudi s postavitvijo spomenika na vidnem mestu v Izoli.

13

CETRTEK,
14. NOVEMB
2002

ITALIJANSKO PRAVO

O UPRAVNI ODGOVORNOSTI PRAVNIH OSEB

DAMJAN HLEDE

Minilo je že več kot leto dni, odkar je vstopil v veljavo zakon št. 231 z dne 8. junija 2001, ki ureja "upravno odgovornost pravnih oseb, družb in združenj tudi brez pravne osebnosti". Kasneje je v ta zakon bil vnesen še dodatek s strani zakona št. 61/2002 o reformi kazenskega družbenega prava. Z njim je bila upravna odgovornost družb razširjena še na v njem predvidena kazniva dejanja (lažne bilance, itd).

Namen uvedbe upravne odgovornosti družb in ustanov je bil preventivne narave, saj je njen cilj ta, da bi s predvidenjem kazni tudi za kolektivno osebo, kateri pripada posameznik, ki je (tudi) njej v prid izvršil nekatera kazniva dejanja, odvrnil posameznika samega od teh še zmeraj zelo razširjenih obnašanj. Družbe in ustanove so torej samostojno odgovorne za

kazniva dejanja, ki jih v njihovo korist zakrivijo osebe, ki v ustanovah ali v njihovih posameznih samostojnih organizacijskih enotah izvajajo predstavniške, upravne in vodstvene funkcije ter osebe, ki so podvržene njihovemu vodstvu ali nadzoru. Ustanove pa seveda ne odgovarjajo za kazniva dejanja, ki jih omenjene osebe zakrivijo izključno v svojo korist ali v izključno korist tretjih oseb. Kazniva dejanja, za katera odgovarjajo tudi družbe in ustanove, so naslednja: prevara ali goljufiga (členi 316-bis, 316-ter, 640 drugi odstavek št.1, 640-bis, in 640-ter kazenskega zakonika), ki sta izvedeni v škodo države; podkupovanje; jemanje podkupnine; potvorjena bilanca in ostala kazniva dejanja, ki jih predvideva omenjeni zakon št. 61/2002.

Za družbe in ustanove so predvidene tako denarne kot prepovedne sankcije. Denarne sankcije predstavljajo os-

novno kazen in veljajo v vsakem primeru predvidenega kaznivega dejanja. Poleg denarnih kazni lahko sodnik noprto ustanovam še posebne prepovedne-interdiktivne sankcije (prepoved izvajanja dejavnosti, suspenzija ali preklic dovoljenj ali licenc, prepoved pogajanja z javno upravo, izključitev iz olajšav in financiranja, prepoved reklamiranja proizvodov), a samo v nekaterih zakonsko predvidenih primerih.

Zakon predvideva tudi pogoje, v prisotnosti katerih se lahko ustanova izogne omenjenim odgovornostim. Med temi pogoji sta omenjena predvsem uvedba primernih organizacijskih in upravnih vzorcev za preprečitev omenjenih kaznivih dejanj ter zadosten notranji nadzor. Ta dejavnost notranje preventivne organizacije je nujna predvsem za trgovinske družbe (denarna kazen, ki bremeni premoženje družbe in torej njenih delničarjev, lahko v primeru kaznivih dejanj iz zakona št. 61 presega en milijon evrov), primerna pa je tudi za večje neprofitne pravne osebe ali združenja brez pravne osebnosti.

bodo lahko nudili 200 ženskam letno novo preventivno terapijo proti raku na dojkah.

Mehanizem finančne operacije je zelo preprost. Cedajska banka ni hotela ponuditi splošnih etičnih skladov, ki so jih že pripravile druge ustanove in katerih cilj je dokaj splošen. Izdala je raje svoje obveznice za dobo dveh let s fiksno letno obrestno mero 2,80%. Obresti se izplačujejo enkrat letno. Obveznice bodo na razpolago do 31.12.2002; 1% zbranih sredstev bo namenjen onkološkemu centru v Avianu. Tudi varčevalec bo z odstopom minimalnega dela obresti (0,2%) prispeval svoj delež.

se je zahvalil za sprejem in predstavil sestavo in delovanje slovenske strokovne organizacije v Gorici. Ob predstavitvi razmer gospodarstva slovenske manjšine v gorški pokrajini je Primožič poudaril pomen skupnega poseganja ob premagovanju težav, ki se pojavljajo v obmejnem pasu. Ob tem je omenil številne čezmejne projekte, pri katerih sta organizaciji sodelovali kot enakopravni partnerici.

Obisk slovenske prestolnice se je nadaljeval z obiskom državnega zbora in državnega sveta. Predstavniki parlamenta so obrazložili delovanje skupščine in njeno organizacijo. Ob koncu dne so opravili člani v Ljubljani še voden izlet po mestnem središču in tako spoznali še nekaj zanimivosti o Ljubljani, ki jih občasni obiskovalec zlahka prezre.

Slovenije EU vedno pomembnejši prav italijanski gospodarski prostor. Zato predstavljajo slovenski podjetniki v Italiji adut, ki ga bo moralo slovensko gospodarstvo izkoristiti za uspešnejše poslovanje. V imenu SGZ-ja je predsednik Čuka pozdravil predsednik Vito Primožič (na sliki), ki

V ZDA S TREBUHOM ZA KRUIHOM

BLEDOLIČNEŽI IGRAJO KOŠARKO (3)

ANDREJ ČERNIC

Rašo Nesterović letos že tretje leto zelo uspešno zastopa slovenske barve v najelitnejši košarkarski družbi. Rašo je v svoji ekipi član standardne peterke v vlogi centra. Slovenski reprezentant igra v Minneapolisu, mestu v zvezni državi Minnesota na severu ZDA. Minneapolis in košarko vežejo dolgotrajna tradicija in številna slavna imena, ki so postala posebljeni simboli igre pod košema. Najslavnejši košarkar, ki je doslej oblekel dres ekipe iz Minneapolisa, je nedvomno Kareem Abdul Jabbar, najučinkovitejši center v zgodovini NBA, ki se je po košarkarskih parketih podil v 70. in 80. letih. Kljub temu da se je moral Nesterović ob svojem prihodu v ZDA soočiti s takimi "pošastnimi" osebnostmi iz preteklosti, si je zavihal rokave in v kratkem dokazal svoje vsestranske košarkarske sposobnosti. Postal je ljubljenec domačega občinstva in stalni član prve peterke.

Kozmopolitsko življenje in pristanek v Minneapolisu

Kljub temu da je Rašo (uradno Radoslav) odraščal v Sloveniji, je na košarkarsko pot, ki pelje v svet profesionalcev, stopil v Srbiji pri beograjskem Partizanu v sezoni 1992/93. Zaradi tragične vojne, ki je v začetku 90. let zajela ves Balkanski polotok, se je Rašo z družino preselil v Grčijo. Tam je vstopil v mladinske vrste prvotigaša PAOK-a iz Soluna. V tem času si je po zaslugi grških korenin svojih prednikov pridobil tudi grško državljanstvo in grški priimek Makris. Ko se je vojna na tleh bivše Jugoslavije nekoliko umirila, je Rašo zapustil Grčijo in se v sezoni 1995/96 vrnil v rodno Slovenijo in oblekel dres ljubljanske Olimpije. Čeprav je pomenil Nesterović za Olimpijo pomembno okrepitev, se slovenski košarkar z grškim potnim listom ni nikoli optimalno ujel s trenerjem Zma-

gom Sagadinom. Zaradi tega je veliko časa odsedel na klopi in se po samih dveh sezonah odločil, da zapusti halo Tivoli in se preseli v Bologno na dvor velikega košarkarskega stratega Ettoreja Messine. Leta 1996 je Nesterović prejel prvo pomembno priznanje. Na evropskem mladinskem prvenstvu pod dvaindvajsetim letom, na katerem je zastopal barve slovenske reprezentance, si je prislužil naslov najučinkovitejšega košarkarja EP.

S prestopom v Bologno si je Rašo zagotovil enkratno odskočno desko za prestop v NBA ligo. Bolonjski Virtus namreč že več let spada v smetano evropske košarke. Svojo priložnost je Nesterović odlično izkoristil. Sezono 1997/98 je sklenil s povprečjem 7 točk in 5 skokov. Virtus je v isti sezoni postal prvi evropski prvak. V bolonjski ekipi so prednjačile zvezde svetovnega formata (Predrag Danilović, Antoine Rigau, Zoran Savić). Kljub temu pa je k uspehu v evroligi zelo pomemben delež prispeval sam Rašo, saj je bil s povprečjem šestih skokov na tekmo na posebni lestvici skakalcev najučinkovitejši "Bolonjčan". V naslednji sezoni Virtus Bologna ni dosegla tako vidnih uspehov, Nesterović pa se je vseeno ponovno postavil v ospredje pred svetovno javnostjo s povprečjem 13 točk in 6 skokov na tekmo. V ZDA so takrat ocenili, da je Rašo pripravljen na nov izziv - NBA. Rašo se je tako preselil v Minneapolis.

NBA samo sanje? Nikakor ne.

Rašo se je hitro privadil ameriškega ritma. Prve nastope z dresom ekipe iz Minneapolisa je opravil že maja 1998, z začetkom naslednje sezone pa je šlo zares. Slovenski reprezentant je takoj pokazal, česa je zmožen, in pod svoje ime v statističnih knjigah zapisal povprečje 6 točk in 4 skoke. Za evropskega novince so taki rezultati zelo vzpodbudni. Sezono 2000/2001 je odigral približno enako uspešno. V lanski sezoni je Rašo opravil kakovostni preskok. Njegov doprinos ekipi je postal bistveno očitnejši. Slovenski reprezentant je "pod streho spravil" povprečje 8 točk in 6 skokov. Poleg tega je na vsaki tekmi po enkrat blokiral nasprotnikovega napadalca in povprečno zbral 1,5 uspešnih podajanj soigralcem. 216 cm visoki Nesterović se sicer lahko zanaša na dejstvo, da ima ob sebi enega izmed trenutno boljših košarkarjev na svetu, Kevina Garnetta, ki ima v ekipi podobno vlogo kot slovenski reprezentant. Nasprotnikovi branilci sistematično posvečajo večjo pozornost Nesterovićevemu soigralcu. Slovenski center ima zato večkrat "proste roke" in uspešno kaznuje nasprotnike. V prvem mesecu letošnjega prvenstva v ligi NBA je Nesterović povečal povprečje točk: trenutno je njegov prispevek "v skupno ekipno blagajno" kar 10 točk na tekmo. Nesterovićeva pomanjkljivost je njegova "neustrezna" fizična postavnost. Ta "napaka" je sicer skupna skoraj vsem evropskim košarkarjem v ZDA, ker je evropska košarka v tem pogledu milejša od ameriške. Rašo svojo pomanjkljivost nadomešča z izkušnostjo, ki si jo je nabral v treh letih tekanja po ameriških parketih. Dobra minutaža in izkušnost bosta v nadaljnji Nesterovićevi poti gotovo ključnega pomena na njegovi karieri v ZDA, ki bo verjetno še zelo dolga.

KONEC

ČEDAJSKA BANKA

ETIČNA FINANCA V KORIST ONKOLOŠKEGA CENTRA V AVIANU

Varčevalci so zelo dobro sprejeli svojevrstno pobudo zavoda Banca di Cividale, ki prek etične finance podpira krajevne ustanove, ki delujejo na področju socialnega in zdravstvenega skrbstva oziroma skrbijo za znanstvene raziskave.

Novo pobudo je v Pordenonu predstavil predsednik banke dr. Lorenzo Pelizzo skupaj z glavnim ravnateljem dr. Nereom Terreranom ob navzočnosti vodstva onkološkega centra v Avianu. Ta po-

membni center bo prvi koristnik nove finančne operacije, ki temelji na izdaji bančnih obveznic in združuje finance s solidarnostjo. S prispevkom banke si bo onkološki center lahko nabavil posebno napravo za delitev celic, s katero bo omogočil precejšen porastek števila zdravljenih pacientov. V primeru, da bo pobuda naletela na pričakovani uspeh, bo banka prispevala k nakupu dodatne naprave, imenovane "Mamotone", s pomočjo katere

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE GORICA

IZLET V LJUBLJANO

Slovensko gospodarsko združenje iz Gorice je pred kratkim organiziralo v sklopu pobud ob 25. obletnici organiziranega gospodarstva na Goriškem obisk slovenske prestolnice. Glavni razlog izleta je bil sprejem na glavnem sedežu Gospodarske zbornice Slovenije in srečanje s predsednikom GZS Jožkom Čukom. Srečanje je bilo priložnost za obeležje nedavne včlanitve goriškega združenja v GZS in potrditev sodelovanja. Obenem so člani združenja lahko spoznali delovanje zbornice in si ogledali njen novi sedež.

Čuk je gostom najprej prikazal delovanje GZS. Članom SGZ je ponazoril gospodarsko stanje v Sloveniji. Poudaril je, da je v fazi vključevanja

TENIS V LOS ANGELESU

ŽENSKI MASTERS NEZANIMIV

Zaključni teniški masters WTA je zaradi zelo slabega zanimanja obiskovalcev že drugič zapored doživel neslaven razplet. Že lani so imeli na zaključnem ženskem turnirju najboljših tenisačic zaradi terorističnega napada na New York izjemno slab obisk. Pridetelji so upali, da bo po vrnitvi turnirja v ZDA vse po starem, a se je v Los Angelesu zgodilo prav nasprotno in tribune Staples Centra so bile po poročanju tiskovnih agencij in tudi Slovenske tiskovne agencije skoraj povsem prazne. V finalu mastersa je tako

uspeh velik podvig Belgijki Kim Clijsters (na sliki), ki je prepričljivo premagala Sereno Williams. Mlajša od sester je pred masters turnirjem počivala kar pet tednov, kar je bilo najbrž zdaleč preveč zanjo in je tako letos doživela šele peti poraz, a zelo boleč, kar se je videlo tudi po njenih solzah. Na računalniški lestvici WTA ni prišlo do bistvenih sprememb. Največji preskok je seveda uspel zmagovalki mastersa Belgijki Kim Clijsters, ki je s šestega mesta napredovala na četrto. Tako so na prvih treh mestih Američanke -

sestri Williams, Jennifer Capriati, na naslednjih dveh pa Belgijki - Kim Clijsters in Justine Henin. Najboljša Slovenka je Katarina Srebotnik, ki je zaključila sezono kot 36. igralka na svetu, kar je njena najvišja uvrstitev v karieri.

NADALJEVANJE IZHAJANJA POMEMBNE PUBLIKACIJE

ŠPORTNO ZDRUŽENJE OLYMPIA

ŽE ŠESTI ZBORNIK SLOVENSKEGA ŠPORTA V ITALIJI

Med slovenske bralce ter športne delavce in navdušence v Italiji je prišel že šesti Zbornik slovenskega športa v Italiji, ki nosi letnico 2002. Njegov urednik je tudiokrat znani časnikar in športni delavec Branko Lakovič, izdalo in založilo pa ga je Zdrženje slovenskih športnih društev v Italiji ob podpori številnih zamejskih bančnih zavodov in podjetij ter Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Kot je uvodoma zapisal predsednik ZSSDI Jure Kuferšin, se izdajanje zbornika nadaljuje. Kljub finančni stiski, obstaja namreč prepričanje, da je dolžnost še naprej zbirati podatke in rezultate naših športnikov ter jih pustiti v knjižni obliki kot dediščino bodočim generacijam. Tako bo tisti, ki bo v prihodnosti dobil tako knjigo v roke, vedel, da smo tu živeli (bolje bi bilo reči, da tu živimo) avtohtoni Slovenci, ki smo (bili) dobro ukoreninjeni v krajevno stvarnost in smo dosegali oz. dosegamo tudi lepe rezultate na športnem področju. Dokaz za to je ravno pretekla športna sezona, ki je bila po besedah avtorja Branka Lakoviča ena izmed boljših zadnjih let. Gajina teniška ekipa je napredovala v A2 ligo (od tu odločitev, da na platnico letošnjega zbornika dajo fotografijo Gaji-

nega tenisača Aleša Plesničarja), odbojarski ekipi Val Imsa in Govolley sta napredovali v moško oz. žensko B1 ligo, kriška Vesna pa v elitno ligo na področju amaterskega nogometa. K temu je treba dodati vrsto drugih podvigov naših športnih ekip oz. posameznikov v različnih disciplinah (naj tu omenimo lanske evropske naslove kotalkarice Tanje Romano, ki je letos dokazala, da je vrhunska športnica tudi v članskih kategorijah - a o letošnji zlati medalji na svetovnem prvenstvu bo najbrž govor v prihodnjem zborniku).

O vsem tem piše letošnji Zbornik slovenskega športa v Italiji, v katerem je zaobjeto športno dogajanje pri nas od 1. julija 2001 do 30. junija 2002. Na začetku je podana zgoščena kronologija pomembnejših dogodkov iz tega obdobja, zatem pa je nekaj

strani posvečenih krovni organizaciji slovenskih športnikov v Italiji, ZSSDI-ju, kjer najdemo najosnovnejše informacije o organizaciji in njenem delovanju v obdobju 2001-2002. Sledi krajša predstavitev 55 športnih društev oz. združenj, ki delujejo v zamejstvu in ki se posvečajo najrazličnejšim disciplinam: alpinizmu, atletiki, avtomobilizmu, balinanju, gimnastici, hokeju in line, invalidskemu športu, jadrnanju, jamarstvu, kajaku, karateju, kolesarstvu, košarki, kotalkanju, namiznemu tenisu, nogometu, odbojki, planinstvu, plavanju, roketu, skirollu, smučanju, šahu, športnemu ribolovu in tenisu. Vsaka od teh disciplin je, skupaj z dosežki na njenem področju, potem posebej predstavljena v samostojnih prispevkih, v mnogih primerih - in tu je novost letošnjega zbornika - s strani posameznih avtorjev, ki so istočasno tudi športniki oz. izvedenci v omenjenih disciplinah. Avtorji so tako: Erik Svab (alpinizem), Albert Zenič (avtomobilizem), Zdravko Skupek (balinanje), Anna Pugliese (hokej in line), Sandi Štefancič (invalidski šport), Nada Čok (jadrnanje), Tomaž Fabec in Stojan Sancin (o delovanju jamarških odsekov ŠD Grmada in SPDT), Vili Princič (kajak), Niko Štokelj (košarka), Bojan Simoneta (namizni tenis), Jan Gregori (nogomet),

Aleksander Koren (odbojka), Marko Lutman (planinstvo), Andreina Menegatti (plavanje), Boštjan Milič (rokomet), Boris Bogatec (skiroll), Sonja Sirk (smučanje) in Mitja Oblak (šah). V teh prispevkih so predstavljeni rezultati in vrstni redi v posameznih disciplinah, tako posameznikov kot ekip. V primeru slednjih pa ima bralec vpogled v karseda popolne imenike njihovih igralcev, tako da je s tega vidika zbornik - kar sicer velja tudi za prejšnje izdaje - prava zakladnica podatkov in statistik, ki bodo prav prišle morebitnim raziskovalcem našega športnega delovanja, časnikarjem, poleg teh pa tudi vsem, ki gojijo zanimanje za šport, jih zanima, koliko naših športnikov je obleklo dres italijanske državne reprezentance, kako so se uveljavili na vsedravnih in mednarodni ravni itd..

Publikacija je - ravno tako kot vse prejšnje - dostopna tudi italijanskemu bralcu, saj je v celoti dvojezična, slovensko-italijanska, krasi pa jo res bogat izbor fotografij, ki so jih dali na razpolago Damjan Balbi, Davorin Križmančič, Pierluigi Bumbaca in arhivi posameznih društev. Zbornik je tehnično opremil Igor Lakovič, lektoriral Mario Bucik, tiskala pa ga je tiskarna Grafica Goriziana v Gorici.

iz

ZAČELI SO SE TRENINGI ZA NAJMLAJŠE

Več kot mesec dni je že mimo, odkar so se pri športnem združenju Olympia res uspešno pričeli redni treningi za najmlajše člane društva v sezoni 2002/2003. Pri SZ Olympia namreč, vsa dejavnost ni osredotočena le na odbojko. Cilj društva niso le vrhunski rezultati v športu, ampak tudi in predvsem rast mladine v zdravem športnem okolju. Ravno zaradi tega je Olympia tudi v letošnjem šolskem letu organizirala športne dejavnosti za šolske in predšolske otroke, ki se dvakrat tedensko lahko natelovadijo v društveni telovadnici na drevoredu 20. septembra v Gorici. Številni otroci je pri vseh skupinah povsem zadovoljivo, čeprav se pri društvu vpisovanje v raznorazne panoge še nadaljuje - in to med urami treningov.

Okrog osemnajst malčkov obiskuje vadbo splošne telesne vzgoje za predšolske otroke. Tako kot v lanski sezoni, tudi letos prihajajo otroci k vadbi dvakrat tedensko, ob torkih in petkih od 15. do 16. ure, z društvenim kombijem, ki pripelje v telovadnico otroke iz skoraj vseh slovenskih goriških vrtecev: Rupe, Štandreja, ul. Max Fabiani, ul. Brolo ter Pevme. Otroci pridejo v telovadnico ob spremstvu vadiateljic, ob koncu vadbe pa pridejo ponje mamice.

Kar zadeva orodno telovadbo in ritmiko, naj povemo,

da je trenutno v skupini okrog trindvajset dečkov in deklic. Ritmičarke vadi Mija Ušaj Češut, orodne telovadke pa trener Miha Vogrinčič iz Nove Gorice. Obe skupini trenirata dvakrat tedensko - ob ponedeljkih in četrtek od 15. do 16. ure.

Tudi skupina prizadevnih mini odbojkaric in odbojkarjev (ob torkih, četrtek od 16.45 do 18. ure) je res številna (mogoče v zahvalo Mateju Černicu in Elisi Togut?). Čez petindvajset deklic in dečkov je razdeljenih v dve starostni skupini. Od osmega leta dalje spoznavajo prva pravila in vadijo že prve osnovne veščine te športne igre z žogo pod vodstvom trenerke Vanje Černic, najmlajši pa pod vodstvom trenerke Damijane Češut vadijo prve korake osnovne motorike ter usmerjanja v ta šport po programu, ki ga predvideva CONI - Giocospoort / Centro avviamento alla pallavolo.

Posebno zanimanje pa je letos žela še športno plesna skupina HIP HOP. Tečaj namenjen mladim, ki se tako naučijo koreografij in plesnih jam/funky korakov na moderno, funky, rap, techno glasbo. Po uspešnih lanske sezone - na prvenstvu športnega plesa v Vidmu, na mednarodnem turnirju v Palmanovi itd., na katerih je udeležba tudi v letošnji sezoni že zagotovljena - nadaljuje treninge starejša senior skupina (dekleta višjih srednjih šol) in pa novoustanovljena junior skupina (osnovna ter srednja šola), katere treningi pod vodstvom trenerke - koreografinje Damijane Češut potekajo ob ponedeljkih od 16.45 do 18. ure v baletni sobi kulturnega centra Lojze Bratuž ter ob četrtek od 16. do 17. ure v telovadnici društva.

Vse skupine torej že pridno vadijo in pripravljajo točke, vaje in nasploh program za prvi javni nastop - telovadna Božičnica, ki bo na sporedu že 20. decembra v društveni telovadnici. Na programu društva pa je v času sezone predvidenih še veliko drugih srečanj ter nastopov, o katerih vam bomo seveda pravočasno še poročali.

In ker smo na začetku tega članka omenili, da je cilj društva predvsem zdrava rast mladine v zdravem športnem okolju pod strokovnim znanjem trenerjev ter vadiateljic, naj poudarimo še, da športno združenje Olympia skrbi tudi za to strokovno izobraževanje svojih trenerjev. Naj omenimo dva primera: dne 24. oktobra je vadiatelj Miha Vogrinčič uspešno opravljal izpit za trenerja orodne telovadbe, 27. oktobra pa je trenerka Damijana Češut uspešno zaključila strokovno solanje za naziv "Poklicni koreograf" (coreographic team), ki ga je organiziralo državno združenje učiteljev plesa (ANMB) pod pokroviteljstvom državnega CONI-ja.

Čestitamo!

DČ

POTOPIS

OD NOVE GORICE DO SANTIAGA (3)

CAMINO FRANCES

NACE NOVAK

Ko sem si po 27 kilometrih v Roncesvallesu, ki velja za enega najstarejših zatočišč na poti, sezul premočne čevlje, sem bil pripravljen na najhujše, a so bili podplati brez enega samega žulja. Poezija! Mladi Jens ni imel te sreče. Stopala, nevajena dolge hoje in objema čevljev lumberjack, so se uprla. Obe peti je imel do krvi ožuljeni. Kislo je gledal predse in prav nič mu nisem zavidal. Ker s seboj ni imel rezervne obute, mu je nekdo podaril sandale. V njih je hodil naslednja dva dneva do Pamplone, kjer sem ga zadnjič videl. Pozneje sem izvedel, da je kmalu po Pamploni odnehal. Camino, ki zahteva dobro pripravljeno, trdno voljo in primerno opremo, je bil zanj še prehuda preizkušnja.

Številni vodniki in priročniki omenjajo Roncesvalles kot začetek Camina Frances. Večina romarjev to upošteva, zato se je število pohodnikov v Roncesvallesu podvojilo. Zavetišče je bilo kmalu polno, a sem prišel dovolj zgodaj, da sem zasedel svoje mesto na enem od

pogradov. Prva noč v Španiji je minila v znamenju strahovitega smrčanja, obogatena z izpuščanjem plinov, ki so se v telesa utrujenih romarjev pretihotapili skozi fiziološko juho, s katero so v bližnji in edini gostilni postregli za večerjo. Ker je smrčanje predvsem "vrлина" starejših ljudi, ti pa so na Caminu v večini, so ušesni čepki nepogrešljiv del prtljage za vse pohodnike z rahlim spancem, takega vetrovaja kot prvo noč pa med nadaljevanjem poti, hvala bogu, nisem več doživel.

3. Slovenske gore list

Naslednje jutro so se mi zdele noge težje kot običajno. Pohodniški čevlji so bili še vedno mokri, pa čeprav sem za čez noč vanje zatlačil časopisni papir, ki naj bi posrkal vlago. Kljub temu sem se že po desetih minutah hoje počutil odlično. Stopalom neprijazno asfaltno podlago je ob izhodu iz Roncesvallesa zamenjala z drobnimi kamenčki posejana stezica, ki je še najbolj spominjala na sprehajalno pot v kakšnem zgledno urejenem me-

stnem parku. Tudi vreme je bilo kot nalašč za sprehod. Sonce se je dobesedno šopirilo na nebu, in čeprav mu po tisti hitri spremembi dan prej nisem najbolj zaupal, se ni niti enkrat samkrat skrilo za oblake.

Pot je kmalu zavila med polja in travnike oziroma pašnike, na katerih so se zadovoljno skupaj pasli konji in krave, kasneje pa se je spremenila v gozdno pot, ki ji ni bilo videti konca, a si tudi nisem želel, da bi ji videl konec, ker je bilo res lepo. Ves čas je bila dobro označena z rumenimi puščicami, ki romarje spremljajo in opozarjajo vse do Santiaga de Compostelle. Prijatelji Camina, ki enkrat letno s svežo rumeno barvo obnovijo oznake na kamnih, hišah, drevesih, telegrafskih drogih in še kje, opravljajo svoje delo vestno in temeljito, tako da se je med hojo tako rekoč nemogoče izgubiti.

Sprva sem še pozorno iskal vsako posamezno oznako, s časom pa je to prešlo v podzavest, in ko sem po šestindvajsetih dneh prišel na konec poti, sem še kar nekaj časa nagonsko sledil vsaki rumeni oznaki, pa naj je bila to nalepka, keramična ploščica, plastična tablica ali kaj podobnega. Dvomim, da bom kdaj pozabil na te rumene puščice oziroma Yellow Arrows, kot smo rekli

malim prijateljicam, ki so nas usmerjale proti cilju. Namesto njih ali poleg, predvsem pa na pomembnejših križiščih, so pot označevali tudi table in kamniti oznake s simbolom školjke, ki je zaščitni znak romarjev. Včasih so jih nosili s seboj, da so z njimi zajemali vodo iz številnih vodnjakov in fontan ob poti, danes pa školjke krasijo nahrbtnike novodobnih romarjev in jih je mogoče za par fičnikov kupiti v vsaki vaški betuli.

Ko sem že omenil vodo, naj pripomnim, da z njeno oskrbo med potjo res ni težav. Na celi poti je le nekaj daljših odsekov, kjer ni najbolje ostati suhih ust, a ni nobeden daljši od 20 kilometrov. Prvih nekaj dni sem za vsak slučaj še vlačil s seboj polna "bidona" vode, potem pa sem se ob spoznanju, da "ni frke", rade volje rešil tistega odvečnega utekočinjenega kilograma, in imel "za zih" s seboj le pol litra.

Na uro in pol hoje sem si privoščil krajši počitek, v Zubiriju, naselju, ki ga je večina romarjev izbrala za konec etape, pa sem se ustavil dalj časa. Odločen sem bil, da še isti dan pridem do naslednjega zavetišča v Larrasoani, pa me je nekaj zadrževalo. Čeprav sem se dobro najedel, pogasil žejo in si z vodo iz fontane, ob kateri sem sedel, osvežil stopala, sem še malo posedel. Kmalu za tem je k fontani prineslo visokega moškega. Nekaj na njem mi ni dalo miru. Pozorno sem ga premeril in... seveda, na nogah je imel Alpinine pohodniške čevlje.

DALJE

OBVESTILO

NACENOVAK, pisec našega potopisa, bo danes, v četrtek, 14. t. m., ob 20.30 v prostorih Kluba goriških študentov v Novi Gorici predaval z diapozitivi s svojim romanju v Santiagu de Compostella.

15

ČETRTEK,
14. NOVEMBER
2002

NAPISALA JO JE DR. MIRA CENCIČ

KNJIGA O TIGROVCU ANTONU RUTARJU

V Gorški knjižnici Franceta Bevka je predstavnik društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, Karlo Kocjančič, pred kratkim predstavil novo delo, ki opisuje življenjsko pot ter narodnoobrambo in protifašistično delovanje Antona Rutarja, znanega tigrovca. Izšla je pred odkritjem njegovega obeležja, ki ga bodo postavili v Novi Gorici, zato, "da bi poudarili njegov čas in narodnoobrambo delovanje". Uvodne misli v knjigi, ki jo je napisala dr. Mira Cencič, preučevalka gibanja TIGR, je prispeval Rutarjev rojak, dr. Jožko Šavli iz Gorice. Poudaril je, "da tigrovcev v njihovih akcijah ni vodilo samo domoljubje, vodila jih je ljubezen. In to v nekem vesoljnem pomenu: svetli ideali in neverjetno tovarištvo; ljubezen do mladega rodu in do otrok, ljubezen do domače, pogosto tako skromne hiše. Predani so bili vrednotam, ustvarjalnemu delu in žrtvovanju za skupno dobro. To je bilo bistvo tigrovskega boja, o katerem je jugoslovanski režim po drugi svetovni vojni zatrl vsakršno razpravljanje. Mladi rod naj bi rasel brez vzorov in idealov. Minevala so desetletja in celi rodovi mladih so v resnici odraščali odtujeni, brez vedenja o težkih razmerah, v katerih so naši dedje vztrajali in nam ohranjali slovenstvo. Odtujevalni mehanizem je naredil svoje. V nesvobodi nekdanje Jugo-

slavije je bil TIGR pozabljen, potlačen v podzavest. Vendar še ni izginil. Pripoved o žrtvah, ki so jih tigrovci prispevali za naš obstoj, prihaja postopoma vendarle na dan. In to po zaslugi tistih, ki niso klonili in so na tigrovskem idealu in izročilu vztrajali. Eno najbolj vidnih mest med njimi zavzema prav Tone (Anton) Rutar s svojim vztrajnim delom pri zbiranju številnih pričevanj". Avtorica knjige je z veliko potrpljenjem in dolgimi pogovori z Antonom Rutarjem in njegovimi soborci, pa seveda z analizo raznih dokumentov uspela, da je celovito in natančno predstavila njegovo osebnost. O srečanjih in pogovorih z njim dr. Mira Cencič podrobno piše, potem ko ga je velikokrat obiskala na njegovem domu na Grčni v Novi Gorici. Tedaj je zvedela, da je bil član goriskega ožjega odbora Tigra, zadnji še živeči od obtožencev prvega tržaškega procesa, kjer je bil obsojen na deset let zapora. Po drugi svetovni vojni pa je zbiral in zapisoval podatke o tajni organizaciji. To delo je opravljal po vsej Primorski.

Antona Rutarja je bralcem novega dela predstavila v vseh podrobnostih. Povzela jih je v sklopih tem, ki se glasijo: *Planine sončne, ve moj raj*, (Anton Rutar je bil rojen v Čadrgu na Tolminskem), *Učitelj bi rad postal, Slovenski učitelj na potjučni šoli, Učitelj na italijanskem škornju - v*

Abruzzih, Za naš boj ni plačila - za nas ne obstaja krivična meja, Sodni procesi in zapori, Njegovo delo je obrodilo stotero sadov, Doma pod policijskim nadzorstvom, Nova imperialistična osvajanja, nove aretacije, Spet na podeželskih šolah. Jesen svojega življenja je posvetil spominu in resnici o TIGR-u, *Tigrovec tudi v samostojni Sloveniji, Vihamik je padel*.

Anton Rutar je bil rojen 29. novembra v Čadrgu, umrl pa 13. decembra 1996 v Novi Gorici. Gradivo o TIGRU je zbiral skoraj do zadnjega dne svojega življenja. Spremljal je dogajanja ob meji z Italijo, si dopisoval s tigrovci in drugimi osebami ter nasploh spremljal vse spremembe in novosti. Nekoč je zapisal: "Ni domoljubja, ni pravega domoljubja do slovenskega naroda. Ne razumejo, ne poznajo zgodovine". Tako je v njegovi zapuščini kar nekaj esejev, ki obravnavajo tudi obmejne stike in sodelovanje med Novo Gorico in Gorico. Bilo bi zagotovo koristno, če bi spoznanja in kritične misli Antona Rutarja prebrali tudi župan Nove Gorice in njegovi sodelavci, ki sodelujejo v obmejnem prostoru s sosednjimi območji. Knjiga z naslovom *Moč domoljubja* in s podnaslovom *Biografija o tigrovcu Antonu Rutarju*, avtorice dr. Mire Cencič, obsega 276 strani, je ilustrirana z izvornimi fotografijami, spremeno besedo je prispeval tudi Gorazd Bajc iz Trsta, izdalo pa jo je Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, v Kopru.

M.

NOVOSTI MOHORJEVE ZALOŽBE IZ CELOVCA

TOMIZZOVA FRANČIŠKA V SLOVENŠČINI

Mohorjeva založba iz Celovca je po poročanju Slovenske tiskovne agencije v Društvu slovenskih pisateljev sredi oktobra predstavila dve knjižni novosti: roman *Frančiška* pokojnega tržaškega pisatelja Fulvia Tomizze in zbirko proznih del avstrijske pesnice in pisateljice Ingeborg Bachmann, naslovljeno *Izbor*.

Fulvio Tomizza je z romanom *Frančiška* globoko zarezal v še vedno odprto rano Trsta in njegovih ljudi ter se obenem povrnil k zanj značilnim obmejnem temam in problemom, po katerih je ta istrski pisatelj tudi zaslovel. Izbor slovitve Ingeborg Bachmann pa vsebuje prozna dela, ki jih je ta celovška pisateljica napisala v različnih življenjskih obdobjih in ki ob njeni prelestni poeziji predstavljajo presečišče njenega ustvarjanja.

Fulvio Tomizza v svojem romanu, ki ga je v lepo slovenščino preli profesor Miran Košuta, ki je knjigi na pot napisal tudi odlični esej z naslovom *Ljubiti Frančiško...*, pripoveduje zgodbo naslovne junakinje Frančiške, hčere revnega mizarja s Krasa.

Dekle, rojeno v prvih urah leta 1900, je tako kot vsak otrok, rojen na ta dan, postalo krstni otrok cesarja Franca Jožefa in prejelo v dar tisoč kron, vendar pa je Frančiška zaradi nasilnega zaviranja poroda, da bi bila deležna omenjenega daru, ob porodu umrla mati. Zanj se zavzame mlada ovdovela baronica in Frančiška je deležna boljše vzgoje. Kljub temu ni srečna in zagrenjena doživlja socialna ponižanja, ki se ji dogajajo kot delavskemu otroku, ki slabo govori italijansko. Frančiška spozna italijanskega častnika Nina Ferrarja, vendar narodnostne, kulturne in socialne razlike preperečijo trajno zvezo.

Izbor Ingeborg Bachmann vsebuje tri prozna dela. Tekst *Mladost* v nekem avstrijskem mestu je bil objavljen leta 1961 v zbirki *Trideseto leto*. Bachmannova se v njem vrne v svoj rojstni kraj Celovec, kjer je preživela tudi mladost. Novela *Simultano* je iz istoimenske zbirke, ki je izšla leta 1972. Zbirko sestavlja pet novel - na videz lahkotnih pripovedi o sodobnih meščankah, čvrsto usidranih

v ta svet in obenem zaznamovanih z vso težo negotovosti, zgrešenih razmerij in nesmiselnih potez, ki jih vodijo v nepomirljivo samoto, večkrat v odtujitev od sveta in samih sebe. *Rekviem za Fanny Goldmann* je del nedokončanega cikla romanov, ki je, kljub temu da ostaja torzo, močan ravno v tej nedodelanosti. Izbor dopolnjuje intervju, ki ga je z Bachmannovo opravil Ekkart Rudolph. Prevodi so delo Anje Uršič, Lučke Jenčič in Amalije Maček Mergole.

Ingeborg Bachmann se je rodila leta 1926 v Celovcu. V zgodnjih 50. letih je najprej zaslovela kot izjemna pesnica. Objavila je dve pesniški zbirki, nato pa se je sredi 60. pisanju poezije odrekla. Živela je po različnih evropskih mestih, leta 1965 pa se je preselila v Rim, kjer je leta 1973 umrla v svojem stanovanju za posledicami požara.

V slovenščini je že leta 1983 Pri Mohorjevi v Celovcu izšel roman *Malina*, leta 1990 *Tri poti k jezeru* in leta 1999 *Knjiga o Franci* - fragment romana, ki skupaj z *Malino* in *Rekviemom za Fanny Goldmann* sestavlja nedokončano romaneskno trilogijo, naslovljeno *Načini smrti*.

POGOVOR / DR. ANDREJ PETRONIO

POTRESI: UČIMO SE NA NAPAKAH!

BREDA SUSIČ

Potres, ki je konec oktobra prizadel širše območje južne Italije, predvsem deželo Molise, je sprožil hude polemike, češ da italijanske oblasti posvečajo premalo pozornosti preventivnim ukrepom, ki so edini način boja proti posledicam potresov. Tisti, ki bi imeli največ besede pri svetovanju in usmerjanju upraviteljev, ko odločajo o načrtovanju prostora, so geologi. Ti najbolje poznajo teritorij in njegove značilnosti. Kljub temu pa Italija spada med tiste razvite države, ki imajo v svoji administraciji najmanj zaposlenih geologov. Ni torej čudno, da vse prepogosteje prihaja do katastrof, kakršna je bila tista, ki nas je pretresla zadnje tedne. Zanje so torej v veliki meri odgovorni gluhi upravitelji, ne pa samo naravne danosti. Furlanija-Juljska krajina je v tem oziru svetla izjema, saj se je marsikaj naučila po boleči izkušnji med potresom leta 1976. To in še marsikaj drugega smo izvedeli iz pogovora z Andrejem Petronio, mladim diplomiranim geologom iz Podlonej.

Andrej, kaj točno se je zgodilo v Moliseju?
Ljudje se zaprepadeno sprašujejo, kako je lahko med potresom, o katerem so sicer ocenili, da je dosegel celo osmo stopnjo po Mercallijevi lestvici, oziroma 5,4 stopnje po Richterjevi lestvici, prišlo do tragedije, kakršna je bila tista v kraju San Giuliano di Puglia, kjer se je zrušila šola (pri tem je umrlo 26 šolarčkov in učiteljica. Skupno je bilo 29 žrtev).

Potres je bil zelo sunkovit: osma stopnja Mercallijeve lestvice predpostavlja, da so zgradbe poškodovane do temeljev. Pomislimo, da potreši skoraj nikoli ne dosežejo devete stopnje, saj ta stopnja predpostavlja tako veliko in trajno škodo, da do nje v resnici nikoli ne pride. Mercallijeva lestvica namreč meri škodo, ki jo povzroči potres, torej stopnjo določimo na podlagi opazovanja terena in vidne škode na zgradbah, cestah in drugih objektih ter na podlagi motenj in nevšečnosti, ki jih povzročajo človeku (npr. med vožnjo). Richterjeva lestvica pa uporablja strukturalno mersko enoto in določa magnitudo potresa, pri merjenju je treba uporabljati seizmograf. Kot rečeno, je osma stopnja torej najhujša stopnja, ki jo poznamo. Zakaj so se ob tem potresu določene zgradbe zrušile (npr. šole), druge pa ne, je zdaj težko oceniti, ker nimamo še dovolj podatkov. Na to lahko vpliva veliko elementov, od zgradbe same, uporabljenih materialov, protipotresnih tehnik, do lege stavbe, na primer celo to, kako je postavljena v razmerju z drugimi bližnjimi

hišami, in še bi lahko naštevali. Lahko ugibamo, da je prav v primeru šole v San Giuliano di Puglia prišlo do kombinacije dveh nesrečnih elementov: prvič, verjetno je bila na kraju šole notranja struktura in morfologija terena taka, da je lahko prišlo do močne lokalne koncentracije energije. Drugič, zglede, da zgradba ni bila zgrajena tako, da bi lahko prenesla posebno močne lokalne potresne sunke.

Potres je skoraj nemogoče predvideti. Kaj se lahko naredi, da se izognemo takim nesrečam, kot je bila tista, do katere je prišlo v Moliseju?

Najprej moram poudariti dve nujni predpostavki: potres sam na sebi ne škoduje ljudem. To, kar povzroči nesrečo, so nepravilno zgrajene in na napačen prostor postavljene stavbe in objekti, ki ne prenesejo sunkov potresa.

Drugič, potresov ne moremo z natančnostjo predvideti. Lahko pa ugotovimo, kje je večja možnost oz. nevarnost, da do njih pride. Lahko se torej branimo le s preventivnimi ukrepi. Če upoštevamo ti dve dejstvi, lahko zatrdimo, da moramo pri bodočih načrtovanjih novih gradenj iti skozi obvezen iter, pri katerem je prvi korak natančen študij in torej poznavanje teritorija. Preučevanje teritorija je naloga nas, geologov. Ne moremo iti proti naravi, kot bi nekateri radi. Če študije ugotovijo, da obstaja nevarnost potresa, bomo to upoštevali. To pomeni, da se bodo morali inženirji strogo držati klasifikacije terena: ponekod bodo gradili brez ovir, drugod bodo uporabili določene protipotresne tehnike, spet drugje pa zaradi prevelike nevarnosti sploh ne bodo gradili. Kjer pa so v preteklosti že gradili, kljub temu da to ne bi bilo priporočljivo, bi bilo treba pregledati vse stavbe in jih okrepati.

Prav te preglede - posebej na šolskih in drugih javnih poslopih - na širšem območju, ki ga je prizadel potres, opravljajo šele sedaj... Ali je v Italiji iter pri načrtovanju teritorija obvezen? Kako to, da so spregledali študijo prof. Panze s Tržaške univerze prav o potresni nevarnosti v Moliseju?

Naloga geologa je, da preuči teritorij in ugotovi, kako je porazdeljena nevarnost za

potres, to se pravi, kje je je manj, kje več. Iz tega študija nastanejo končni dokumenti, t.i. mape potresne nevarnosti. Potem je naloga javnih upraviteljev ta, da mapam dajo pravno vrednost oz. da podatke upoštevajo pri odločitvah o regulacijskih načrtih, urbanizaciji in rabi teritorija sploh. Seveda jih tudi dejansko upoštevajo, ni pa določeno, v kolikšni meri jih morajo. Poglejmo primer Moliseja. Že leta 1998 je profesor Panza z Oddelka za vede o zemlji (Dipartimento di scienze della terra) Tržaške univerze na podlagi natančnega študija ugotovil, da je v Moliseju velika možnost potresov. Izsledke raziskave je objavil v mednarodni strokovni reviji *Journal of Seismology and Earthquake engineering*. Zakaj tega niso upoštevali, kljub temu da gre za eno najuglednejših svetovnih revij na tem področju, ni težko razumeti, če vemo, da v Italiji celo zamenjajo strokovno mnenje Državnega inštituta za geofiziko in vulkanologijo... Vsaka dežela bi morala imeti lastno mapo potresne nevarnosti. Obstaja tudi državna mapa, ki jo je leta 1998 izdelala Italijanska potresna služba (SSI). Italijanske oblasti pa te državne mape na primer še niso sprejele kot obvezno gradivo pri načrtovanju.

Kakšna je situacija v deželi Furlaniji-Juljski krajini? Po potresu iz leta 1976 jo mogoče jemljejo za zgled. Je to upravičeno?

"Zaradi potresa leta 1976 smo v naši deželi še posebno občutljivi za problem potresov. Tudi upravitelji tu bolj upoštevajo mnenje geologov kot drugod. Tako so npr. podprli (tudi finančno, in sicer s 600.000 evri) nastanek čisto nove sodobne študije, t.j. nove deželne mape potresne nevarnosti. Poleg tega obstajajo tudi študijske skupine, ki celo na novo preučujejo omejnjeni furlanski potres in ga primerjajo s potresi, do katerih je prišlo od leta 1998 dalje na območju Soške doline oz. Kobarida in Krna."

Po mnenju mladega geologa Andreja Petronia je torej Furlanija-Juljska krajina v Italiji svetla izjema. Med zadnjim potresom, ko je bilo treba priskočiti na pomoč prebivalcem prizadetih območij v južni Italiji, se je izkazalo, da so tudi delavci in prostovoljci deželne civilne zaščite med najbolj pripravljenimi v Italiji. Vendar ni vse zlato, kar se sveti. Kljub temu da vlada torej pri nas res nadpovprečna občutljivost za nevarnost potresov in kljub obstoju t.i. deželne mape potresne nevarnosti, pa se je ravno ob nedavnih dogodkih izkazalo, da nekateri župani sploh niso vedeli za njen obstoj in je torej niso upoštevali pri sprejemanju regulacijskih načrtov. Kdaj se homo vendarle kaj naučili iz lastnih napak?